

οι γυναικες επιστρεφουν — ελευθερη
ραδιοφωνια — ποιος θα μας γλυτωσε
απο... μας — η των ονοματων επισκε-
ψης — καιγομαι... στις ινδιες — show
business του αρκα —
λατινοαμερικανικη λογοτεχνια — το αν-
θρωπιστικο περιεχομενο της τεχνης.

«ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΠΩΛΕΙΟΝ» THE OLD CURIOSITY SHOP

* ΟΘΕΛΛΟΥ 1 πλησίον Πύλης Αμμοχώστου
ΤΗΛ.: 438052

ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

ΚΑΦΕ-ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ Η ΠΙΑΤΣΑ

Ινότια της πρασινής γραμμής στη πλατεία της λαϊκής γειτονιάς Σερβίριουμε
 ● Όλα τα ειδή σχαράς φανητού του φουρνού σαλατές φρουτού διαφορων είδων καρολάτο ποτού
 Τιμές πραγματικής λαϊκής γειτονιάς

*Κλος
δημόπουλος
τηλ 453208
τραγουδάνε:
γειτονιά - καρρό*

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΑΡΚΩΤΗΣ

Στο θεοδουλίδη (διπλά στο παλιό δημαρχείο) τηλ 465329 465085

- Το πρώτο γραφείο μεταφορών της Δευτερας με την ανάλογη πειραιά γρήγορη έξυπνη ζωμήσεις τηρεί.

ΙΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

M + Γ Περικλέους
Πειραιώς - 19 τηλ. 475-
Μεταφέρω, κουβαλώ
- που μισίν ως μιάλο.
- Φκιερώνω τζαι βάθρους

Ταβέρνα Αξιοθέα

Οδός Αξιοθέας - 9 τηλ. 430787
Άγιος Καυσιανός.

- Περάστε τη δραδιά σας στο κλασικό παραδοσιακό δρομάκι με τα γεράνια

Μαζί με τη όμορφο και δροσερό υπάρχει και η αντίστοιχη κουζίνα ποιότητας

- Επισής Σουβλάκια σιεφταλιάς ττέικ αγουέι με δέκα (10) σελινίνια τη πίττα.

Εστιατοριο ματθαίος

δίπλα από τη Φανερωμένη
και τη Τζαμούδα

- Ανοιγουμε στις 4.00 το πρωί και κλείνουμε στις 17.00 μ.μ.
- Σερβίρουμε όλων των ειδών σουπές και προγεύματα από το πρωί και όλα τα ειδή κυπριακών φαγητών στη διάρκεια της ημέρας.
- Τραπεζάκια έξω στην πλατεία.

Αγγειοπλαστείο Αγγειοπωλείο

Γ Κοντού στη Λαϊκή γειτονιά,
τηλ. 456977.

- Όλα τα προϊόντα μας κατασκευάζωνται από μας.
- Μια αντιπροσωπική συλλογή της κυπριακής αγγειοπλαστικής η οποία ενσωματώνει πνεύματα έρευνας και ανανέωσης με σεβασμό της παράδοσης.
- Ταπέλλες και τέντες κάθε είδους
- Μεταξοτυπία σπέσιαλ
- Το γορόν και χάριν έχει κι όποιος βιάζεται σκοντάφτει.

ΜΑΕΙΡΚΟ ΠΩΡΓΟΣ ΛΑΚΗΣ

Πειραιώς 10 τηλ. 476420
Απεναντί που το παρκί του παλαιού δημαρχείου
Μαείρκο, για όσους βασιστούν ήσοι για όσους εβραίους
Ότι φαί πεθυμένο καθηνεάς

ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΕΟΝΤΙΑΔΗΣ

Λήδρας 52-54 Τηλ. 450762

- Ταπέλλες και τέντες κάθε είδους
- Μεταξοτυπία σπέσιαλ
- Το γορόν και χάριν έχει κι όποιος βιάζεται σκοντάφτει.

Οι γυναικες επιστρεφουν Για μια Κύπρο λεύτερη κι' ενιαία

Η ανοιχτή συγκέντρωση της 7ης Οκτωβρίου στη Πύλη Αμμοχώστου της Κίνησης «Οι Γυναικες Επιστρέφουν» επανέφερε την πορεία της 14ης Ιούνης προς τα κατεχόμενα στην επικαρόττητα. Οχι σαν μια πράξη που έγινε και τέλειωσε αλλά σαν μια ανασκόπηση και μια προετοιμασία της ερχόμενης πορείας που θα πραγματοποιηθεί όπως ανακοινώθηκε πριν από το τέλος, αυτού του χρόνου. Την κύρια άποψη της Κίνησης δημοσιεύσμε διπλά, μιας κι όπως προσέξαμε οι εφημερίδες δημοσιεύσαν μόνο αποστάσματα.

Τα κύρια σημεία που συζητήθηκαν ήταν δύο. Το ένα αφορούσε το τρόπο λειτουργίας της Κίνησης και το άλλο το ζήτημα της στράτευσης των γυναικών και γενικότερα τον μη ειρηνικό τρόπο λύσης του «Κυπριακού».

Το ζήτημα του πολέμου και της γυναικείας στράτευσης (υποχρεωτικής) είναι μεγάλο ζήτημα και θ' ασχολήθω μ' αυτό σ' άλλες σπίλες. Εδώ αναφέρω μόνο ότι είναι δυνατόν η «κουναμακή» πορεία να είναι θετική αλλά και αρνητική. Στη Κύπρο οι «αγωνιστές» καταστάσεις τα καταφέραν όσο χειρότερα γινόταν και πράξτικα και «θηβάκια». Άφου ο πολέμος είναι συνέχεια της πολιτικής τουλάχιστον θερέπειν να αναφέρει κανείς και το πολιτικό πλαισίο μέσα στο οποίο θα λειτουργήσει τη στράτευση όπως επίσης και τις κοινωνικές επιπτώσεις. Για παράδειγμα μέσα σε μια κατάσταση απειρώς πιο εύκολη η ίδρυση της κυπριακής εθνοφρουράς και ο εξοπλισμός της είχαν σαν κύριο αποτέλεσμα την επιτυχία του πραξικοπήματος το 1974 ενώ η τουρκική εισβολή έγινε σχεδόν ανενόχλητη. Ο μωρός βλέπει σ' αυτά τα πράγματα ένα παραπάτημα της ιστορίας κι αντί να το εξετάσει σαν ένα αποτέλεσμα της, το παραπέμπει στο υπουργείοντο του και το απωθεί. Το μεγάλο πρόβλημα είναι οπιδέν πεπτρέπεται για την Κύπρο άλλο παραπάτημα. Στον απλοίκο τρόπο με τον οποίο προτείνονται τελευταία οι εξοπλισμοί, η στράτευση των πάντων κλπ. βλέπω την Κερύνεια να απομακρύνεται προς τη Σμύρνη. Κι αυτό δεν είναι ασυνείδητο σ' όλους, αλλά ασφαλώς και πανύος (τι κακός σύμβουλος!) και η σύγχυση που διασπείρουν οι πολιτικές ηγεσίες. Κατά τα άλλα κι' εγώ πιστεύω ότι ειρηνικός δρόμος δεν υπάρχει. Μένω όμως μετέωρη ανάψεια σ' αυτή μου τη δήλωση και τη διαπίστωση, με μια «αγωνιστικότητα» εκπορεύεται εξ Αθηνών με μοναδικό στόχο, τα κοντοπρόθεσμα συμφέροντα του ελληνικού κρατουμένου στις ενδονοτοικές του αντιθέσεις. (Το πολύ-πολύ την διπλή ένωση).

Εν πάσῃ περιπτώσει οι πορείες της Κίνησης «οι γυναικες επιστρέφουν» δεν μπορεί πάρα να συνεισφέρουν τα μέγιστα τόσο στη διαπίστωση του κυπριακού προβλήματος ζωντανού όσο και στη «διαφώτηση» (τι όρος!) στο εξωτερικό. Επιπλέον αυτές οι πορείες της Κίνησης δεν μπορούν να παραληλίζονται με τις παράλληλες προστοιμασίες που έχουν δημιουργήσει οι πορείες της Κίνησης διαπίστωσης στην πόλη της Αθήνας. Και αυτές οι πορείες θα είναι λιγότερη η σημασία τους παρόλο που έχει είναι μια συνεχής παρενόχληση στον Ο.Η.Ε. Αν όμως κάποιες καταφέρουν να περάσουν μέσα στα κατεχόμενα αυτό είναι σημαντικότερο γιατί θα σημαίνουν μια έμπραχτη αμφισβήτηση της κατοχής. Κι' απωσδήποτε σε γίνεται αυχνά τα ποτελέσματα στην επικαρόττητα. Όμως πρόκειται για πολύ σημαντική δουλειά που θα είναι λιγότερη η σημασία τους παρόλο που έχει είναι μια συνεχής παρενόχληση στον Ο.Η.Ε. Αν όμως κάποιες καταφέρουν να περάσουν μέσα στα κατεχόμενα αυτό είναι σημαντικότερο γιατί θα σημαίνουν μια έμπραχτη αμφισβήτηση της κατοχής. Κι' απωσδήποτε σε γίνεται αυχνά τα ποτελέσματα στην επικαρόττητα. Όμως πρόκειται για πολύ σημαντική δουλειά που θα είναι λιγότερη η σημασία τους παρόλο που έχει είναι μια συνεχής παρενόχληση στον Ο.Η.Ε. Αν όμως κάποιες καταφέρουν να περάσουν μέσα στα κατεχόμενα αυτό είναι σημαντικότερο γιατί θα σημαίνουν μια έμπραχτη αμφισβήτηση της κατοχής. Κι' απωσδήποτε σε γίνεται αυχνά τα ποτελέσματα στην επικαρόττητα. Όμως πρόκειται για πολύ σημαντική δουλειά που θα είναι λιγότερη η σημασία τους παρόλο που έχει είναι μια συνεχής παρενόχληση στον Ο.Η.Ε. Αν όμως κάποιες καταφέρουν να περάσουν μέσα στα κατεχόμενα αυτό είναι σημαντικότερο γιατί θα σημαίνουν μια έμπραχτη αμφισβήτηση της κατοχής. Κι' απωσδήποτε σε γίνεται αυχνά τα ποτελέσματα στην επικαρόττητα. Όμως πρόκειται για πολύ σημαντική δουλειά που θα είναι λιγότερη η σημασία τους παρόλο που έχει είναι μια συνεχής παρενόχληση στον Ο.Η.Ε. Αν όμως κάποιες καταφέρουν να περάσουν μέσα στα κατεχόμενα αυτό είναι σημαντικότερο γιατί θα σημαίνουν μια έμπραχτη αμφισβήτηση της κατοχής. Κι' απωσδήποτε σε γίνεται αυχνά τα ποτελέσματα στην επικαρόττητα. Όμως πρόκειται για πολύ σημαντική δουλειά που θα είναι λιγότερη η σημασία τους παρόλο που έχει είναι μια συνεχής παρενόχληση στον Ο.Η.Ε. Αν όμως κάποιες καταφέρουν να περάσουν μέσα στα κατεχόμενα αυτό είναι σημαντικότερο γιατί θα σημαίνουν μια έμπραχτη αμφισβήτηση της κατοχής. Κι' απωσδήποτε σε γίνεται αυχνά τα ποτελέσματα στην επικαρόττητα. Όμως πρόκειται για πολύ σημαντική δουλειά που θα είναι λιγότερη η σημασία τους παρόλο που έχει είναι μια συνεχής παρενόχληση στον Ο.Η.Ε. Αν όμως κάποιες καταφέρουν να περάσουν μέσα στα κατεχόμενα αυτό είναι σημαντικότερο γιατί θα σημαίνουν μια έμπραχτη αμφισβήτηση της κατοχής. Κι' απωσδήποτε σε γίνεται αυχνά τα ποτελέσματα στην επικαρόττητα. Όμως πρόκειται για πολύ σημαντική δουλειά που θα είναι λιγότερη η σημασία τους παρόλο που έχει είναι μια συνεχής παρενόχληση στον Ο.Η.Ε. Αν όμως κάποιες καταφέρουν να περάσουν μέσα στα κατεχόμενα αυτό είναι σημαντικότερο γιατί θα σημαίνουν μια έμπραχτη αμφισβήτηση της κατοχής. Κι' απωσδήποτε σε γίνεται αυχνά τα ποτελέσματα στην επικαρόττητα. Όμως πρόκειται για πολύ σημαντική δουλειά που θα είναι λιγότερη η σημασία τους παρόλο που έχει είναι μια συνεχής παρενόχληση στον Ο.Η.Ε. Αν όμως κάποιες καταφέρουν να περάσουν μέσα στα κατεχόμενα αυτό είναι σημαντικ

υποκλοπές τηλεφωνημάτων

Πριν μερικούς μήνες ο Λεύκιος Ζαφειρίου κατάγγειλε ότι τηλεφωνικές συνδιαλέξεις του, υποκλέπτονταν από κάποιους. Σαν ένδειξη-απόδειξη ανάφερε το γεγονός ότι στη διάρκεια τηλεφωνικής συνομιλίας μ' ένα φίλο του, άκουσε, μαγνητοφωνημένα προφανώς, μέσα από το τηλέφωνο όσα πριν λίγο είχε πει. Το πρόσφατο σκάνδαλο με τις παρακολουθήσεις των τηλεφώνων του ΚΚΕ και της ΕΑΡ στην Ελλάδα επανέφερε το θέμα στην επικαιρότητα με τρόπο θεαματικό. (Τότε προσωπικά δεν είχα αντιδράσει, διότι λόγω έλλειψης τεχνικών γνώσεων πάνω στο θέμα, δεν ήξερα τι μπορεί να σημαίνει ουσιαστικά η επανάληψη αυτή των μαγνητοφωνημένων συνομιλιών). Με βάση τον θόρυβο που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα πάνω στο θέμα, μάθαμε ότι το γεγονός δεν σημαίνει τίποτε άλλο παρά υποκλοπή τηλεφωνημάτων από την ΚΥΠ σε συνεργασία μάλλον με την Τηλεφωνική Υπηρεσία. Η παραδοσιακή υποκλοπή τηλεφωνημάτων σε συνδιασμό πλέον με την ανάπτυξη της πληροφορικής αποκτά νέες διαστάσεις και ασφαλώς δίνει νέες δυνατότητες στην ανάπτυξη της αυταρχικότητας των κρατών. Σ' ότι αφορά την Κύπρο οι νέες αυτές επιδώσεις μου θυμίζουν

την κάθοδο των Αλεξάκη και Πολίτη, ειδικών και των δύο στην αστυνόμευση των πολιτών (διάβαζε εσωτερικού εχθρού). Επίσης στην υπόθεση της διεξινης, αν θυμάστε, στο σπίτι ενός από τους ήρωες της υπόθεσης είχαν ανακαλυφθεί διάφορα κατασκοπευτικά εργαλεία. Σύμφωνα με τις αποκαλύψεις της εποχής ο ιδιοχήτης τους τα παρουσίασε στο Υπουργείο Εσωτερικών. προτείνοντας τους να τ' αγοράσουν. Το Υπουργείο αρνήθηκε τότε (αν το πιστέψουμε). Όμως ποιός έμπορος θα παρουσιάζει κάπιο προς πώληση σε κάποιον που δεν είχε εκδηλώσει κάποιο ενδιαφέρον.

Λοιπόν το ζήτημα της παρακολούθησης των πολιτών από τους υπερεγκεφάλους της ΚΥΠ και δη με την βοήθεια κομπούτερ είναι θέμα που πρέπει να απασχολήσει πρώτα, πρώτα τους πολίτες φυσικά και τους συνδέσμους που τους αφορούν, όπως αυτούς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοκρατικών ελευθεριών, τους καταναλωτές, τον δικηγορικό σύνδεσμο κ.λ.π. αλλά και την Βουλή, που θα πρέπει (ειδικά στη Κύπρο όπου το κράτος χαίρει των γνωστών υπερέξουσιών) να ζητήσει να περάσει η ΚΥΠ κάτω από τον έλεγχο δικής της επιτροπής.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι οι διάφοροι υποψήφιοι των προεδρικών εκλογών αγρόν γηγέρασαν επί του θέματος. Δεν το θεωρούν σοβαρό;

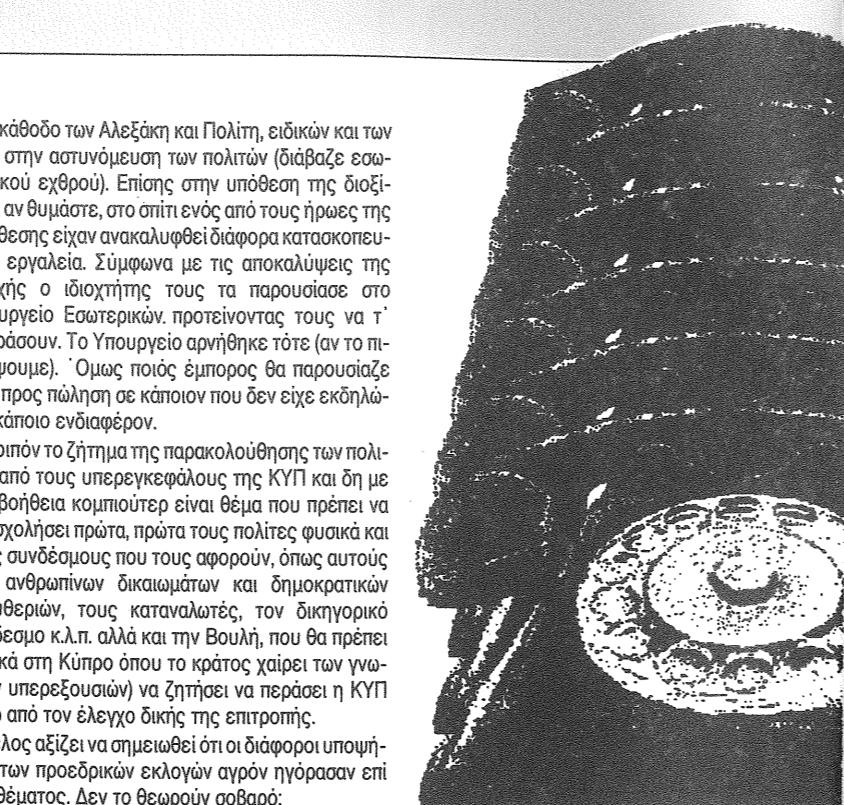
της κυπρου το βασιλειο

Ο τραγικός ήρωας έχει την τύχη και και τη δύναμη ν' αγωνίζεται ενάντια στη μοίρα του, και συνάμα, τη δυστυχία να μη μπορεί να τη νικήσει, να την αλλάξει. Κι' όταν στην έννοια τουτή προσθέται αριστουργηματικά μια μικρή, πικρή δόση αυτοειρωνίας, μια διάσταση κωμικής αφέλειας που δεν είναι παρά πείσμα κυπριακό, γινάτι που αντιμάχεται την τραγικότητα της ιστορίας, τότε μιλούμε για τομή, γι' ανανέωση της έννοιας του τραγικού ήρωα, τουλάχιστον όπως μας παραδίδεται από την κλασική Γραμματεία.

Το έργο του Γιώργου Νεοφύτου — το σενάριο εννώ — είναι έργο οριακό στην ανώμαλη πορεία της δημιουργίας σ' αυτό τον τόπο. Με κύριο άξονα την τραγική διάσταση της Ιστορίας της Κύπρου ο συγγραφέας δημιούργησε μια συγκλονιστική σύγχρονη επιθεώρηση που δεν κουράζει, δεν απωθεί, δε χωλαίνει. Μόνο σε διαπερνά και καρφώνεται στα έγκατα της ψυχής και στην καρδιά μιας συνειδητής σαράντα πλαγιασμένης.

Το διδύμο Νεοφύτου - Σιαφκάλη θα μπορούσε να γεννήσει ένα αριστούργημα για το πανελλήνιο. Ισως υπάρχει ακόμα καιρός με διάφορετούς όμως ηθοποιούς με μερικές μικρές αναπροσαρμογές στο σενάριο.

Γ.Η.

**ARIANNA
ECONOMOU**

► **ΧΟΡΟΘΕΑΤΡΟ**

Το Χοροθέατρο με την έναρξη μαθημάτων του την 1η του Οκτώβρη θα προσφέρει ένα νέο πιο εμπλουτισμένο πρόγραμμα διδασκαλίας Σοβαρού Χορού με ειδικευμένο προσωπούχο πρωταρχικό που θα διδάξει εκτός του

- * Δημιουργικό για παιδιά
- * Σύγχρονης Τεχνικής και Κινησιολογίας
- και
- * Κλασσικό Μπαλέττο (Ρωσικό + Αγγλικό Σύστημα)
- * Μουσική - Ρυθμός - Κίνηση (Σύστημα Μαρίας Κυνηγού)
- * Jazz
- * Θεατρικό Εργαστήριο
- * Γυμναστική για κυρίες (πρωινά)

Εγγραφές από 15 Σεπτεμβρίου
Δευτέρα - Τετάρτη - Πέμπτη - 4-7 - Σάββατο 10-12.30 μ.μ.
Γωνιά Αχιλλέως/Βασιλέως Παύλου, Τηλ. 02-428153-498482

νιοβρης - 1987
τευχος 270
τιμη: £1.00

- διευθυνεται απο συνταχτικη επιτροπη
- υπευθυνος για το νομο: κωστης αχνιωτης
- τεχνικη επιμελεια: κουλα γεωργiou
- για τα υπογραμμενα κειμενα ευθυνονται οι συγγραφεις τους

Φωτογραφία εξωφύλλου: απόσπασμα από παρέμβαση στο χώρο, στο φεστιβάλ Λευκωσίας, του Πάρη Μεταξά.

Το μηνιαίον περιοδικό της Παλιάς Λευκωσίας.
Διεύθυνση: Μίνωος 6B Παλιά Λευκωσία
Τηλ. 431278

περιεχομένα

• οι γυναικες επιστρεφουν... κωστη αχνιωτη	1
• ελευθερη ραδιοφωνια	4
• κοινες εκδηλωσεις ελληνοκυπριων-τουρκοκυπριων στο λονδινο: η αποψη της μαρουλας ευγενιου	6
• καιγομαι... στις ινδιες: ελενα τουμαζη	8
• ποιος θα μας γλυτωσει απο... μας: κωστας σταυρινος	10
• για το ζωγραφο ερωτοκριτο: μαριος λυσιωτης	13
• η των ονοματων επισκεψη: μαριος λυσιωτης	14
• προστασια του ακαμα: αιχμη στον αγωνα για προστασια του περιβαλλοντος: δρ κυριακος τσιμιλης	16
• μεσογειακη συνδιασκεψη και ιστοριες δια βοσκοτοπους: γιαννη σχιζα	18
• χριστοφιοη κατω τα χερια απο το δασος της ακαδημιας: κωστη αχνιωτη	19
• για την ανεργια των πτυχιουχων: απο το γραφειο κ. κ βακη	22
• θεατροσκοπιο	28
• show business: του αρκα	28
• το ανθρωπιτικο περιεχομενο της τεχνης: γ. μολεσκη	30
• στοιχεια για τη λατινοαμερικανικη λογοτεχνια λ. κακουλη	34
• μαρουλα: διηγημα της σουλας κλεανθους χατζηκυριακου	38

ελευθερη ραδιοφωνια

Επί τάπτης τίθεται το ζήτημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας και στη Κύπρο από τη ομάδα για την «Αυτοδάθεση της Κύπρου». Το ζήτημα που «λύθηκε» ως ένα βαθμό σε αρκετές χώρες της δυτικής Ευρώπης και πρόσφατα στην Ελλάδα έφθασε κάποτε και εδώ.

Η ελεύθερη ραδιοφωνία είναι οπωσδήποτε αναφαίρετο δικαίωμα των πολιτών μιας δημοκρατικής κοινωνίας και αναπόσταση συνιστώσα του δικαιώματος για ελεύθερη έκφραση. Ούτε λίγο ούτε πολύ η ελεύθερη έκφραση μέσω ραδιοφωνικών κυμάτων θα έπρεπε να χαίρεται της ίδιας ελεύθερίας που θα έπρεπε να χαίρει η έντυπη έκφραση. Δυστυχώς και η μια και η άλλη, σε διαφορετικό βαθμό η κάθεμια, υποφέρουν.

Στον τόπο μας η έντυπη έκφραση, υπόκειται σε περιορισμούς πολύ μεγαλύτερους από αλλού όπως είναι η υποχρεωτική καταβολή εγγύησης για την έκδοση εντύπων, ο περι τύπου νόμος που είναι τόσο απροχαιωμένος ώστε μόνο η σχετική ελαστικότητα των δικαστηρίων ν' αποτρέπει την έκρηξη της γενικής δυσφορίας, η εξουσία των εταιρειών πάνω

στον τόπο μέσων της διαφήμισης, η κομματική στενοκεφαλία, τα μεγάλα έξοδα σε σχέση με το μέγεθος του πληθυσμού κ.ά.

Το αίτημα για ελεύθερη ραδιοφωνία τίθεται μ' αρκετή καθυστέρηση. Ουσιαστικά καθυστερημένα τέθηκε και στον ευρωπαϊκό χώρο, με την έννοια ότι η ραδιοφωνία έπαψε να είναι το κύριο μαζικό επικοινωνιακό μέσο της άρχουσας τάξης κι' όσοι διαθέτουν γενικά, ισχυρά οικονομικά μέσα θα κάνουν καλύτερες ή μαζικότερες εκπομπές και θα επικρατήσουν σ' ένα άνισο ανταγωνισμό.

Πιστεύω ότι η «ελεύθερη ραδιοφωνία» θα είναι πιο ελεύθερη αν επιδιωχθεί η κοινωνικοποίηση της ραδιοφωνίας. Το ίδιο μπορεί καί πρέπει να επιδιωχθεί στον τομέα της τηλεόρασης. Μ' αυτό εννοώ ότι πρέπει να κατοχυρωθεί το δικαίωμα σ' «ενώσεις πολιτών» να χρησιμοποιούν τους πομπούς του ΡΙΚ και των δημοτικών ραδιοσταθμών (που θα γίνουν) για να κάνουν τις δικές τους εκπομπές, μέσα από μια συλλογική ρύθμιση χωρίς να αποκλείεται κανείς, και καμιά άποψη.

Εν πάση περιπτώσει το αίτημα για ελεύθερη ραδιοφωνία είναι μια αρχή. Το γεγονός ότι μπαίνει από τους «ενωτικούς» δεν πρέπει να μας απωθεί από το ζήτημα. Άλλοις θα βλέπαμε το δάχτυλο αντί το φεγγάρι.

Η πάλη για ανεξαρτησία και σοσιαλισμό, η πάλη για το κοινό μέτωπο του λαού μας πάνω από τη πράσινη γραμμή, αυτή κι' αν χρειάζεται την ελεύθερη ραδιοφωνία. ■

Ελεύθερο Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Νιόβρης

Λευκωσία: Τρίτες στη Πύλη Αμμοχώστου

Λεμεσός: Τετάρτες στο Δημοτικό Μέγαρο

3-4.11.87: Θανάσης Ρεντζής ακτινοθέτης: Κινηματογράφος και νέα Τεχνολογία.

17-18.11.87: Αντρέας Δημητρόπουλος πανεπιστημιακός: Η συνταγματική προστασία των ατομικών ελευθεριών.

1-2.12.87: Θεόδωρος Παπαδημητρίου, γλύπτης: Λαϊκή Τέχνη και παράδοση.

Ο Σύνδεσμος Γυναικών Επιστημόνων Κύπρου σας προσκαλεί στη συζήτηση με θέμα:

Χημική Ρύπανση:
Ασκαρέλ: Ένα πρόβλημα και μια προειδοποίηση που διοργανώνει την Πέμπτη 12 Νοεμβρίου 1987 στις 6.30 μ.μ. στην Πύλη Αμμοχώστου.

Εισηγητές: Εκπρόσωποι των

- Υπ. Γεωργίας
- Υπ. Εμπορίου και Βιομηχανίας
- Υπ. Υγείας
- Κυπριακού Συνδέσμου Καταναλωτών
- Πλαγκύπριας Ένωσης Χημικών
- Συνδέσμου Προστασίας Κυπριακού Περιβάλλοντος

διορθωσεις του 26ου τευχους

- Στη φωτογραφία της σελίδας 9 στα αριστερά εικονίζεται ο Μεχμέτ Γιασίν και στην σελίδα 11 αριστερά η Νεσίε Γιασίν και η Αιντίν Μεχμέτ Αλή.
- «Οι Πόντιοι του Ηλία Πετροπούλου σελ. 26 ήταν από τη «Σχολιαστή».
- Τα ποιήματα της σελ. 37 ήταν του Ανδρέα Εγγλέζάκη κι' όχι της σύνταξης.
- Στο κείμενο του Μάριου Λυσιώτη «Έκλογές στην Κύπρο» παραλείψαμε ένα απόσπασμα: το χρονογράφημα του Κυριάκου Π. Ρωσιδίου, το οποίο παραθέτουμε.

Εφόσον είναι άδύνατον ή κοινωνία ν' αποπάστη από τον πλουτοκράτη Κύπριον δι' οινόδηποτε ακοπόν, κοινωνικόν ή πατριωτικόν, έστω και μίαν δεκάραν, έπιλαμβάνεται τῆς έκλογικής εύκαιριας, όπότε, ώς ύπωμήφιος, ώς έκθαύματος, ό γρανίτης μεταβάλλεται εἰς πουρόπετραν, ό βλοσυρός και άπηνής βρυκόλαξ τῆς κοινωνικής οικονομίας εἰς ήμερον άρνακι και σιελοστάλακτον κόλακα, ό πισσοκάντης εἰς σπάταλον, διά νά άφαιμάξῃ τὸν πληθωρικὸν καὶ λογίδα χρυσοκάνθαρον μὲ μίαν τουφεκιάν ἔνα λαγόν κι' ἔνα περδίκι· ἐτοί η σωτηρία ισορροπία ἐπιτυγχάνεται σχετικός καὶ οι κίνδυνοι ἐκ τῶν υπερόγκων συσσωρεύεσσαν ἀποτρέπονται· οἱ έκλογές θά καταστήσουν καθολοκληρίαν ἀσκοπόν καὶ περιττὸν τὸν κομμουνισμόν, τούλαχιστον διὰ τὴν Κύπρον κατὰ θείαν, ἄλλως τε, οικονομίαν οἱ ἀρκόντοι μας προσβάλλονται ἀπό ἀκατάσχετον καὶ καλπάζουσαν στίναν πρὸς τὴν πολιτικήν, δῶσε νά μήτ' ὑπάρχῃ ποτέ ὁ κίνδυνος διτί θά ἀποφύγουν νά κατέλθουν αὐτοὶ ἢ τὰ παιδία τῶν εἰς τό έκλογικὸν γαλευτήριον.

Η δὲ χρηστότης καὶ ἀφετή, ἀποβλέπουσαι εἰς τὸν ύψηλὸν κοινωνικὸν καὶ ἀνθρωπιστικὸν ακοπόν, θά θέτουν ἐπίερο ποτέ καὶ ἄλλοτε, τὰ χέρια μπροστά στὰ μάτια τῶν πράγματα εἰς οὐδεμίαν ἀλλην περίστασιν ὁ σκοπός ἀγίαζει τόσον τὰ μέσα...

νεα της ακουρδαλιας τακη χατζηγεωργιου

Λεωνίδης Χατζηγεώργιος για την επανέλθωση της ακουρδαλιας στην πραγματικότητα. Να παραδεχθούμε επιτέλως την αλήθεια. Οι κάτοικοι του νησιού που περιγράφουμε: οι σαράντα το όλον κορδελλέροι, έχουν περιέλθει στην πλειοψηφία τους — σε μια νέου είδους παραφροσύνη. Μια παραφροσύνη που έχει τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις δικές της δύο όψεις.

Όταν το υποσυνείδητό της ενθυμείται το υπέροχο και ένδοξο παρελθόν (τους ασύγκριτους προγόνους, τα μεγάλα πλούτη, την χλιδή, τα άλογα, τις άμαξες, τις ωραίες γυναίκες, και τα δυνατά κρασιά) τότε οι κορδελλέροι υπεισέρχονται σε μια χωρίς φαινομενικό λόγο κατάσταση μέθης.

Φοβερό παράδειγμα μιας τέτοιας περιπτώσης ήταν η προχθεσινή πυρετική έξαψη στην οποία περιέπεσε ο Σερ Ττήλευ Ρος! (Αν μερικοί τον φωνάζουν απλώς «Ττήλυρον» δεν έχει βέβαια ιδιαίτερη σημασία).

Ξύπνησε γύρω στις δύο μετά τα μεσάνυχτα, άναψε μια λάμπα πετρελαίου, έμεινε σκεπτικός για λίγα λεπτά και μετά με κινήσεις αργές και σίγουρες πήρε από την αποθήκη έναν κασμά και βάλθηκε να τρυπά τον τοίχο. Μόνο μετά μια ώρα — και αφού είχε ήδη ανοίξει μια μεγάλη τρύπα — εδέσσεις ν' απαντήσει με την πυτζάμη τους, άλλοι με τις φορεσιές τους και τα ημιψήλα καπέλα τους, άλλοι με τις πυτζάμες τους και τα μουρμουρούσαν κάτι περιεργά λόγια όπως «ήταν λάθος κυρά παρισινή μου» και «τότε ήταν που έπρεπε να επιτεθούμε».

Βγήκε λοιπόν ο Σερ Ττήλευ Ρος στην πλατεία και εκφώνησε λόγο σε μια γλώσσα τελείως ακαταλαβούτη και ξένην. Παρ' όλα αυτά οι κορδελλέροι κουνούσαν κάθε τόσο το κεφάλι τους και φαίνονταν άλλοτε να συμφωνούν κι' άλλοτε να διαφωνούν έντονα. Όταν ρωτήθηκαν την άλλη μέρα για τον περιφέρμο ρητορικό που άκουσαν, είπαν πως δεν κατάλαβαν λέξη απ' όσα λέχθηκαν και πως θάπρεπε αυτός ο κύριος να μάθει επιτέλους να μιλά στην σύγχρονη γλώσσα και πως εν πάσῃ περιπτώσει δεν είχε κανένα δικαίωμα να τους ξυπνά μεσ' τα άγρια μεσάνυχτα για να τους πουλήσει αηδίες. Μόνοι οι γέροι με τα μπαστούνια λέγοντας πως απειλούσε η μεγάλη ώρα, και πως σύντομα το ξεπέσμενό της γένος θα γνώριζε ξανά τις παλιές του δόξες.

Ο ίδιος ο Σερ Ττήλευ Ρος παρ' όλο ότι πέρασαν κιόλας τρεις μέρες από κείνη τη νύχτα, βρίσκεται συνεχώς κλειδωμένος στο σπίτι του και δεν θέλει ούτε να συναντηθεί ούτε να μιλήσει με κανένα.

Μόνο τα βράδια λέγεται πως κάθεται πάνω στο παλιό τραπέζι, και γράφει συνεχώς κείμενα τα οποία τυπώνει αργότερα σ' ένα αυτοσχέδιο ξύλινο πιεστήριο. Υστερα το ρίχνει στο πιοτό μέχρι τα χαράματα που αρχίζει να τραγουδά με μια φωνή νοσταλγική και πονεμένη, ηδανική και εξαισιαστική. Τραγουδά στην ίδια άγνωστη γλώσσα που φωνεύεται άμως προκαλεί ακόμα παράξενα συναισθήματα στους κατοίκους αυτού του μυθικού νησιού. Ξυπνούν έχοντας τη φωνή του μέσα σ' αυτιά τους και χαμογελώντας — όπως χαμογελά κάποιος όταν θυμηθεί κάτι όμορφο — ξεκινούν για τις καθημερινές ασχολίες τους. ■

ΚΟΙΝΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΩΝ — ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΩΝ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ: η αποψη της μαρουλας ευγενιου

H Μαρούλα Ευγενίου σύντροφος στη ζωή και συνεργάσιας στο θέατρο του Γιώργου Ευγενίου. Η Μαρούλα γεννήθηκε στο Βαρόσι και μεγάλωσε στη Κερύνεια. Μετανάστευσε στο Λονδίνο το 1954 για να γλυτώσει όπως λέει από την ασφυχτική τότε (με διαφορετικό τρόπο τώρα) απατόσφαιρα της μικρής πόλης, χωρίς ποτέ να μετανοιώσει. Φυσικά αγαπά τον τόπο μας προσθέτει μ' ένα τρόπο πολλές φορές οδυνηρό. (Εδώ θυμάμαι τους δυο στίχους του Ηλία Κωνσταντίνου «Κύπρος σ' αγαπώ γι' αυτό φεύγω — Κύπρος σ' αγαπώ γι' αυτό μένω». Βρίσκεται στη Κύπρο μαζί με τον Γιώργο συνοδεύοντας μια ομάδα ηλικιωμένων - μεταναστών από το Λονδίνο. Εδώ χρειάζεται να θυμηθούμε ότι το Θέατρο Τέχνης είναι κάτι πολύ περισσότερο από μια θεατρική ομάδα και μια θεατρική στέγη και μοιάζει περισσότερο με κοινοτικό κέντρο των Κυπρίων του Λονδίνου. Έτσι άλλωστε πρέπει να είναι το θέατρο μου λέει (κι' εδώ όσοι από τους αναγνώστες θέλουν περισσότερες πληροφορίες μπορούν ν' ανατρέξουν στο τεύχος του Εντός, Νο 15.

Συνάντησα την Μαρούλα στο ΡΙΚ τυχαία, όπου ευκαιρίας δοθείστη πήρε δυο από τα μέλη της ομάδας της για μια συνέντευξη. Πάνω στην κουβέντα, της έδειξα το προηγούμενο «Εντός» με την συνέντευξη της Aydin Mehmet Ali και την ρώτησα τι σκεφτόταν για τις κοινές εκδηλώσεις Ελλήνων και Τούρκων Κυπρίων στο Λονδίνο (που αναφέρονται στη συνέντευξη). Ή απάντηση ήταν: «μα έλαβα μέρος και ενώ σ' αυτές τις εκδηλώσεις». Μας δόθηκε λοιπόν η ευκαιρία να ακούσουμε και την αποψη μιας Ελληνοκυπρίας (που δεν μπορεί να επισκεφτεί την

Κερύνεια της) γι' αυτές τις εκδηλώσεις.

— Λοιπόν στην πρώτη κοινή εκδήλωση Ελληνοκυπριακής και Τουρκοκυπριακής γυναικείας ποίησης προσκάλεστηκα από την φίλη μου την Aydin και διάβασα μερικά ποιήματα κι' ένα γράμμα της

Παιονίδου. Για μένα δεν ήταν μια μεγάλη έκπληξη διότι έχω ούτως ή άλλως συχνή επαφή με Τουρκοκύπριες. Κάπου όμως με συνεπήρες η έκπληξη και η συγκίνηση της Filiz και της Νεσιέ για παράδειγμα που για πρώτη φορά συναντούσαν Ελληνοκύπρι-

ες. Από κει πήρα ένα κομμάτι πράσινης κορδέλλας (αυτήν που αναφέρει και η Aydin) και την κράτησα για ενθύμιο.

Μετά όταν εκάμαμε την εκδήλωση στο Θέατρο Τέχνης οι κοπέλλες απάγγελαν στα Τούρκικα. Πολλοί Ελληνοκύπριοι δεν καταλάβαιναν Τούρκικα όμως η αισθηση που εξέπειμπαν ήταν τόσο δεχτικό (γι' αυτό κι' ήλθε) που αποκαταστάθηκε μια χωρίς όρια επικοινωνία πάνω από τη γλώσσα. Η εκδήλωση αυτή έγινε μέσα στα πλαίσια της «Κυπριακής Εβδομάδας» που οργανώσαμε σαν Θέατρο Τέχνης μεταξύ 15 και 20 του Ιούλη φέτος. Σ' αυτή την βδομάδα ανεβάσαμε σε θεατρική μορφή την 9η Ιουλίου του Β. Μιχαηλίδη σε συνδυασμό με παρουσίαση διαφανειών της παλιάς εποχής και σημερινές. Ο Γιώργος πιστεύει ότι η 9η Ιουλίου λέει πολλά πράγματα που έχουν σχέση με το σήμερα. Π.χ. μεταξύ των Τούρκων υπήρχαν οι άνθρωποι που ήσαν υπέρ της συνύπαρξης όπως και τώρα. Ένα τέτοιο πρόσωπο είναι ο Κιόρογλου αυτού του ποιημάτου. Είναι μια παρουσίαση αντίθετη πιστεύω με τις συνηθισμένες, που δίνουν την έμφαση στην αντίθεση Ελλήνων και Τούρκων. Επίσης ανεβάσαμε τον «Μανώλη» του Γιώργου Νεοφύτου σε διασκευή στην Κυπριακή διά-

λεχτο. Επίσης είχαμε μια δημόσια συζήτηση μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων για το θέμα της ταυτότητας μας. Επίσης ανεβάσαμε ένα έργο για νέους που ονομάζοταν Greeglanτ με θέμα πως βλέπουν τον εαυτό τους και το χώρο τους οι γεννημένοι στην Αγγλία Κύπριοι. Έτσι τελευταία βραδύτα είχαμε μουσική και χορό, δυστυχώς μόνο Ελληνικής

Mια τυχαία συνάντηση με την Μαρούλα Ευγενίου του Θεάτρου Τέχνης του Λονδίνου μας έδωσε την ευκαιρία να δώσουμε μια συνέχεια στη συνέντευξη που δημοσιεύουμε στο περασμένο τεύχος με την Aydin Mehmet Ali.

Έχουμε έτσι και την αποψη μιας Ελληνοκυπρίας που συμμετείχε στις κοινές εκδηλώσεις Ελλήνων και Τούρκων της Κύπρου στο Λονδίνο.

πεις (εσείς αναγνώστες μου κοιτάξετε το πλαίσιο διπλα).

Στο μέλλον, τι λογαριάζετε μετά την εμπειρία σας αυτή.

— Ασφαλώς θα συνεχίσουμε. Αυτό δεν ήταν παρά η αρχή, έστω και καθυστερημένη, που μας έδωσε όμως δυνάμεις και αποφασιστικότητα για να συνεχίσουμε στον ίδιο δρόμο.

— Αν μου επιτρέπεις μια παραπήρηση, δυστυχώς μόνο εσείς οι Κύπριοι του Λονδίνου έχετε τη δυνατότητα της διακοινοτικής επαφής και διότι μπορείτε να βρίσκεστε με-

ταξύ σας και διότι μπορείτε να ξεφύγετε από το κλίμα της εθνικιστικής παλινδρόμησης που τελευταία παραπρούμε στη Κύπρο.

Εγώ πιστεύω ότι δεν έχει σημασία σε ποια φυλή ανήκει ο άλλος ή τι γλώσσα μιλά. Μαζί μ' αυτούς τους ανθρώπους μιλούσαμε και καταλάμβανε ο ένας τον άλλο. Βασικά αισθάνομαι αυτή την επικοινωνία σαν μια φυσιολογική ανάγκη την οποία ασφαλώς προσπαθώ να πληρώσω.■

14/10/87

THEATRO
TECHNIS

Αυτή η τοιχηρή έργη μία από μια πονη η Κύπρο
τον τορμήσαν ανάρτη σε μήνα και μήνα

ΜΑΡΟΥΛΑ

Τι ανα λουη η λύση, Μαρούλα,
αναντητηρέμη από την σαν χωρίστη.

Κατώς χαρτής σαργίνια γλυκοστάρης
τέλοιον από τη μήνα σαν
και λαν παρισινού σαν το παχνίδι και τη χρή
είναι μηνέρη μερά που περιήκει από την ανθερήσα.

Διώξε παριτην λύση, Μαρούλα,
— λατ τη μήνη την εκ τη χωρίστη
η αντας γιρίσιν πάνω λοε τη γλύκην
λα μητη πέρα λα κεφαλας πα λογαριαρό σαν

στο διραντι μετέντοντη μήνης και σιδύ

Filiz Nafidören
(Μελέτη Κύπρου Χαραγμάτων)

Filiz Nafidören
2 July 1987 - London

Translation: Aydin Mehmet Ali
8 July 1987
London

Kaiγομαι... στις Ινδίες

Έλενα Τουμαζή

Αυτός που θυσιάζεται είναι ένας.
Αυτοί που κερδίζουν είναι πολλοί.
Να μια εξίσωση, μια φράση που ισχύει από καταβολής κόσμου.
Σαν βάση του πολιτιστικού προσώπου κάθε κοινωνίας.
Σαν κινητήρια δύναμη κάθε ιστορικής εξέλιξης... Μα ναι!
Τα τελευταία χρόνια είμαστε μάρτυρες μιας σειράς φόνων γυναικών στην Κύπρο.
Ποιός όμως έκαστε να αναλύσει το πραγματικό νόημα αυτών των φρικιαστικών πράξεων.
Ο φονιάδες προκαλούν το έλεος είναι αλήθεια. Μας χρησιμεύουν σε πολλά πράγματα σαν διεξοδος της δικής μας κρυφής βίας.
Μα το θύμα είναι αυτό που χάνει τη ζωή...
Αυτό, που χάνει ο φονάς, είναι το νόημα.
Ο φονιάς τρέλλαινεται. Το θύμα πεθαίνει.
Το θύμα πληρώνει με το σώμα του, το κενό μέσα στο μυαλό του θύτη.
Σίγουρα δεν υπάρχει πιο τραγικό όν στον κόσμο από το θύτη μα και πιο τυπικό του πολιτισμού μας.

• • •

Διαβάζω στην εφημερίδα: Θυσίασαν κοριτσάκι ηλικίας ενός έτους στη διάρκεια τελετής γονιμότητας, στις Ινδίες! Σήμερα!
Και πο κάτω, πάλι στις Ινδίες: Χιλιάδες μέλη μιας κάστας πολεμιστών, συγκεντρώθηκαν για να τιμήσουν μια δεκαοχτάχρονη χήρα που κάηκε ζωντανή στην πυρά του νεκρού συζύγου της!
Τι σημαίνουν ολ' αυτά, σήμερα, στις κατά τα άλλα ελκυστικές Ινδίες;
(Ελκυστικές για τη μυθική τους υπόσταση)

• • •

Αυτές τις μέρες, ανακαλύφθηκε στη Κισσόνεργα, το αρχαιότερο αγαλματάκι που χρησιμεύει σε τελετές γονιμότητας στους Κύπριους, στα 3,000 π.Χ.: Μια γυναίκα σε στάση τοκετού...
Ο μύθος της εγκατάλειψης της Αριάδνης στην Κύπρο έγκυου από το Θησέα και του θανάτου της στη γέννα μαζί με το παιδί, συμπληρώνεται με την εγκαθιδρυση τελετών γονιμότητας – μίμηση της γέννας από νέους άνδρες – από το Θησέα... Διονυσιακών τελετών με διο λόγια!
Την δε Αριάδνη μαθαίνουμε ότι την σκότωσε στη γέννα η ίδια η Άρτεμη κατά παρότρυνση του Διόνυσου, για να την τιμωρήσει για την σεξουαλικότητά της! Να, το πρώτο σχήμα του φόνου!
Ο φόνος σαν πρώτη τελετή γονιμότητας!
Ο φόνος μιας γυναικάς δίνει το νόημα σε όλους τους άνδρες και στις υπόλοιπες γυναικές που μιμούνται όχι πια τη γυναίκα, αλλά τους άντρες που σκοτώνουν τη γυναίκα... Γιατί; Γιατί έτσι νοηματοδοτείται παράδοξα η ζωή τους.
Έτσι νοηματοδοτείται και προχωρά η Ιστορία!
Το νόημα «γεννιέται» από αυτή τη μίμηση, από αυτό το φόνο.
Ο Πολιτισμός, σαν νόημα πάνω στη φύση, στη γέννηση, στο θάνατο, και φυσικά προπαντός πάνω στη σεξουαλικότητα της γυναικάς σαν όντος καταγωγικού, σα μάνας.
Η μάνα. Το σώμα των ηδονών... Η αρχή... Η πρώτη θεότητα. Η θεότητα ζώο. Η θεότητα γη! Η γυναίκα που γεννά.
«Γυναίκα σε στάση τοκετού»... Άλλα είναι ήδη άγαλμα! Είναι ήδη σύμβολο.

Είναι πολιτισμός, αντικείμενο πολιτιστικής χρήσης, εργαλείο, μέσον.
Η ίδια η γυναίκα που γεννά, η γυναίκα σάρκα, σώμα, ζωή, η πραγματική γυναίκα, δεν είναι ορατή. Αντίθετα, ασκείται επάνω της η πιο φρικιαστική πολιτιστική βία...
Ένα κοριτσάκι ενός έτους, ένα νεαρό θηλυκό ζώο του ανθρώπινου γένους ΘΥΣΙΖΕΤΑΙ σε τελετή γονιμότητας.

ΣΗΜΕΡΑ. Στις «υψηλές πολιτιστικά» Ινδίες!
Όπως τη θέλει ο βάναυσος ρομαντισμός των συγχρόνων μας.
Τέτοιες θυσίες στα μέρη μας συνέβαιναν στην εποχή του τρωκού πολέμου και πάλι σαν κάτι έκτακτο... Η Ιφιγένεια...

Που «αυτοθυσιάστηκε» για τον πατέρα της και για τους έλληνες!
Όπως τη νεαρή Ινδή σύζυγο που αποθεώθηκε από τους Ινδούς πολεμιστές – όπως τότε από τους έλληνες πολεμιστές – επειδή κάτικε ζωντανή στη πυρά.
Όχι πια για να σώσει μια εκστρατεία, αλλά για να σώσει την ίδια την ουσία της πολιτιστικής τάξης αυτής της κάστας. Την τάξη του ΠΟΛΕΜΟΥ.
Όλ' αυτά είναι αποκαλυπτικά για τον τρόπο που λειτουργούν και τώρα οι ανθρώπινες κοινωνίες και για τα πραγματικά αίτια του τραγικού και της πολιτικής βίας...

Στις Ινδίες, στις Φιλιππίνες και σ' ένα σωρό άλλες ανατολικές χώρες αποκαλούν όλες ανεξαιρέτως τις γυναικές ανεξαρτήτως ηλικίας, ακόμη και τα βρέφη με το όνομα «μάμμα». Καταλαβαίνετε... Γι αυτό η θυσία ενός τρυφερού πλάσματος όπως ένα θηλυκό παιδάκι ενός έτους, είναι η κατ' εξοχήν θυσία, για να εμπεδωθεί η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΓΟΝΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΝΤΡΩΝ, ΜΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, αφού δοι ζούμε κάτω από τον ίδιο πολιτιστικό μανδύα... Χαραχτηριστικό είναι ότι η δεκαοχτάχρονη Ινδή, θυσιάστηκε με τη θέλησή της!

• • •

Προχθές, περνώντας δίπλα από τον κήπο της Λεμεσού, εκεί που φωτογραφίζονται σε στολή γάμου τα νιόπαντρα ζευγαράκια, άκουσα μια μαθητριούλα να λέει σε μια φίλη της... «κοίταξέ τους τι πλάκα έχουν» και η άλλη να απαντά «ναι, ακόμα μια που κρεμμάζεται!»

Τρόπος του λέγειν θα μου πείτε, ή ότι λέγεται και για τους άντρες... Ισως... Όμως μου φάνηκε πολύ συγγενικό και με την Ιφιγένεια και με την Αριάδνη και με τη νεαρή Ινδή.

Ότι δηλαδή ακόμη ζούμε σε μια τάξη πραγμάτων που αυτό που είναι νόμιμο και ιερό είναι αυτό που «καίει» την γυναικεία επιθυμία, ή αν θέλετε, που την παγιδεύει σ' ένα σύστημα ιδιοκτησίας.

Σα μάνα. Όχι σαν γυναίκα.

Ή πια το αντίστροφο. Σαν πιο φαλλό από τους φαλλούς. Για αυτές που είναι καταφερτζούδες και επιβιώνουν. Κάτι σαν τους Εβραίους. Που γίνονται βασιλικέτεροι του βασιλέως, σ' ένα εχθρικό περιβάλλον. Το θύμα που μιμείται το θύτη πιο αποτελεσματικά από τον ίδιο το θύτη...

Η αθωότητα είναι σίγουρα ο μεγαλύτερος εχθρός της βίας.

Γι αυτό και η θυσία του ενιαύσιου κοριτσιού, είναι η πιο μεγάλη ύβρις

του «πολιτισμού» έναντι της ζωής... Η πιο μεγάλη του κατάκτηση!
Τύφλα νάχει η σταύρωση του Χριστού, μπρος σ' αυτή την πολιτισμική βαρβαρότητα της γεμάτης ομορφιά συγχρονης Ινδίας!...

ΓΡΑΦΤΕΙΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ
σας συμφέρει και μας συμφέρει

ονομα	_____
Διευθυνση	_____
τηλ:	_____
€10 για 12 τευχη	

ποιος θα μας γλυτώσει... από μας!

Κώστας Σταυρίνος

Tο 1974 έδειξε έμπραχτα ότι το Ζυρίχικό κατασκεύασμα ήταν στην πράξη ένα καθεστώς συνιδιοχηποίας της Κύπρου από την Ελλάδα την Τουρκία και την Αγγλία. Ανάμεσα στα λίγα περιθώρια που άφηνε, αναπτύχθηκε ωστόσο ένα ισχυρό ανεξαρτησιακό κίνημα που όμως παρά την λαϊκή υποστήριξη δεν κατάφερε να αντισταθεί στις σχέδον σύγχρονες εισβολές από την Τουρκία και την Ελλάδα. Η πρώτη ωστόσο τα κατάφερε καλύτερα και στον στρατιωτικό τομέα και στον πολιτικό όπου παρουσίασε την εισβολή-κατοχή σαν ειρηνευτική επιχείρηση της τότε σοσιαλδημοκρατικής κυβέρνησης και ως αναγκαίο μέτρο προστασίας των Τουρκοκύπριων από τον Ελληνικό επεκτατισμό της στρατιωτικής τότε κυβέρνησης.

Από το 63 και δω, μετά τις πρώτες διακοινοτικές διαιμάχες η Κύπρος άρχισε να γίνεται θέατρο συνεχών εξοπλισμών και έμψυχης στρατιωτικής «βοήθειας» από τις εθνικές μητροπολεις προς τις κινδυνεύουσες κοινότητες, οι οποίες κάθε φορά την δεχόντουσαν με δάφνες και σημαιοστολισμούς. Οι μητροπολιτικές ενισχύσεις και οι ντόπιοι στρατοί όχι μόνον μετάφεραν την στρατιωτική εξουσία των μητροπολιτικών αρχών τάξεων αλλ' επιπλέον διαδραμάτισαν αποφασιστικό ρόλο στην ιδεολογική και πολιτική συγκρότηση ντόπιων φορέων των συμφερόντων των μητροπολιτικών κρατισμών. (Ο στρατός είναι σχολείο καθώς λεν). Κι' είναι ασφαλώς ένα καλό παράδειγμα η εθνοφρουτίνα του 74 που στέλχωνταν σχέδον αποκλειστικά από ακροδεξιούς δόκιμους αξιωματικούς και υπαξιωματικούς παρά την αντίθεση και του λαού και της κυβέρνησης. Ουσιαστικά ο ελληνοκυπριακός στρατός από την ίδρυση του έφερε σε πέρας δύο μόνον αποστολές: τις εκκαθαρίσεις της Κοφίνου και το πραξικόπημα. Απέτυχε στον μοναδικό στόχο που δικαιολογούσε την ύπαρξη του: την αποτοπή της τουρκικής εισβολής. Κι' αυτά τα ιστορικά γεγονότα δεν δικαιούμαστε να τα ξεχνώμε κι' ούτε να τα καλύπτουμε πίσω από ιδεολογήματα. Αντίθετα μόνο λαμβάνοντας αυτά υπόψη μπορούμε να κτίσουμε μια καλύτερη πορεία, αναγκαία πια για την φυσική μας τουλάχιστον επιβιωση.

Μια εμπειρική προσπάθεια για το ξεπέρασμα της αρνητικής εμπειρίας που περιγράψα έγινε αμέσως μετά το 74 από την αριστερά και κυρίως από την ριζοσπαστική τότε ΕΔΕΚ. Ανάμεσα στον εξεγερμένο τότε κόσμο (απόδειξη ότι η αδρανοποίηση άλλωστε που παρατηρούμε δεν είναι αποτέλεσμα φόβου) κυριάρχησαν για μερικά χρόνια τα συνθήματα. «Η Κύπρος στους Κυπρίους» «Λαέ κινήσου ΜΟΙΡΑΖΟΥΝ ΤΟ ΝΗΣΙ ΣΟΥ», που λειπούργησαν σαν το πολιτικό πλαίσιο πιο ριζοσπαστικών προτάσεων όπως, λαϊκή πολιτοφυλακή, «κάθε σπίτι και κάστρο», στις διαδιλλώσεις φοριόταν το παλαιστινέζικο μαντή-

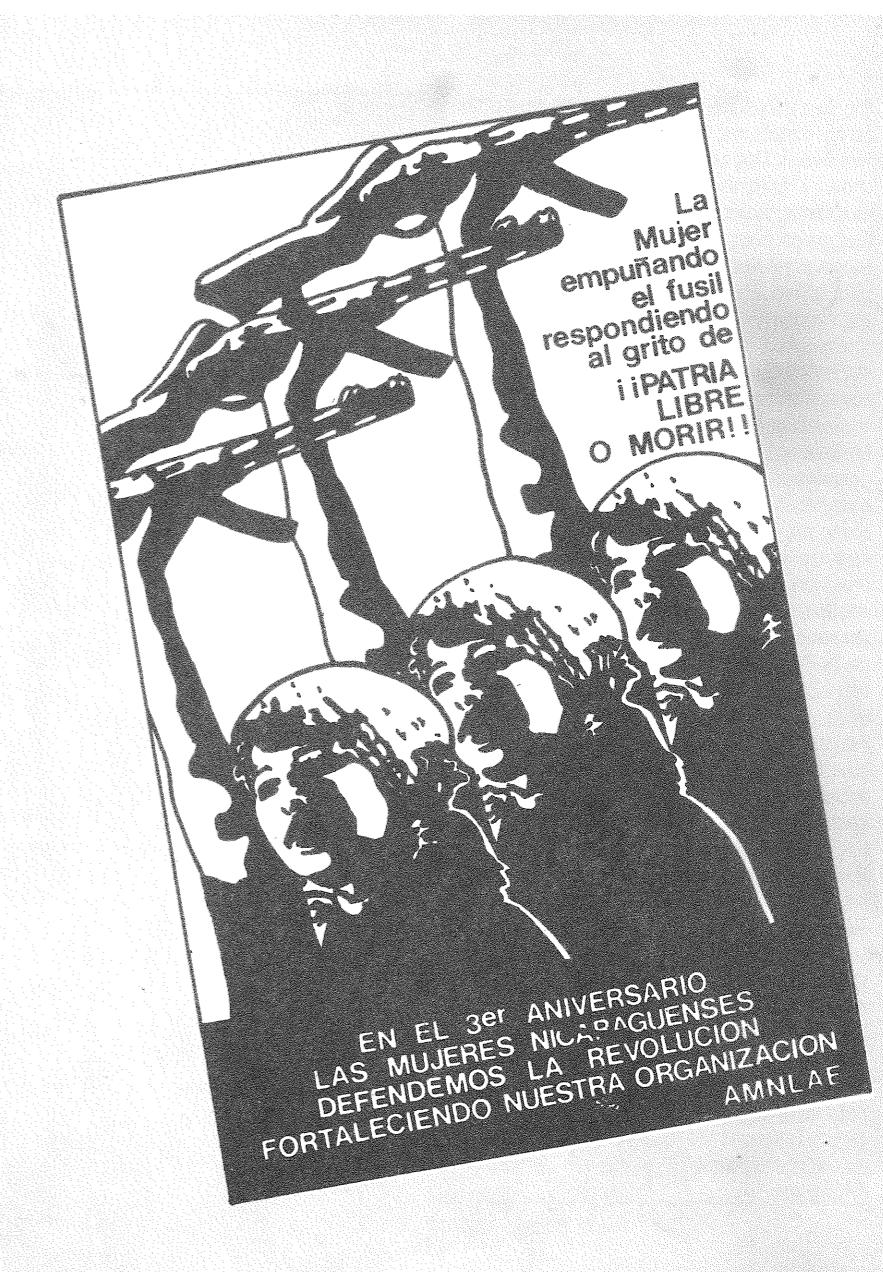
λι, ανέμιζαν κόκκινες σημαίες και ο Κώστας Χαραλαμπίδης πηδούσε στις αφίσες μ' ένα καλασνίκωφ. Από τη μεριά των πολιτικών γησαίων όλ' αυτά ήταν μέτρα εκτόνωσης. Από τη μεριά του λαού ήταν μια πρώτη ριζοσπαστική (αν και ανεπαρκής) κριτική απόρριψη των προηγουμένων που σήμερα μοιάζει με μια αστραπή μέσα στη νύχτα. Τότε οι εθνικιστές σωπασαν, το κράτος ήταν μισοδιαλυμένο και ο στρατός έμοιαζε μ' αντάρτικο.

Πάνω και έξω από αυτή την κατάσταση ήλθαν οι ένες «βοήθειες» (άλλες βοήθειες πάλι), χτίστηκε η πορεία των συνομιλών, τα ξενοδοχεία, οι υπεράκτιες, η τελωνειακή ένωση, οι άνθρωποι μας των γραμμάτων «επαναστατούν» και θέλουν αρχαία και πολυτονικό, η ελληνική μεραρχία εμφανίζεται σαν σωτήρια λύση, ο Ματαφίας προσφέρει φασολάδες στους δημοσιογράφους, ο Αρχιεπίσκοπος κάνει εράνους για νέα όπλα, ο Χριστοφίδης θα κάνει την Π.Α.Κ. Ελληνικό Πανεπιστήμιο, ο αγώνας του Κυπριακού λαού γίνεται αγώνας όλου του Ελληνισμού εναντίον όλου του Τουρκισμού, οι Τουρκοκύπριοι παύουν να είναι αδελφοί, οι Αμερικάνοι ξαναπάίρουν τους ραδιοσταθμούς, το αβύθιστο αεροπλανοφόρο προσφέρει διεικούλωσεις στη γαλλική ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΗ (πάλι!) δύναμη στο Λίβανο και δειγματα της γαλλικής στρατιωτικής τεχνολογίας εμφανίζονται στο κυπριακό ουρανό. Ελλαδικοί σοφοί καταφέρουν νυχθεμέρον για να φωτίσουν τους επαρχίες που από το 60 και δύο γίνονται όλοι και πιο αμόρφωτοι και μας πληροφορούν για τους ζεισμούς, τη γυναικεία απελευθέρωση, τα νέα επιτεύγματα της ζωγραφικής και τον περιφερειακό διεθνισμό, τον τρίτο δρόμο και πώς να βλέπουμε φως στην άκρη της σήραγγας.

Θέλω να πω ότι για λίγα χρόνια μετά το 74 είχαμε μια αποσταθεροποίηση της αστικής εξουσίας και μια άνοδο της οσιαδιλοτής σκέψης και δράσης, παιδική μεν ως ένα βαθμό, πρωτόγνωρη όμως. Σήμερα παρατηρούμε μια άνοδο της δεξιάς ή την αριστερά να γίνεται δεξιά, την αστική τάξη να παγώνει την ιδεολογική και πολιτική εξουσίας της και η δημόσια συζήτηση να καταλαμβάνεται από ενδο-αστικές διενέξεις που συναγωνίζονται ασφαλώς σε «κριτικόπτη», «ριζοσπαστικότητα», «ανανεωτικότητα» κλπ. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια κινούνται δυστυχώς και οι πολιτικοί στόχοι που προτείνονται. Εδώ μέσα κινείται πλέον και η «αμυντική» πολιτική, η εφαρμοσμένη, και η υπερθεματιζουσα κριτική δήθεν.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια προτείνεται η στρατεύση των γυναικών, των Αρμενίων, των Μαραντίνων η επέκταση των εφεδρών, και η αγορά νέων όπλων. Αν τη στράτευση των ανδρών το 63 τελικά στήριξε το πραξικόπημα, αν η ελληνική μεραρχία τάκαμε θάλασσα στη Κοφίνου (για να μη μιλήσουμε με θικούς όρους), αν τη στράτευση των Τουρκοκύπριων στήριξε την τουρκική εισβολή, αν γενικά οι εξοπλισμοί πριν το 74 χρησιμοποιήθηκαν εναντίον της Κύπρου, ποια είναι τα νέα στοιχεία που μας εγγυούνται ότι δεν θα επαναληφθεί το ίδιο φαινόμενο; Ποιά είναι τα νέα πολιτικά δεδομένα, ποιές είναι οι καινούργιες λαϊκές διδακτισίες ελέγχου που μας επιτρέπουν να υποθέσουμε ότι όλα αυτά δεν θα στραφούν εναντίον μας.

Αν καταλογίζουμε στο ελληνικό κράτος ένα μεγάλο μέρος της εισβολής για την Ζυρίχη και για το πραξικόπημα και πριν για την αποδοχή των σχέδιων Αττεσού, τί είναι εκείνο το στοιχείο που σήμερα αποτρέπει αυτούς τους κινδύνους; Ποιός μας λέει ότι η ελληνική μεραρχία θα έλθει για να διώξει τους «βαρβάρους» εισβολείς κι' όχι για να θεσμοποιήσει την παρουσία τους; Ποιός μας λέει ότι στη λύση «πακέτο» που επιδώκει ο κύριος Παπανδρέου, δεν θα προτιμήσει να κερδίσει αλλού και να χάσουμε

εμείς εδώ; Συνεχίζοντας άλλωστε ουσιαστικά, μια παράδοση στην ελληνική πολιτική;

Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη τα παθήματα του πρόσφατου παρελθόντος στο τομέα της άμυνας τολμώ να κάνω ορισμένες εισήγησης που κατά την γνώμη μου μπορούν να αποτρέψουν την επανάληψη τους από τη μια και ισάως να δώσουν κάποιες νέες δυνατότητες και προοπτικές στο τομέα αυτό.

κυπριοποίηση

Μια αναγκαία και πρώτη μεταρρύθμιση που θα πρέπει να γίνει με όσο δυνατό πιο γοργό ρυθμό είναι η αυτονόμηση του στρατού από την Ελλάδα.

Παρόλο γιατί η ελληνοκυπριακή άρχουσα τάξη είναι μια τάξη πλήρως εξαρτώμενη, υπάρχουν πιθανότητες να είναι πιο έντιμη στην εισήγηση των διαφύλαξη των εδαφών που «ελέγχει» για τον απλούστατο λόγο ότι δεν διαθέτει άλλα. Το ίδιο γεγονός μπορεί να λειτουργήσει και πάνω στα στρατιωτικά επιτελεία που αν στελεχώθηκαν από Κύπριους, δεν θα μπορούν σε καμμιά περίπτωση να θεωρήσουν ότι «κάνουν ταχτική σύμπτυξη» των δυνάμεων τους στη... Κρήτη». Η ανοιχτή αντίθεση Ελλάδας-Τουρκίας στο Αιγαίο και η πιθανή

εκδημοκρατικοποίηση

Ειναι φυσικά οξύμωρο να ελπίζει κανείς ότι οι στρατοί μπορεί να μεταβληθεί σ' ένα δημοκρατικό θεσμό. Ουσιαστικά ο τρόπος και μόνο που λειτουργεί ο στρατός δείχνει πόση υποκρισία κρύβεται κάτω από τον δημοκρατικό λόγο της άρχουσας τά-

ξης. Πώς μπορεί μια δημοκρατική κοινωνία να στρίζει την ύπαρξη της ήδη σ' ένα τόσο αντιδημοκρατικό θεμά; Πώς μπορεί ένας στρατώπετος που δεν μπορεί ν' αποφασίζει τι ρούχα θα φορέσει, ή τι ώρα θα κοιμηθεί να στρίζει μια «δημοκρατική» κοινωνία. Πώς μπορεί ένα στρατός σκλήρων σε τελευταία ανάλυση να παλαιώψει για λευτεριά. Το αντίθετο μόνο είναι λογικό, εξ ου και οι επιδόσεις της εθνοφρουράς τα προηγούμενα χρόνια. Εξ' ου και οι επιδόσεις του τουρκικού στρατού και του ελληνικού. Οι λόγοι των πολιτικών και στρατιωτικών είναι ένα πράγμα. Ο λόγος του νέου που περιμένει με απόγνωση την ώρα της απόλυτης του και που μετρά τις μέρες της απελευθέρωσής του απ' αυτό το κάτεργο, όπως κ' ο φυλακισμένος την ημέρα της αποφυλάκισης του, είναι ένα άλλο. Ο λόγος των πρώτων είναι ψευδής. Ο λόγος του δεύτερου είναι αληθινός. Τολμά αυτή η κοινωνία να είναι δημοκρατική. Ας αφήσει τους στρατιώτες να αποφασίσουν για τη λειτουργία αυτού του θεμάτου-στυλοβάτη (άκουσον-άκουσον) της δημοκρατίας. Φυσικά αυτό δεν θα γίνει ποτέ. Θα πρέπει οι ίδιοι οι στρατιώτες και οι πολίτες γενικότερα που κάποτε θα στείλουν τα παιδιά τους, να παλαιώψουν για πετύχουν ότι είναι δυνατόν στο τομέα του στρατού. Άκουμε κάποιους αγωνιστές να φωνάζουν για γυναικεία στράτευση. Αν νομίζουν ότι η άποψή τους συναντά απήχηση, ας μη ζητούν από το κράτος να επιβάλει την υποχρεωτική στρατολογία των γυναικών. Ας ζητήσουν την εθελοντική στράτευση. Κι' αυτό είναι σημαντικό, γιατί θα υποχρεωθεί ο στρατός να λειτουργεί με την πειθώ, κι' όχι με δικτατορικό τρόπο. Προσωπικά υποστηρίζω την εθελοντική στράτευση των γυναικών, σε γυναικεία αυτοδιοικούμενα σώματα τα οποία θα καθοδηγούνται από τις γενικές δημοκρατικές συνελεύσεις των μελών τους. Διαφορετικά και σε συνδυασμό με τις εφεδρείες που μεταφέρουν ήδη την στρατοκρατία σε μεγάλο μέρος των ενήλικων ανδρών, κινδυνεύουμε να μεταβληθούμε σ' ένα στρατόπεδο που δεν θα απειλείται από τον τουρκικό στρατό, ποιός όμως θα μας γλυτώσει από «μας».

Λαϊκή πολιτοφυλακή

Η πραγματική λύση ωστόσο στο ζήτημα της ήμινας παραμένει η λαϊκή παλαιάκη ένοπλη ήμινα όλων, συνδυασμένη με την εξ' ολοκλήρου δημοκρατική λειτουργία της. Ο πλήθυσμός μπορεί να οργανωθεί κατά γειτονιά η εργασιακή μονάδα, ασφαλώς ανεξαρτήτως φύλου, κι' ασφαλώς εθελοντικά (θέλω να πω χωρίς να εξασκεί οποιαδήποτε πίεση, ημίκηή ή άλλη, εναντίον των αντηρρισών συνειδήσης όπως οι μάρτυρες του Ιεχωβά ή άλλο). Το φιλολογικό επιστέγασμα των 3 δημοσίων ομιλιών του Βάσου Λυσσαρίδη «κάθε σπίτι και κάστρο» μπορεί να γίνει πραγματικότητα και κατά πάσα πιθανότητα με χαμηλότερα κόστα απ' ότι οι θεματικές αγορές της προεκλογικής έξαρσης. Οι μικροί δεν μπορούν να παιδουν το πολεμικό παιγνίδι στο γήπεδο του αντιπάλου. Σ' αυτό τον τομέα αυτό που λογαριάζουν οι στρατιωτικοί εγκέφαλοι είναι το πόσες μέρες μπορούν να κρατήσουν, μέχρι την παρέμβαση του διεθνούς παράγοντα. Το όπλο των μικρών λαών, αυτό που ξαφνικά τους μετατρέπει σε αλύγιστους και απόρθητους είναι η γενικωμένη, ένοπλη αντίσταση σε πόλεις και χωριά. Η Βηρυτός για παράδειγμα, ασφαλώς είναι ένα θλιβερό θέαμα λόγω των θρησκευτικών ή εθνικιστικών αντιθέσεων. Παρ' όλα αυτά, κι' αυτό είναι το προς εκμετάλλευση στοιχείο, απώλθηση τους Ισραηλίτες, τους Αμερικανούς, τους

Αγγλούς και τους Γάλλους και οι Σύροι κοιμούνται ανήσυχοι, γιατί ένας ένοπλος λαός είναι ουσιαστικά ανεξέλεκτος. Υπάρχουν φόβοι ότι η κατοχή όπλων θα προκαλεί επικινδύνα έκτροπο ή ότι τα όπλα θα χρησιμοποιούνται για εγκληματικούς σκοπούς. Η αλήθεια είναι ότι αυτό γίνεται ήδη. Είναι χαρακτηρι-

στικό το γεγονός ότι σε πολλά από τα πρόσφατα ποινικά εγκλήματα βρίσκονται πλεγμένοι Εοκα-βρύδες. Είναι δυνατόν να υπάρχει ένας έλεγχος των όπλων, από τις τοπικές επιπροπές γειτονιάς για παράδειγμα, και κατά πάσαν πιθανότητα πιο αποτελεσματικός από τον τωρινό.

Ερωτόκριτος

μαριου λυσιωτη

«Κάθομαι και ρεμβάζω. Επιθυμίες κι' αισθήσεις εκόμισα εις την Τέχνην.

Κ.Π. Καβάφη. Εκόμισα εις την Τέχνην

Hέκθεση που θ' ανοίξει τέλος του Νιόβρη στην γκαλερύ Γκλόρια, θα - ναι για τον Γιώργο Ερωτόκριτο η ένατη ατομική έκθεση.

Γεννημένος στην Λάπτη ή το 1948, σπουδάσεις στην Beaux Arts Αθηνών αρχίζοντας την προσωπική του πορεία της αναζήτησης, που τον οδήγησε στο Παρίσι, το Λονδίνο για να τον οδηγήσει και πάλι στην Κύπρο, όπου τώρα ζει και εργάζεται.

Πορεία, αναζήτησης, ταξειδί: οι λέξεις αυτές χαρακτηρίζουν το έργο του Ερωτόκριτου, τόσο στην θεματική του όψη, όσο και στην όψη την προσωπική, την βιωτή του ανθρώπου, πρώτα και ύστερα του τεχνίτη. Κάθε έκθεση έργου του Ερωτόκριτου που είδα μέχρι τώρα, έκφραζε και μια στιγμή ισορροπημένης αρμονίας, στο δρόμο της τριπλής τουύτης αναζήτησης, καθώς και μιας εξέλιξης που τον οδηγούσε σε μια όλο και μεγαλύτερη επάρκεια ανάμεσα στα εκφραστικά του μέσα, το προσωπικό του βίωμα, την έκφραση του μέσα από το έργο που δίνει και στο βίωμα του ζωγράφου τη διάσταση της γενικότητας, της επικοινωνικότητας.

Το στοιχείο εκείνο που δίνει ενόπλη στο έργο του Ερωτόκριτου είναι αυτό που θ' αποκαλείται αναζήτηση της Ελληνικότητας, αυτό που ο ίδιος εκφράζει με μια σειρά από ονόματα-σύμβολα των τόπων της περιπλάνησης του: Δελφοί, Θήβα, Βασιλεύουσα, Αλεξάνδρεια. Ή ακόμα για να γίνει πιο καθαρός Αρχαία Ελλάδα - μυθολογία, Βυζάντιο - Χριστιανισμός, Καβάφης.

Η αναζήτηση αυτή είναι θεματική επιπλέον. Έτσι στην καινούργια του έκθεση έχουμε, δειγματοληπτικά, από την πρώτη ενότητα τις Νύμφες, τις 9 Μούσες, από την δεύτερη τον Άγγελο της Αγάπης και μια σειρά από Αγγέλους, ενώ από την τρίτη μια σειρά από πίνακες με θέματα παρμένα από ποιήματα του Αλεξάνδρινου ποιητή όπως τα Τείχη, Ιθάκη κ.ά.

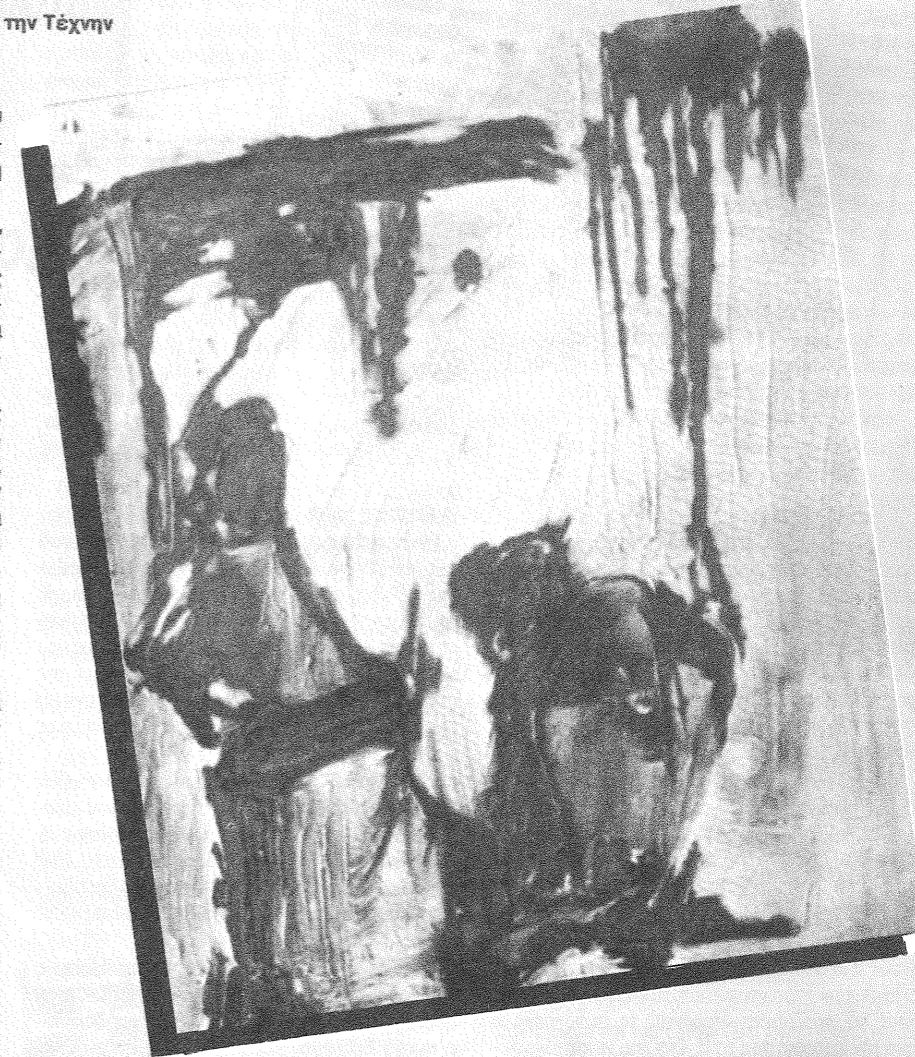
Η αναζήτηση αυτή είναι θεματική επιπλέον. Έτσι στην καινούργια του έκθεση έχουμε, δειγματοληπτικά, από την πρώτη επιπλάνηση του Ερωτόκριτου, είναι κι ένα διάχυτο ερωτικό στοιχείο, συγκρατημένο, αλλά που ξεφύγει μέσα από τα διαυγή χρώματα και μια κίνηση, μια ρευστότητα που η πινελιά του, προσεχτική στην λεπτομέρεια δίνει σ' όλη την σύνθεση.

Ο Ερωτόκριτος είναι προσεκτικός στην σύνθεση, στην αρχιτεκτονική του έργου που είναι τέλεια ισορροπημένη κύρια στα μορφικά συμπλέγματα. Εκεί όμως που πιστεύω πως η τεχνική του αποκτά τεράστιες δυνατότητες έκφρασης είναι στη χρήση του χρώματος και της λεπτομέρειας.

Επικρατεί το μπλε, το τουρκουάζ, η ώχρα αλλά κι ένα εκπληκτικό χρυσό,

χρώμα βυζαντινό θα λεγα, στη χρήση του.

Το γοργό του εγχειρήματος δε μου επέτρεψε να έχω φωτογραφίες από την δουλειά που θα εκτεθεί. Δίνω λοιπόν μερικές από παλιότερες εκθέσεις.

μαζί την ιστορία του Βασιλιά Κάδμου και εκείνη του Αί Γιώργη «Ο Δράκος ήταν ο ίδιος. Ο Κάδμος ήταν Γιώργης. Κι ο πηγαίμος συνέχισε».

Εκείνο που προσωπικά πιστεύω καθορίζει και την Ελληνικότητα του Ερωτόκριτου, είναι κι ένα διάχυτο ερωτικό στοιχείο, συγκρατημένο, αλλά που ξεφύγει μέσα από τα διαυγή χρώματα και μια κίνηση, μια ρευστότητα που η πινελιά του, προσεχτική στην λεπτομέρεια δίνει σ' όλη την σύνθεση.

Το κείμενο αυτό γράφτηκε στο πόδι. Είναι κάτι που δεν συνηθίζω. Το έργο του Ερωτόκριτου όμως με συγκίνηση από την πρώτη στιγμή που το γνώρισα, κι από τότε τριγυρίζει στα μάτια μου, στο μυαλό μου. Είναι, να πούμε μια παλιά γνωριμία.

Με συγκίνηση, γιατί καταφέρνει, να γίνεται άμεσο, προσωπικό και ζωντανό. Με συγκίνηση όπως μας συγκινεί η ποίηση του Καβάφη. Προσπάθησα λοιπόν να δώσω μερικά κλειδιά που να με οδηγούν στο έργο απ' άλλο δρόμο. Ενώσω οι εντυπώσεις ήταν ζωντανές, με αφορμή που είδα ένα μέρος απ' τα έργα που θα εκτεθούν στην Γκλόρια, τέλος του μήνα.

Το γοργό του εγχειρήματος δε μου επέτρεψε να έχω φωτογραφίες από την δουλειά που θα εκτεθεί. Δίνω λοιπόν μερικές από παλιότερες εκθέσεις.

Στο σημείο αυτό χρειάζεται να επιμένει κανείς κάπως περισσότερο. Η συρρικνώση του Ελληνισμού μετά την επικράτηση των εθνικισμών — δεν το ρησε από τον τρόπο να βλέπουμε τα πράγματα με την ανοιχτούση εκείνη και την ισχύ που διέθετε το ίδιο μας το γλωσσικό όργανο σε μια μεγάλη έκταση του πολιτισμένου τότε κόσμου. Απ' αυτή την άποψη, ούτε περιέργο και αν φαίνεται, ο πριν από τους δύο παγκόσμιους πολέμους υπήκοος του μικροσκοπικού τούτου κράτους, ανάσαινε τον αέρα μιας περίπου αυτοκρατορίας.

Αναφορά στον Ανδρέα Εμπειρικό σελίς 22.

Οδυσσέας Ελύτης.

Η ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

μαριος λυσιωτης

Σίγουρα, ο κυπριακός ιδεολογικός χώρος σήμερα είναι ρευστός, μια σειρά από ιδεολογήματα, παλιότερα βέβαια, επανεμφανίζονται με το περιεχόμενό τους ανανεωμένο έτσι που να ανταποκρίνονται στην καινούργια πολιτική και κοινωνική συγκυρία. Τα ιδεολογήματα αυτά συνθέτουν την εθνικιστική ιδεολογία του ελληνικού κυπριακού χώρου. Μια ιδεολογία που τα καταφέρνει επιτέλους να εμφανίζεται αγωνιστική αλλά και προσδετική ενώ ταυτόχρονα θέλει να είναι και φορέας κριτικής σκέψης.

Σε μια κοινωνία όπως την δική μας, όπου η κριτική σκέψη είναι σχέδιον ανύπαρκτη, αυτή η φαινομενικά (και θα δούμε γιατί), κριτική διάθεση γίνεται αρκετά ελκυστική κι αποτά δύναμη κι απήχηση πολύ μεγαλύτερη απ' όση πραγματικά μπορούσε ν' αποχτήσει σε μια ανοικτή κοινωνία.

Η άσκηση αυτής της κριτικής λειτουργεί με μια σειρά από απλουστεύσεις, που καταλήγουν στο να αποκόψουν τα φαινόμενα από τα κοινωνικά, πολιτικά τους συμφράζομένα, στερώντας τα ταυτόχρονα κι από την ιστορικότητά τους, έτσι που να καταλήγουμε σε μια μυστικοποίηση των φαινομένων.

Μια τέτοια πρακτική ταυτόχρονα δραματοποιεί τον λόγο, τον φορτίζει συναισθηματικά κάτι που αξένει την αποτελεσματικότητα του. Τον φορτίζει τόσο πιο έντονα όσο εμφανίζεται να στηρίζεται πάνω σε αρχές, διάφανες, γενικά αποδεκτές, ενώ επικαλείται την ίδια ώρα ένα παρελθόν μυθικό, αφού παρουσιάζεται απλουστευμένο, και ξεκομμένο από κάθε ιστορικό γίγνεσθαι.

Ο εθνικιστικός κώδικας στη σημερινή του έκδοση οργανώνεται γύρω από μια σειρά κατηγοριεσύμβολα όπου κεντρική θέση έχουν, όπως σε κάθε εθνικιστικό κώδικα, εκείνες του Κράτους, του Λαού, του Έθνους και του Αγάν. Εκείνο που δίνει λοιπόν στον συγκεκριμένο κώδικα την ιδιαιτερότητα του είναι οι σχέσεις ανάμεσα σ' αυτές τες κατηγορίες που αλληλορίζονται, σχέσεις που σε μεγάλο βαθμό καθορίζουν και το περιεχόμενο τους.

Η έννοια του κράτους φυσικά είναι εδώ ο αρνητικός πόλος του όλου συμπλέγματος. Είναι αυτός που επιτρέπει στον λόγο αυτό να αποκήσει και την φαινομενική κριτική του διάσταση. Με το κράτος φυσικά εδώ εννοούμε το κολωβό, ανολοκήρωτο, ημιανεξάρτητο κυπριακό κράτος που γεννήθηκε στην Ζυρίχη το 1959. Υπονοείται φυσικά πίσω απ' αυτό και ο μηχανισμός άσκησης μιας εξουσίας. Χωρίς ο κριτικός αυτός λόγος να παραπέμπει άμεσα σ' αυτή

τη διάσταση του φαινομένου.

Με το κράτος αυτό συνδέονται και μια σειρά φαιδρά, που γέννησε η ήπη μιας πολιτικής που στηρίζοταν στην ίδια, στην ουσία της, εθνικιστική ιδεολογία που την έπεινε πραγματικά ανανεωμένη. Την πολιτική εκείνη που γέννησε ο αποπροσανατολισμός που ακολούθησε την ήπη του 1974, αναφέρομαι στα περιεποκυριών, στα περί κυπριακού έθνους και τα τοιαύτα. Έτσι ο αντίπαλος της «κριτικής» σκέψης γίνεται πιο εύλωτος.

Η «κριτική» λοιπόν διάσταση του εθνικισμού στηρίζεται σ' ένα μεγάλο βαθμό (κι όχι αποκλειστικά) στην αναγνωρή κάθε αρνητικού φαινομένου στον πόλο αυτού του κράτους και στα παράγαμα του. Έτσι τα καταφέρνει να ιδιοποιείται κι ένα λόγο αντεξουσιαστικό (όπου του είναι δυνατόν) αποχώντας κιένα χρώμα προσδετικού.

Φυσικά, τις πιο πολλές φορές, ο προσδιορισμός των φαινομένων, των προβληματικών πεδίων, είναι σωστός και καίριος. Και μέχρι εδώ η κριτική δουλεύει σωστά. Εκεί όμως που σταματά είναι όταν ανάγει τα φαινόμενα στον απλουστευτικό εθνικιστικό κώδικα που κεχγάνει τα πάντα.

Να λοιπόν που το φολκλόρ, μιας κακής ποιότητας μάλιστα, για οικοπούς τουριστικής κατανάλωσης, η πνευματική φτώχεια ενός τόπου με τόσες δυνάτητες ενώ τόσο πόροι καταποταλούνται, η ανεπάρκεια των πολιτιστικών φορέων ενός κράτους που τα χειρίζεται, γίνονται η απόρροια αυτής της ίδιας της ύπαρξης αυτού του κράτους. Ταυτίζονται αυθαίρετα με την αναζήση μιας δήθεν κυπριακής συνείδησης που αποκοπήτη προσποτείται στην Κύπρο από τον Ομρό και τον Έλυτη. Που ισάς να έχει και τις ιδιομορφίες της, τόσα χρόνια ζούμε κι ολόγυρα μας, δίπλα μας βάρβαροι — δε μας άφησε τίποτε λοιπόν το καθημερινό εμπόριο μαζί τους; — Ιδιομορφίες που κάνουν πιο πλούσιο τον Ελληνισμό. Και σίγουρα αν δεν επικρατούσαν οι εθνικισμοί, τουλάχιστον με τον τρόπο που τελικά επικράτησαν, ο ελληνισμός θάταν ακόμα πλουσιότερος, και το μεγαλύτερο μέρος του ισάς έχα από τα πλαίσια του Ελληνικού κράτους.

Ο εθνικιστικός κώδικας στη σημερινή του έκδοση οργανώνεται γύρω από μια σειρά κατηγοριεσύμβολα όπου κεντρική θέση έχουν, όπως σε κάθε εθνικιστικό κώδικα, εκείνες του Κράτους, του Λαού, του Έθνους και του Αγάν. Εκείνο που δίνει λοιπόν στον συγκεκριμένο κώδικα την ιδιαιτερότητα του είναι οι σχέσεις ανάμεσα σ' αυτές τες κατηγορίες που αλληλορίζονται, σχέσεις που σε μεγάλο βαθμό καθορίζουν και το περιεχόμενο τους.

Το φαινόμενο λοιπόν «εξηγήθηκε»: Η γιορτή του κρασιού έγινε αυτό που δεν ήταν, που δεν θέλησε ποτέ της να είναι, οι γελεύστητες των φεστιβάλ του βουνού και του κάμπου, ανάγονται στον κοσμοπολιτισμό ενός κράτους χωρίς ταυτότητα, σίγουρα όχι ελληνικού... από το 1960. Το κράτος αφελληνίζει τον λαό, αποκόπωντας τον από το έθνος. Ούτε λέξη όμως για τον εκμοντερνισμό της κυπριακής κοινωνίας που τόσο γρήγορα συντελείται, αλλάζοντας νοστροπίες και τρόπους ζωής. Ούτε φυσικά για τις τόσες αλλαγές που έφερε το τουριστικό ρεύμα προς τον τόπο μας, την θέση του στην οικονομία μας, τις επιπτώσεις του στην πολιτισμό μας, όχι μόνον του λαϊκού. Ενώ ο καταναλωτισμός γίνεται επιτέλους

είδαμε αποχή το περιεχόμενο της συναισθηματικό ή νοηματικό ανάλογα με την σιγκυρία την κοινωνική τάξη, ή την ανάγκη που θέλουμε να πληρώσουμε.

Φυσικά τη διάσταση ανέμεσα 'Έθνος και Λαός δεν θα μπορέσουμε να την εξαλείψουμε παρά μόνο μέσω του Αγώνα. Ένας Αγώνας πολλαπλός, αφού στοχεύει τόσο στο εσωτερικό μέτωπο (τον Λαό) όσο και στο εξωτερικό (τον εχθρό). Και στη μια, και στην άλλη περίπτωση όμως, αφού λείπει μια σωστή ανάλυση των προβλημάτων, ο Αγώνας αυτός λειτουργεί στο κενό. Φαίνεται έτοιμος να περισσότερο πρωικός. Ο εθνικισμός καλλιεργεί τον μυστικισμό και τη λογοτεχνία του Αγώνα.

Ξεκαθάρισα πιστεύω απ' την αρχή το γεγονός ότι ο εθνικισμός δεν είναι ένα τυχαίο φαινόμενο κι ότι ξεκινά και τροφοδοτείται από πραγματικά προβλήματα που παράγονται μέσα στο κοινωνικό σώμα. Σωστό δεν είναι ν' αγνοήσουμε αυτά τα προβλήματα ούτε και τον τρόπο με τον οποίο εκφράζονται. Η προβληματική της πολιτιστική ταυτότητας καθώς και το ρόλο που αυτή παιζεί στη συγκεκριμένη ιστορική στιγμή του ελληνισμού της Κύπρου, πρέπει να διερευνηθεί. Δεν πρέπει να αρκεστούμε μόνο στη διαπίστωση μιας αγωνίας, έστω κι αν καταφέρουμε να προσδιορίσουμε τις ρίζες της. Ούτε στη διαπίστωση ότι, σήμερα που ο ελληνισμός της Κύπρου κινδυνεύει να καθορίσουμε και τι εννοούμε με ταυτότητα.

Ο ελληνισμός ήταν από την αρχή πολλαπλός, πολιτισμός νησιώτικος, ή και ηπειρωτικός μέσα σε ένα γεωγραφικό χώρο που δυσκολεύει την επικοινωνία, ανάπτυξε στο έπαρκο της ιδιομορφίες της κάθε κοινωνικής ομάδας που τον αποτέλεσε. Ξαπλώθηκε σε χώρους διαφορετικούς κι ανταποκριθήκε πολλαπλά

νησησ δεν θα την κάνουν αυτοί που πρωθυΐνονται από το σκεφτικό, του οποίου τη μόνη λογική συνέπεια είναι η αποδοχή της 'Ένωσης σαν μοναδικής λύσης του προβλήματος τόσο του πολιτικού όσο και εκείνου που ταυτόπιτας.

Χωρίς να θέλω να μπω στη συζήτηση αυτής της προοπτικής, που σίγουρα όπως κάθε μυστικισμός αγνοεί και την ιστορία, και την πολιτική, δηλαδή τα πράγματα τις καταστάσεις και τη λογική τους, επιμένοντας στη δύναμη των συμβόλων και των μύθων, θα επιμεινώνω σ' ένα σημείο μονάχα. Πιστεύω πως η ταυτότητα μας η Ελληνική δεν κινδυνεύει από την δημόσια σημασία της Αγώνας.

Πρέπει όμως ν' απαντήσουμε και στο ερώτημα: πράγματα κινδυνεύει να καθορίσουμε και τι εννοούμε με ταυτότητα; Ανάγκη να καθορίσουμε και τι εννοούμε με ταυτότητα; Ανάγκη να καθορίσουμε και τι εννοείται προστηρίζοντας την περιοχή του Ελληνισμού; Γιατί την θέση του μερικών αφάνταστα με την επικράτηση του εθνικισμού, όπως και φωταγίνουν αφάνταστα με την επικράτ

**προστασία
του ακάμα:
αιχμή στον αγώνα
για προστασία του
περιβαλλοντος**

Δρ. Κ. Τσιμίλης
της ομάδας πρωτοβουλίας «Φίλοι του Ακάμα

Ρύπανση: είναι η κάθε αλλοιώση της σύστασης — των φυσικών, χημικών και βιολογικών χαρακτηριστικών - ή της μορφής του περιβάλλοντος, αλλοιώση που είναι ικανή να οδηγήσει σε απότομη και σημαντική διαταραχή της φυσικής ιερορροπίας (ή σε απομάκρυνση από τη φυσική κατάσταση) μέσα σε ένα φυσικό ή κατασκευασμένο οικοσύστημα, είναι βλαβερή για τον άνθρωπο — άτομο ή ομάδα και προκαλεί φθορά στην υλική ή πολιτιστική του περιουσία.

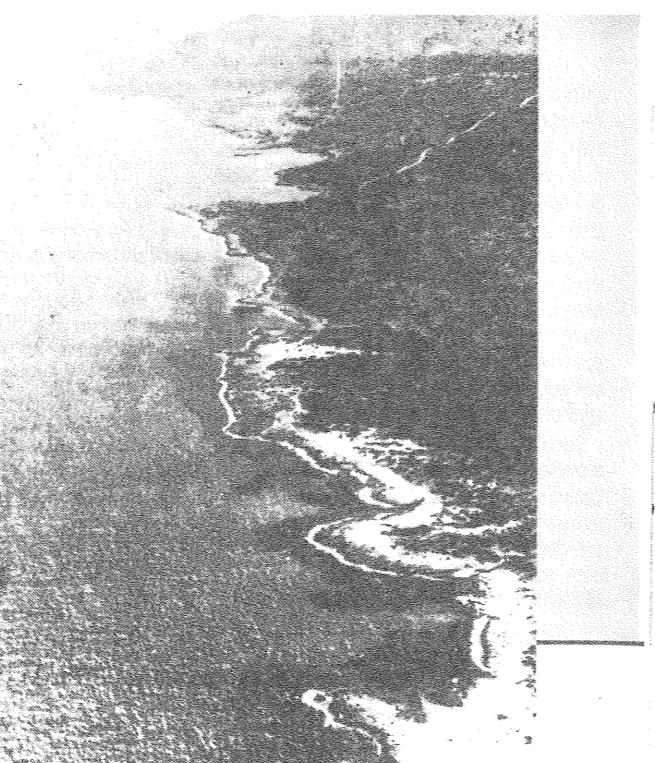
H καταστροφή του περιβάλλοντος και η σαν συνέπεια της υποβάθμισης της ποιότητας της ζωής μας, μέρος της γενικότερης οικολογικής κρίσης, αποτελεί πια όχι μόνο μια απαισιόδοξη προοπτική αλλά και μια συγκεκριμένη πραγματικότητα - ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της εποχής μας. Συνδέεται με τα προβλήματα, τις επιλογές και τις προτεραιότητες της ανάπτυξης και αποτελεί μια σοβαρή πρόκληση προς τις σύγχρονες κοινωνίες. Και η έκβαση του αγώνα για την προστασία του περιβάλλοντος, που δεν θα πρέπει να σταματήσει την ανάπτυξιακή προσπάθεια αλλά να συμβάλει στον επαναπροσδιορισμό της μορφής της θα είναι καθοριστικής σημασίας για το μέλλον της ανθρωπότητας. Οι δυο έννοιες «ανάπτυξη» και προστασία του περιβάλλοντος καλούνται να υπηρετήσουν τις ανάγκες πιο ανθρώπινης κοινωνίας στο σύνολό του. Για τούτο' και δεν πρέπει να λειτουργούν σαν αλληλοσυγκρουόμενες αλλά αλληλοσυμπληρώμανες.

με τους στόχους και τις επιλογές της ανάπτυξης και τη συγκεκριμένη πορεία που ακολουθήθηκε για να υπηρετήσει τους στόχους αυτούς.

Κάποιες ουσιαστικές διαφοροποιήσεις σε τούτη την πορεία αναφέρονται στη μετά την ανεξαρτησία περίοδο, μια και από τότε αλλάζει σημαντικά και η μορφή της οικονομίας με την αυξανόμενη συμμετοχή της βιομηχανικής και της τουριστικής δραστηριότητας στην αναπτυξιακή προσπάθεια. Ιδιαίτερος σταθμός ήταν τελικά το 1974, όταν οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν έκαναν την οικονομική επιβίωση του τόπου επιταχτική ανάγκη και απαραίτητη προϋπόθεση και για τη γενικότερη επιβίωση. Η προσπάθεια αυτή μπορεί να οδήγησε τελικά στο «οικονομικό θαύμα» αυτό όμως δεν έγινε χωρίς τίμημα. Και στο τίμημα αυτό μεγάλο μερίδιο πλήρωσε και ακόμα πληρώνει το περιβάλλον...

ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

Είναι γεγονός πως τα πιο πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα παρουσιάζουν γενικά αναλογίες σ' όλα τα μέρη του κόσμου. Ουως η ποικιλία του π

ο ακαμας κινδυνευει!

Και τούτο γιατί αν σήμερα η περιοχή του Ακάμα δεν αναγνωρίζεται έμπρακτα από την Κυβέρνηση σαν το πιο χαραχτηριστικό παράδειγμα, στην Ελεύθερη Κύπρο, που να ικανοποιεί τις προϋποθέσεις για καθορισμό της σαν ειδικά προστατευμένης περιοχής και αντίθετα βρίσκεται μπροστά στον άμεσο κίνδυνο οριστικής καταστροφής — θυσία στο βαθμό της «ανάπτυξης» με τις ίδιες επιλογές της τελευταίας εικοσαετίας, τότε ποιες περιοχές έχει υπόψη η Κυβέρνηση κυρώνοντας το σχετικό Πρωτόκόλλο; Και τελικά τι νόημα έχει μια τέτοια ενέργεια αν η ίδια η χώρα δεν παίρνει τις ευθύνες που της αναλογούν μέσα στη δικιά της επικράτεια;

Το πόσο ανησυχητική είναι η κατάσταση φαίνεται και από το γεγονός ότι ενώ επίσημα χειλι δίνουν, έστω και αόριστα, υπόσχεση για κήρυξη του Ακάμα σε εθνικό πάρκο, μέσα στα πλαίσια ενός ευρύτερου σχέδιου που μελετάται (ή θα μελετηθεί), η Κυβέρνηση τελικά αρνείται εισήγηση αρμόδιων τμημάτων της για κήρυξη της περιοχής σε λευκή ζώνη. Ένα τέτοιο προσωρινό μέτρο, θα διασφαλίζε τουλάχιστο, τη διατήρηση του Ακάμα στη σημερινή του κατάσταση μέχρι να... ωριμάσει το σχέδιο (Σημ. Δεν αρκούν οι μέχρι τώρα εισηγήσεις έξινων εμπειρογνωμόνων, ήδη από το 1962, για κήρυξη της περιοχής σε εθνικό πάρκο, φαίνεται ότι ψάχνουμε για κάποιο εμπειρογνώμονα που, επιτέλους, θα έχει άλλη άποψη!).

Αντίθετα μάλιστα και σαν αποτέλεσμα κάποιων άλλων, «αμοιβαίων» υποσχέσεων, έχουμε τον καθημερινό κίνδυνο καταστροφής επιμέρους περιοχών στον Ακάμα με ρυθμό που, αν στο μεταξύ περιμένουμε το σχέδιο, στο τέλος δεν θα έχει μείνει περιοχή για να εφαρμοστεί... Εκτός αν βέβαια το εθνικό πάρκο θα δημιουργηθεί σαν μια... πρόσθετη διευκόλυνση - χώρος αναψυχής κάποιου ξενοδοχειακού συγκροτήματος! (Κάτι τέτοιο είναι που φοβόμαστε όταν διαφημίζεται ότι θα γίνει και πάρκο στον Ακάμα).

υπαρχει και αλλη αναπτυξη

Μερικά αφελή(;) ερωτήματα διατυπώνονται τελευταία:

- Μα ποιος είναι ο Ακάμας;
 - Πόση περιοχή εισηγείστε να προτατευτεί;

Μα προφανώς μιλάμε για τη συνολική έκταση των 150 τόσων τετραγωνικών χιλιομέτρων που οι επίσημες μελέτες του αρμόδιου Υπουργείου χαρακτηρίζουν σαν Ακάμα!

Και κάποια πιο πονηρά ερωτήματα.

- Μα είσαστε ενάντια στην ανάπτυ-

Απλά απαντάμε: Όχι άλλο μπετόν! Γιατί έχουμε στο μυαλό μας κι άλλες μορφές ανάπτυξης (που σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν κιόλας εφαρμοστεί - Γαλλία, Ελλάδα κ.ά.) πέρα από τα τοι-

χανίας. Και υπάρχουν λύσεις που μπορούν πραγματικά να είναι συμφέρουσες για τους κατοίκους της περιοχής και που μόνο αυτές μπορούν να τους κρατήσουν στα χωριά τους, κρατώντας και τα ίδια ζωντανά και διαπτώντας μαζί και τη φυσιογνωμία τους. Τι να το κάνουμε το «τουριστικό χωριό» κάποιου ξένου, προς την περιοχή, επενδυτή, όταν τα «πραγματικά» χωριά στην περιφέρεια του Ακάμα μαραίνονται; Τα 650 σπίτια που έχουν εγκαταλειφθεί στα χωριά αυτά σίγουρα προσφέρονται για τη δημιουργία κάποιων ξενώνων (όπως έγινε στο Πήλιο, τη Χίο, τη Μυτιλήνη), με τη βοήθεια του κράτους. Σε μια τέτοια περίπτωση οι κάτοικοι, σε μια συνεταιριστική βάση, θα μπορούν νάναι κύριοι αυτής της ανάπτυξης, πρωταγωνιστές κι όχι θεατές, όπως στην περίπτωση των «τουριστικών χωριών» που είναι απρόσιτα στο ντόπιο πληθυσμό, εκτός βέβαια από τους «τυχερούς» που θα ανήκουν στο «υπηρετικό προσωπικό».

Αυτή την «άλλη» μορφή ανάπτυξης τη Βλέπουμε σαν μέρος ενός συνολικού σχεδίου για τον Ακάμα, με περιοχές δια-βαθμισμένης προστασίας της φύσης (μέ-κρι και της απόλυτης παρουσίασης) και διακριτικά έργα ελαφράς υποδομής. Παράλληλα είναι εντελώς αναγκαίος ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προγραμμάτων και η λήψη πρακτικών μέτρων για ανάπτυξη της γεωργίας, της κτηνοτρο-φίας και της αγροβιομηχανίας, έτσι ώστε, μαζί με τα πιο πάνω, οι κάποιοι (δύο ή δύο-έχουν μάνες στα χωριά αυτά) να μην αναγκαστούν, με τον ένα ή τον άλλο τρό-πο να ξεπουλήσουν την γη τους.

ο ακαμας ανηκει
σε ολους μας!

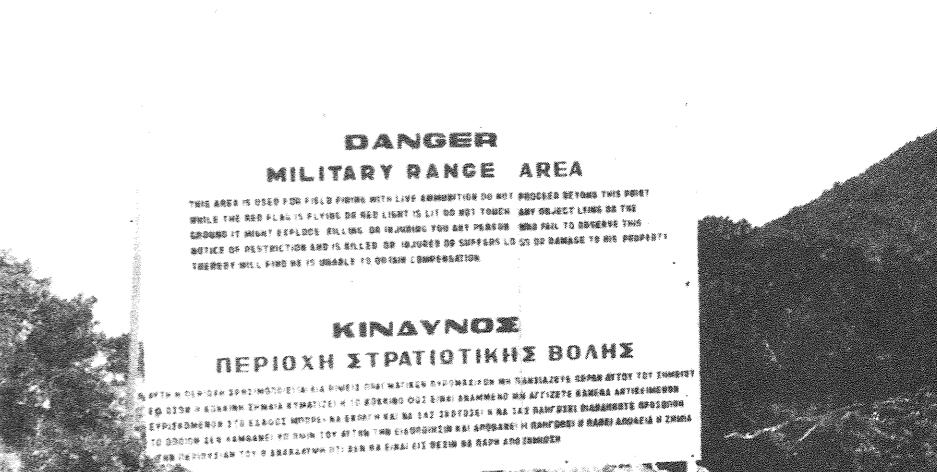
Σ εκείνους που... όλως αιφνιδίως και με πολύ ζήλο ενδιαφέρονται για τον πλουτισμό των ντόπιων, είναι σιγουρά φανερό πώς οι κάτοικοι της περιοχής αρχίζουν και αυτοί όχι μόνο να κατανοούν αλλά και να υιοθετούν το αίτημα για ουδιαστική προστασία του Ακάμα. Τον Ακάμα, που σε τελευταία ανάλυση ήταν σε όλους μας!

Σήμερα, μετά από δυο χρόνια έντονων ινητοποίησεων και συνεχούς προσπάσειας για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, η αξιώση για ροστασία του Ακάμα έχει γίνει πα συειδηση στο ευρύτερο κοινωνικό σύνοο. Και τούτο όχι μόνο γιατί ο Ακάμας αρουσιάζει μια μοναδικότητα από βιο-ογική, ιστορική-αρχαιολογική, μορφο-ογική, αισθητική και οικολογική άποψη. Οχι μόνο γιατί είναι η τελευταία σχεδόν νέαφρη περιοχή στο ελεύθερο κομμάτι της Κύπρου. Άλλα και γιατί όλο και πεισσότεροι συνειδητοποιούν ότι, για ρώτη ίσως φορά, παρουσιάζεται η ευαιρία με την προβολή ενός τέτοιου αιτήσατος και την (μαχητική, αν χρειαστεί) ειεκδίκησή του να διαφοροποιηθούν και α διαμορφωθούν σωστά οι επιλογές ής ανάπτυξης. Όσοι στάθηκαν, στην ρχή, διστακτικοί μπροστά στους... θο-υβούντες «Φίλους του Ακάμα», βρί-κουν τώρα πως οι απώψεις τους δεν πορεί παρά να εκφράζουν και τους ιδι-ας! Πως είναι κι αυτοί «Φίλοι του Ακά-α»

σαν επιλογος

Ειναι για τούτο που πιστεύουμε ότι ο αγώνας για την προστασία του κάμα αποτελεί την κύρια αιχμή στον γύνα για προστασία του περιβάλλοντος ώρα στον τόπο μας. Και πως μέσα στην γνωνία μας, ο αγώνας για μια πραγματικά αλύτερη ποιότητα ζωής, βρίσκει επιτέλους και με τρόπο μαγικό, μια πρακτική κυρωση...

Γ. Τούτη η αναφορά στην «ανάπτυξη» (και την ανάπτυξη) δεν σημαίνει ότι υποθαμίζουμε ένα άλλο άμεσο και συνεχή νόνου: τα βρετανικά στρατιωτικά γυμνά-
α στον Ακάμα. Ούτε θεωρούμε ότι ποτελούν ένα παράγοντα που πρέπει να δεχτούμε» μια και συνδέεται με τις υνθήκες εγκαθίδρυσης του Κυπριακού ράτους. Άλλωστε η πρόσφατη μαζική αρουσιά-διαμαρτυρία έξω από το Βρετανικό Συμβούλιο ήταν αρκετά σαφής το μήνυμά της!

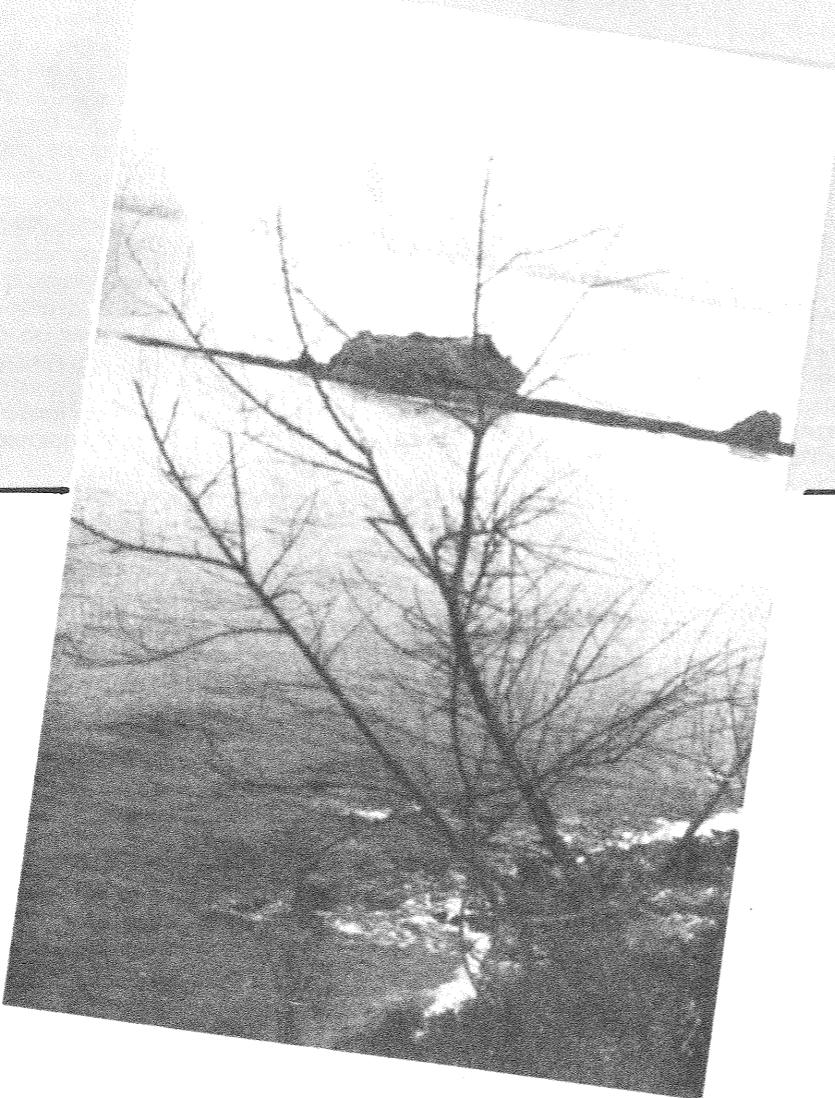

μεσογειακή συνδιασκεψη

και ιστορίες δια βοσκοτοπους...

από τη «νέα οικολογία»

γιαννης σχιζας

Την Παρασκευή, 11 Σεπτεμβρίου το ευρωπαϊκό συντονιστικό όργανο των Φίλων της Γης οργάνωσε συνέντευξη τύπου στην αίθουσα του Ζαππείου ενώ ταυτόχρονα παρουσίασε το πρώτον μιας φωτογραφικής «προσέγγισης» τεσσάρων μεσογειακών βιοτόπων: της Χερσονήσου του Ακάμα στην Κύπρο, των εκβολών του ποταμού Aud στη Γαλλία, της λιμνοθάλασσας του Γκράντ στην Ιταλία και του υγροτοπου της Αλμπουφέρα στην Ισπανία. Ο Humberto da Gruz από την Ισπανία, οι Marie Dominique Bonmariage και Patricia Jimenez από το Βέλγιο, αναφέρθηκαν στις διάφορες πτυχές της δραστηριότητας ενός πολυεθνικού σχήματος συνεργασίας μη κυβερνητικών οργανώσεων όσον αφορά την προσασία περιοχών με πολιτιστική και οικολογική σημασία στο χώρο της Μεσογείου. Ακόμη ο Κυριάκος Ταϊμίλης και Χριστόφορος Χριστοφόρου, «Φίλοι του Ακάμα» από την Κύπρο, στάθμικαν στα ειδικά προβλήματα που παρουσιάζει η πιθανολογούμενη συνέντευξη (!) τουριστικών δραστηριοτήτων με την οικολογία εύθραυστη περιοχή του Ακάμα, ενώ ο υποφιλόμενος τόνος της ανάγκη να αρθεί η αντίθεση μεταξύ τοπικών συμφερόντων και συντήρησης περιοχών με πολιτιστική και οικολογική σημασία, μέσα από την παρέμβαση διεθνών οργανώσιμων.

Στο περιθώριο της μεσογειακής συνδιασκεψης, που συνέχιζε τις εργασίες της σε διπλανή αίθουσα, οι Φίλοι της Γης επισήμαναν ότι ο μεσογειακός συντονισμός σε επίπεδο κυβερνητικών φορέων δεν κατάφερε να αναχαιτίσει την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, στο βαθμό τουλάχιστον που αναμενόταν ή ελπίζοταν. Επίσης πάρα πά την απαριθμητη 100 περιοχών ως χωρών πολιτιστικής σημασίας και άλλων 50 ως χώρων με σημασία οικολογική, προωθήθηκε ουσιαστικά η προσασία μόνο τεσσάρων που ανήκουν στη δεύτερη περίπτωση, και μάλιστα ύστερα από μονομερείς ενέργειες των αντίστοιχων κυβερνήσεων. Μέσα σε 2 χρόνια πραγματοποιήθηκαν τουλάχιστον σαράντα συναντήσεις ειδικών με υψηλότατο κόστος, ανέφερε ο Humberto da Cruz, «νά τα μέτρα σε επίπεδο διαμεσογειακού συντονισμού εξακολούθησαν να παραμένουν το μεγάλο ζητούμενο...»

Η συνδιασκεψη του Ζαππείου, που σε μεγάλο βαθμό καταναλώθηκε από τις αντεγκλήσεις για την κατανομή του κόστους περιβαλλοντικής προστασίας μεταξύ των διαφόρων χωρών, παρέλαβε και συνέχισε το ιδιόμορφο διεθνές νομικό καθεστώς, που χαρακτηρίζεται από την έλλειψη κυρώσεων εις βάρος των φορέων που παραβιάζουν άφρα της συνθήκης της Βαρκελώνης και υποβαθμίζουν τη Μεσόγειο. Η διεθνής αυτή απιμωρία των ρυπαίνοντος —κατάσταση όχι και τόσο ασυνήθιστη στα εθνικά νομικά συστήματα — δρα μειωτικά για το κύρος των διεθνών μορφών συνεργασίας.

Οι 360.000 τόνοι φωσφόρου, οι ένα εκατομμύριο τόνοι αζώτου, οι 50, 130 και 3.800 αντιστοιχά τόνοι εντομοκτόνων, υδράργυρου και μολύβδου, τέλος οι 2,400 τόνοι χρωμίου, που υπολογίζεται ότι επήρευσαν και συναποτελούν το κοκτέιλ της μεσογειακής θάλασσας, πέζουν επίμονα για τη λήψη κοινών μέτρων. Προβληματική επίσης είναι και η «χωροθέτηση» περιοχών με ειδική οικολογική σημασία και η κάραξη αυστηρών ορίων προστασίας από γειτονικές, και πολύ συχνά ανταγωνιστικές, χρήσεις του χωρού. Όπως ακριβώς σε μεγαλύτερη κλίμακα διεθνεῖς οικολογικές κινήσεις αποβλέπουν στην οροθ-

ηση λ.χ. της Ανταρκτικής, με στόχο την αποτελεσματική προστασία της ως «παιγκόδιμου πάρκου», έτσι και στο χώρο της Μεσογείου επειγεί η ορθότητη σημείων «στρατηγικής σημασίας» για την αναπαραγωγή της άγριας φύσης και για την περιφρούρηση της γενετικής ποικιλότητας.

Αιχμήρη ήταν η εισήγηση του Κυριάκου Ταϊμίλη από την Κύπρο, καθώς περιλάμβανε και μια «περιποιημένη» εισαγωγή στο πρόβλημα της κατεχόμενης Κύπρου από τα τουρκικά στρατεύματα. Ανταλλάχτηκαν «ματιές υπό γωνίαν» μεταξύ εκπροσώπων ξένων ειδησεογραφικών πρακτορείων, επικράτησε ελαφρό πνεύμα αμηχανίας ως εκ της παρουσίας μελών της τουρκικής αντιπροσωπείας στη συνδιασκεψη, έπεισε ολίγος ξερόβιχας και διακινήθηκαν χαρτί με τη σημείωση «Παρακαλούμε, τελειώστε». Όμως ο Κ. Ταϊμίλης τα είπε περίφημα γι' αυτή την υπέροχη κυπριακή έκταση των 155 τετραγωνικών χιλιομέτρων, που απειλείται με απόδοση σε μια επιπλοιαι και μακροπρόθεμα καταστρεπτική τουριστική ανάπτυξη. «Δεν θέλουμε ούτε στρατιωτικές ούτε τουριστικές δραστηριότητες στην περιοχή», κατέληξε, βάζοντας το πρόβλημα μιας πανελλήνιας αλληλεγγύης για την προστασία του Ακάμα.

χριστο φιδι κατω τα χερια απο το δασος της ακαδημιας

Ο Φιλοδασικός Σύνδεσμος Αγλαντζιάς είναι ένας μικρός σύνδεσμος με συνεπή και ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ δραστηριότητα αρκετών χρόνων.

Μάθαμε για την ύπαρξη του μόλις πέραση, στη διάρκεια των κινητοποιήσεων για την προστασία του πάρκου Αθαλάσσας, στις οποίες διαδραμάτισε βασικό ρόλο ειδικά στην Αγλαντζιά, όπου έπεισε ή υποχρέωσε όλες τις πολιτικές παρατάξεις να αντισταθούν στο κυβερνητικό σχέδιο της παραχώρησης μέρους του πάρκου για την ανέγερση νοσοκομείου.

Πίσω από την θεαματική αυτή ενέργεια κρύβεται καθώς περιλαμβάνει και μια αδιάλειπτη δράση σ' ότι αφορά το πράσινο στην Αγλαντζιά. Αφορά τον εντοπισμό μικρών και μεγάλων χωρών που είτε δενδροφυτεύτηκαν εθελοντικά είτε με τη συνεργασία του δήμου, (που πρόσφατα απέκτησεν και λεφτά). Η πρόθεση είναι να χτιστεί το σχολείο σ' ένα χώρο όπου δήδη υπάρχουν κάποια παλιά χτίσματα. Σημειωτέον ότι το νέο (μη εφαρμοσμένο ακόμα) πολεοδομικό σχέδιο της Μειζωνος Λευκωσίας εντάσσει το δάσος σε μη οικοδομήσιμη ζώνη. Το Υπουργείο Γεωργίας και το

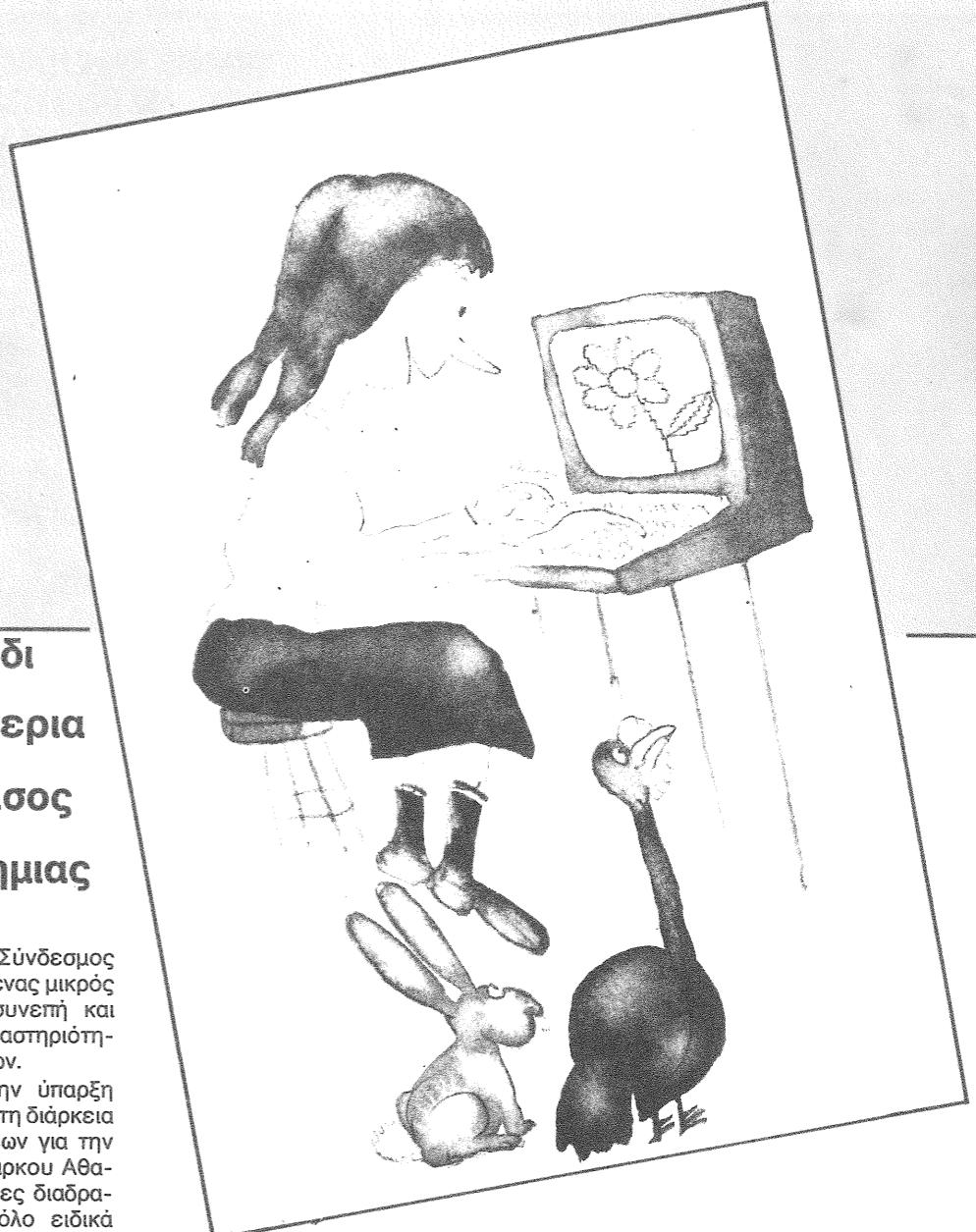
ει το πράσινο ο σύνδεσμος βλέπει κόκκινα. Αυτά τα λίγα για το Φιλοδασικό Αγλαντζιάς κι έρχομαι στο θέμα που τον ενδιαφέρει τελευταία.

το «δασος ακαδημιας» κινδυνευει

Το Υπουργείο Παιδείας έχει αποφασίσει να χτίσει το Γυμνάσιο Αγλαντζιάς μέσα στο δάσος. Υπάρχουν απ' ότι μαθαίνουμε σχέδια και λεφτά. Η πρόθεση είναι να χτιστεί το σχολείο σ' ένα χώρο όπου δήδη υπάρχουν κάποια παλιά χτίσματα. Σημειωτέον ότι το νέο (μη εφαρμοσμένο ακόμα) πολεοδομικό σχέδιο της Μειζωνος Λευκωσίας εντάσσει το δάσος σε μη οικοδομήσιμη ζώνη. Το Υπουργείο Γεωργίας και το

πρότυπο) διότι θάναι δίπλα στην Παιδαγωγική Ακαδημία (το πυρήνα του μελλοντικού Κυπριακού Πανεπιστημίου (-μην το ξεχνάμε). Εν το μεταξύ στο πολεοδομικό σχέδιο, προτείνεται συγκεκριμένος χώρος για το γυμνάσιο, μόλις ένα χιλιόμετρο πιο πέρα, από την άλλη πλευρά του δάσους, σε κενό χώρο. Η όλη ιστορία δεν εξηγείται ούτε τεκμηρώνεται. Δείχνει ότι το Υπουργείο Παιδείας έχει έμμονες ιδέες (βλέπε λόξες). Επιπλέον δείχνει και την ασχέτοσύνη του Υπουργείου Παιδείας στο θέμα της ποιότητας της ζωής, ένα θέμα που υποτίθεται ότι θα πρέπει να ενσωματώσει στη διδασκαλία που προσφέρει.

K.A.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΚΥΠΡΟΥ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΛΕΣΧΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΕΡΓΟΒΟΛΕ

ΟΚΤΩΒΡΗΣ

12—13

**Το φιλί της γυναικάς αράχνης
(Kiss of the Spider Woman)** του Έκτορ
Μισεμένκο, Βραζιλία — ΗΠΑ, 1985

«Εγγραφη, 121»
Με τους Γουΐλμο Χαρτ, Ραούλ Τζιουλιά, Σόνια Μπράκα.

Δύο αντρες μοιράζονται το καλί μας λαπτισμαριάνης φυλακής. Ο ένας είναι ομορφόλευκος καταδίκασμένος για παιδεραστία και ο άλλος πολιτικός κρατουμένος.

Μια φανταστική ιστορία με πρεσβίτερη μας μοιραία γυναικαράχνη, που αφηγείται σε ομοφυλόφιλο όπως θα τονέψει το πάνικο τους ποσακμένου από τα βασανιστήρια συντρόφου του και θα φέρει κοντά τους τούρι διαφορετικούς μεταξύ τους άντρες.

19—20

Down by Law

του Τζιμ Τζαρμούς ΗΠΑ μαρτυρολόγη.
Με τους Τομ Γουέτζης, Ρομπέρτο Μπενίνι και Τζιν Λούρι.

Ο ακηγοθέτης σ' αυτή την τανιά παρουσιάζει το «περιθώριο» να έχει εκπέσει από κάθε αργικό του ακοπό και αυτή τη σημαντική να λειτουργεί σαν την έρευνη παραφύμαδα ενός δρόμουτου αστυνομιστής. Η ιστορία του κτήνεται με τρεις αυγκρατούμενους που ο πιο αφελής από αυτούς είναι εκείνος που θα σχεδιάσει την απόδραση και την απελευθέρωση τους.

Μέσα από αυτή την απλούστατη ως αφελή ιστορία που δρά ενεργετικά σαν παραμύθι, ο Τζαρμούς «φωτογραφίζει» μια απειρινή κατάσταση πραγμάτων.

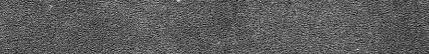
Μ' αυτή την τανιά είναι η πρώτη φορά που ένα τέκνο του επιπλέοντος αμερικανικού κινηματογράφου αναζητά διέδοσο και βρίσκει κινηματογραφικής λύσεις από την Ευρώπη.

26—27

Οι Ευνοούμενοι του Φεγγαριού

(Les Favoris de la Lune) του Οτάρ Ισελίνι,
Γαλλία 1985, έγχρωμη.
Με τους Αλίς ντε Μοντεγκά, Πλακά Ομπιέρ, Εμίλ Ομπιέρ, Γκαστόρ Φλορί.

Σχεδόν πενήντα ανθρώπινοι χαρακτήρες της σύγχρονης καθημερινής ζωής σε κλεψύδρη, η άποτη μεγάλεσση κυρία, η πορνή, ο διευθυνμένος δικαστής, ο δυναμιστής, κ.ά. μπλέκονται με ένα αριστουργηματικό τρόπο ανταλλάσσοντας μικρές ή μεγάλες στηγάνισες από τη ζωή τους που ακόμα κι αυτή δε φαίνεται να τους ανήκει.

ΝΙΟΒΡΗΣ

2—3

Το Χρήμα

(L'Argent) του Ρομπέρ Μπρεσόν Γαλλία 1982, Έγχρωμη.
Με τους Κριστόφ Πατέ Σαλί Βαν Ντεν Έλσεν.

Ο κεντρικός πόλος που γύρισε τους κινούντας διάφορα πρόσωπα, κυριαρχεί στης ακένεις, κατευναίνει τις πράξεις και καθορίζει την ιδική των ανθρώπων.

Ο κεντρικός τίτλος, ενας νέος ποντρέμενος με παιδί, στην αρχή δεν φίνεται να νοιάζεται για το χρήμα παρά μόνο για την οικογένειά του. Όμως θα μπλέξει χωρίς να το θέλει σε μια υπόθεση πλαστών χαρτονομοσίων, θα χρειάσει τη δουλειά του και καθόπεια θα αναγκάστει να πάρει μέρος σε μια ληστεία. Η ληστεία θα αποτύχει και ο νεαρός θα βρεθεί στη φύλακα.

9—10

Κουαγιανιογάτοι
(Koyaanisqatsi)

του Γκόντφρι Ρέτζιο, ΗΠΑ 1982.
Ένα ποιητικό οικολογικό υποκινηματάριο, με ένα χειμώνα εικόνων και ίχων, συγκινεί τον κόμα της φύσης και του ανθρώπου της τεχνολογίας.

16—17

Ο Ταχυδρόμος κτυπά πάντα δυο φορές
(The Postman always rings twice)

του Τζέικ Νικολόουν, ΗΠΑ 1981, 120'.
Με τους Τζέικ Νικολόουν, Τζέικ Λογκ.

Στις αρχές της δεκαετίας του '30 στην Αμερική, την περίοδο της μεγάλης οικονομικής κρίσης, σ' ένα στάδιο βενζήνης φτωκής, ένας διάργας αλτήρης. Ο ιδιοκτήτης του σταθμού θα προσφέρει στον ένον δουλειά και στέγη. Ο άντρας θα μείνει στο σταθμό και θα δημιουργήσει σχέσεις με την νεαρή σύζυγο του αφεντικού του. Εποικίζει η δραματική αυτή ιστορία ενός παθιασμένου δράτου.

ΔΕΚΕΒΡΗΣ

7—8

Ο Θρύλος του Κάστρου

(The Legend of Suram Fortress) των Σεργκεί Παρτσάνωφ — Ν. Αμποτζέ, Ε.Σ.Σ.Δ. Έγχρωμη 88'.
Με τους Ζ. Στανιούτα, Λ. Ντούροβ, Α. Πετρένικ, Β. Γιακοβένκο, Μ. Μπούλκακόβα.

Η δημιουργία ενός υδρο-ηλεκτροπαραγωγικού σταθμού στη Σιβηρία προϋποθέτει τη μετακίνηση των κονιοτήπων της περιοχής. Ανέβεσα τους και το παλιό υπαστρικό χώρο Ματορά. Η μοίρα του αγυρικού πλήθυσμου αντικαθετίζεται μεσά από την οικογένεια Πιλέγκιν. Η γρία Ντάρια με μια ζωτικότητα σχεδόν γνώση της φύσης, είναι αντιθέτη με τη μετακίνηση, ενώ ο γιος της Πάβελ, πιευσμένος για τη μετακίνηση, είναι μια πραγματική.

Μια γολυπήρη ματά στη μάρτιν του παρελόντος και του μελλοντού με το παρόν να προσφέρεται σαν το εύθραυστο γεφυρώμα των αντιθέσεων τους.

14—15—16

Κινηματογράφος και Πολιτική

Κάπι από το γενικό αυτό τίτλο θα προβληθούν τανίες μικρού μήκους που αποτελούν μαρτυρίες και ταυτόχρονα εργαλεία σημαντικών πολιτικών γεγονότων.

Οι προβολές οργανώνονται σε συνεργασία με το Ινστιτούτου Γκαι-

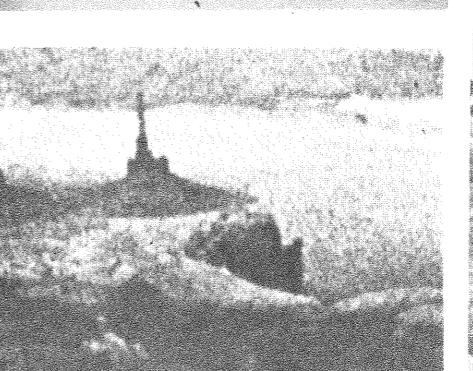
τε. Λεπτομέρειες θα δημοσιευτούν αργότερα.

21—22

Το τελευταίο μετρό

(Le dernier métro) του Φρανσουά Τριφέρ, Γαλλία 1980, Έγχρωμη 130'.
Με τους Κατρίν Ντενέβ, Ζερό Ντεπαρντ, Ζαν Πουαρέ, Χάιντς Μπέντ, Αντρέ Φερέλ.

Η τανιά αυτή είναι η πιο αικδιδυτική που δικαίωνε το Τριφέρ, με θέα βραβεία Σεζάρ. Για πρώτη φορά ο ακηγοθέτης καταπινένει μ' ένα θέμα σε αιγυκεριμένο ιστορικό πλάσιο: τη γερδαστή κατούρη. Παρ' όλα αυτά, η ιστορία μαζεύει να στέκεται έξι από τον κεντρικό χώρο, το χώρο του θεάτρου. Ο λούκας Στάνερ κρίνεται στο υπόγειο του θεάτρου γιατί καταζητείται. Όσο για τον Άλεξ Λαμπρό, πραγματικό πρόσωπο της περιόδου, αιμονίζεται με το ένορμα Ντράζια κι είσαι μυθοποιείται.

28—29

Η Ευτυχία

(Le Bonheur) της Ανας Βαρντό Γαλλία 1985-79.
Με τους Ζαν Κλιντ Ντρουά, Κλαίρ Ντρουά, Μιρέ - Φρανς Μπουαγίε.

Ένας ιδιαίτερος ξυλουργός που ζει ευτυχισμένος με τα γυναικά του και την οικογένειά του, γίνεται ακόμα πιο εικαστικός όταν βρίσκεται με ερωμένη, την οποία παντρεύεται όπως η γυναίκα του πεδίνεται από πνηγμό.

Είναι μια ελεφαρία, συμπιθητισμός, αμφιρροή μικροκοτούρωμά, η οποία τελικά καταλήγει σ' ένα πολύ όμορφο στάχ.

για την ανεργία των πτυχιούχων

Φωτ.: Π. Χρυσάνθου

Tο πρόβλημα της ανεργίας στην Κύπρο, στο γενικό τουλάχιστο επίπεδο, δεν φαίνεται να είναι σοβαρό. Η Κύπρος, από αγροτική χώρα με χαμηλό βιοτικό επίπεδο, κατέρθωσε μετά την ανεξαρτησία να ανελίχθει σε χώρα με ψηλό βιοτικό επίπεδο και αξιόλογη ανάπτυξη της μεταποιητικής βιομηχανίας, των υπηρεσιών και του τουρισμού. Η ανεργία κρατήθηκε σε αρκετά χαμηλά επίπεδα, με εξαίρεση την περίοδο αμεσώς μετά την Τουρκική εισβολή:

% Ανεργίας

1960	2.5
1965	1.6
1970	1.0
1974	29.6
1975	16.1
1980	1.9
1985	3.3
1986	3.7

Όπως είναι γνωστό, το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας είναι εκείνο των άνεργων πτυχιούχων. Για παράδειγμα, το ποσο-

στό των άνεργων πτυχιούχων μέσα στο σύνολο των άνεργων ήταν σχεδόν 20%. Το πρόβλημα αυτό έχει πάρει σημαντική προβολή τα τελευταία χρόνια, πράγμα που σε μεγάλο βαθμό οφείλεται και στη δράση των ίδιων των άνεργων και του δραστηριού τους συνδέσμου (ΣΥΠΑΕΚ). Παρά τη σοβαρότητα του προβλήματος, δεν είχε μέχρι πρόσφατα γίνει οποιαδήποτε μελέτη-έρευνα για τη μορφή και την έκταση του προβλήματος. Μια πρώτη προσπάθεια σε αυτή την κατεύθυνση έγινε από τον κοινωνιολόγο κ. Κλεάνθη Βάκη, ο οποίος εξέδωσε τα στοιχεία και τα πορίσματα μιας σχετικής έρευνας σε βιβλίο με τίτλο «ανεργία πτυχιούχων στην Κύπρο». Παρά τις ελλειψεις της έρευνας αυτής, που σχετίζονται κυρίως με την απουσία μιας συγκεκριμένης προβληματικής, τα στοιχεία που παραθέτονται παρουσιάζουν αρκετό ενδιαφέρον για παραπέρα επεξεργασία. Παραθέτουμε εδώ ένα από τα πιο ενδιαφέροντα αποστάσματα της δουλειάς αυτής, που αναφέρεται στα κοινωνικά χαρακτηριστικά των άνεργων πτυχιούχων, καθώς και μια σταχυολόγηση από σχόλια ανέργων πτυχιούχων που πήραν μέρος στην έρευνα, με την πρόθεση να ανακινήσουμε μια συζήτηση γύρω από το ενδιαφέρον αυτό θέμα. ■

Κοινωνικά χαρακτηριστικά ανεργών πτυχιούχων

Γενικά

Α για το κοινωνικό σύνολο η ανεργία των πτυχιούχων αποτελεί κοινωνικό, οικονομικό και συνάμα ψυχολογικό τραύμα. Ο πτυχιούχος με την αυτοπλήρωση των σπουδών του μεταφέρεται από το πνευματικό περιβάλλον του Πανεπιστημίου, πην αξέχαρτη διαβίωση την ισότητα κοινωνική σχέση και προπαντός τον αξιόλογο κοινωνικό ρόλο του φοιτητή σε μια κατάσταση οικονομικής εξάρτησης, πνευματικής αδράνειας και ψυχολογικής πίεσης και του ανεπιμόρτου ρόλου του ανέργου. Η αναζήτηση δουλειάς αποτελεί έντονη αισθητή υποχρέωση. Γιατί από τη μια διασφαλίζει την οικονομική ανεξαρτησία, δικαιώνει τους κόπους του. Από την άλλη τον ανυψώνει κοινωνικά, γιατί του δίνει κύρος και υπόσταση σαν πολίτη και τον εξισώνει με τους νέους της ήλικιας του πού ήδη απασχολούνται.

Θελήσαμε έτοι να δούμε μερικά στοιχεία της κοινωνικο-οικονομικής εξάρτησης των πτυχιούχων.

Οικογενειακή Υπόσταση

Μ ετη παράταση της εκπαίδευσης και τις συνθήκες διαβίωσης είναι αναπόφευκτό να αναμένεται αιχμένος αριθμός φοιτητών που συνάπτουν γάμο πριν από τη συμπλήρωση των σπουδών. Τούτο αντανακάλιται και στους άνεργους πτυχιούχους. Από το σύνολο των άνεργων, ποσοστό 45% είναι έγγαμοι μεταξύ δε αυτών το 60% είναι άνδρες. Βρίσκουμε μεγαλύτερο ποσοστό ανδρών παρά γυναικών που είναι έγγαμοι (Άνδρες 49%, Γυναίκες 40%). Έχουμε ένα ψηλό ποσοστό έγγαμων που είναι πλήρως ανεργοί (55% από το σύνολο των έγγαμων) και συνεπώς στηρίζονται σε όλους για την συντήρηση τους και ένα αξιόλογο ποσοστό (32%) που είναι άνεργοι για πάνω από 13 μήνες. Το ποσοστό αυτό είναι ψηλό σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολο των ανέργων πτυχιούχων (22%) παραπέτατο δηλ. αιχμένο ποσοστό έγγαμων που είναι άνεργοι για μακρά χρονική διάρκεια.

Εν όψει των οικογενειακών δεσμευτικών θάταν φυσικό να αναμένονται συμβιβασμοί και υποχωρήσεις από μέρους του ανέργου έγγαμου πτυχιούχου στη σημασία που θα απέδιδε στα διάφορα χαρακτηριστικά της εργασίας έναντι του άμαυρου συναδέλφου του (Πίνακας Δ3). Στην βαθμολογία που έκαναν οι άνεργοι πτυχιούχοι πάνω σε κλίμακα 1-5 φάνεται να απο-

διέσται μεγάλη σημασία από όλους στη Σχέση Απασχόλησης - Κλάδου Σπουδών, παραπτείται όμως μια σχετική διαφορά μεταξύ των έγγαμων και αγάμων στην σημασία που αποδίδουν στης απολαβές παρά οι άγαμοι, τούτο δε γίνεται πιο έντονο στη περίπτωση των έγγαμων ανδρών. Στις δύο πιο ψηλές βαθμίδες της κλίμακας οι έγγαμοι ανέργοι πτυχιούχοι αντιπροσωπεύονται με ποσοστό 68% έναντι των αγάμων συναδέλφων τους που εκπροσωπούνται με ποσοστό 62%, ενώ ο μέσος όρος βαθμολογίας είναι 3.85 για τους έγγαμους έναντι 3.67 για τους αγάμους.

ούχων 20.2% είναι ηλικίας 31 ετών και άνω, από τους οποίους οι περισσότεροι είναι άνδρες, πλήρως άνεργοι.

Φύλο

Ε χουμε μεγαλύτερο συγκριτικά αριθμό γυναικών παρά ανέργων πτυχιούχων. Ενώ στο σύνολο των φοιτητών οι γυναίκες αντιπροσωπεύονται με ποσοστό 39%, μεταξύ των ανέργων πτυχιούχων το ποσοστό γυναικών είναι 44.5%. Για εξακριβώσουμε αν τούτο φιλοτελείται σε αδιαφορία ή αμέλεια των γυναικών να εργασθούν ή σε διακρίσεις εναντίον τους συγκρίναμε τα ποσοστά φοιτητών με τα ποσοστά ανεργίας των δύο φύλων στους 4 κλάδους σπουδών στους οποίους συναντούμε αιχμένο ποσοστό ανέργων. Βρίσκουμε πως στον κλάδο των Ανθρωπιστικών Σπουδών υπάρχει λιγότερη συγκριτικά ανεργία μεταξύ των γυναικών ενώ στους άλλους τρεις κλάδους έχουμε λιγότερη συγκριτικά ανεργία μεταξύ των ανδρών που υποδύονται προτίμηση των γυναικών στη μια περιπτώση και των ανδρών στις άλλες περιπτώσεις.

Ανεργία κατά Φύλο και Κλάδος Σπουδών

Κοινωνικές Επιστήμες	Α	59.5	46.7
	Γ	40.5	53.3
Μηχανική Τεχνολογία	Α	12.9	21.7
Φυσικές Επιστήμες	Α	50.7	56.0
Ανθρωπιστικές Σπουδές	Α	23.4	29.4
	Γ	76.6	70.6

Φωτ.: Π. Χρυσάνθου

Στέγη

Η διαμονή των αγάμων, ιδιαίτερα των γυναικών, στο σπίτι των γονιών είναι ένα κυπριακό κοινωνικό-πολιτιστικό φαινόμενο. Στα τελευταία χρόνια παρατηρείται μικρή τάση των αγάμων αρρένων νέων να αναζητούν ανεξάρτητη κατοικία σταν τη οικονομικά των ίδιων ή της οικογένειας τους, το επιτρέπουν. Τούτο όμως αποτελεί ακόμη την έξαρση. Εξάλλου τα ζεύγη, όταν η οικονομική τους κατάσταση δεν το επιτρέπει, διαμένουν στο σπίτι των γονιών ή των πενθεριών. Ποια η κατάσταση στην περίπτωση των ανέργων πτυχιούχων;

Παρ' όλο το μικρό ποσοστό, είναι σημαντικό πως 18% των ανέργων καταβάλλουν ενοικίο, από αυτούς δε οι μισοί είναι πλήρες άνεργοι.

Παρατηρούμε μεγαλύτερο ποσοστό εγγάμων παρά αγάμων που διαμένουν είτε σε ιδιόκτητη κατοικία είτε σε ενοικιασμένο σπίτι και μεγαλύτερο ποσοστό αγάμων που διαμένουν δωρεάν σε στέγη, το πιο πιθανό με τους δικούς τους.

Μεταξύ των αγάμων 3 μόνο μένουν σε σπίτι με ενοίκιο (όλοι άνδρες) και άλλοι 3 σε ιδιόκτητη στέγη (μα είναι γυναικες). Τούτο δείχνει πως η φόρτη στην εξωτερικό και η συνθήσια διαβίωσης σε ανεξάρτητη στέγη, δεν μεταφέρεται στην Κύπρο παρά σε εξαιρέσεις (6 άγαμοι πτυχιούχοι από σύνολο 95, δηλ. ποσοστό 6.3%) που δυνατό μάλιστα να μην είναι σημείο αλλαγής αλλά μια ανάγκη που επιβάλλεται από γεωγραφική διακίνηση.

Η παρατήρηση αυτή δεν αποστέλλεται το γεγονός ότι μικρός είστω αριθμός ανέργων πτυχιούχων ζει σε ενοικιασμένο σπίτι, ούτε πρέπει να αποκρύψει τις ενδεχόμενες διακοπές εγγάμων ανέργου πτυχιούχου ο οποίος, εκτός από την οικονομική εξάρτηση, αντιμετωπίζει πρόβλημα στέγης και διαβίωσης σαν μια ανεξάρτητη οικογενειακή μονάδα. Σημειώνεται σχετικά (Πίνακας Δ5) πως μεταξύ εκείνων που καταβάλλουν ενοικίο (18%) έχουμε λιγότερους που είναι ανέργοι (15%) και περισσότερους που ημιπασχόληση παρά άλλες επαρχίες.

Το ενδιαφέρον για εγγραφή στα κατά τόπους Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας διαφέρει από επαρχία σε επαρχία. Στη

Τόπος Διαμονής

Υπαιθρος - Πάλη

Η διαμονή στην ύπαιθρο δεν επηρεάζει ουσιαστικά τη δυνατότητα απασχόλησης. Από την έρευνα προκύπτει πως 138 πρόσωπα, ή ποσοστό 79.8%, κατοικούν σε πόλη ή προάστειο και 35, ή ποσοστό 20.2%, κατοικούν στην ύπαιθρο.

Άνεργοι Πτυχιούχοι σε Σχέση με τη Γενική Ανεργία κατά Επαρχία

	Άνεργοι πτυχιούχοι %	Ανεργία στο σύνολο του πληθυσμού Νοέμβριος 1986 %
Λευκωσία	57.8	47.1
Λεμεσός	22.0	24.4
Α/κα - Αμμόχωστος	11.0	18.6
Πάφος	9.2	9.9
	100.0	100.0

Το ποσοστό των ανέργων πτυχιούχων στη Λευκωσία είναι μεγαλύτερο συγκριτικά με το γενικό σύνολο ανεργίας στην Κύπρο. Το αντίθετο παρατηρείται για τις επαρχίες Λάρνακας - Αμμόχωστου και μερικώς στη Λεμεσό.

Φαίνεται εξάλουπο πας η Λεμεσός και η Πάφος παρέχουν στους πτυχιούχους λιγότερες δυνατότητες για προσωρινή απασχόληση και ημιπασχόληση παρά άλλες επαρχίες.

Το ενδιαφέρον για εγγραφή στα κατά τόπους Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας διαφέρει από επαρχία σε επαρχία. Στη

Υπάρχουν στοιχεία για σύγκριση με το σύνολο των φοιτητών, τα ποσοστά όμως προσεγγίζουν στα ποσοστά κατανομής του πληθυσμού. Τα δύο φύλα αντιπροσωπεύονται εξίσου.

Επαρχία Διαμονής

Kατά επαρχία έχουμε αναλογίες που φαίνονται πιο κάτω.

από τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των ανέργων. Προκύπτει από τη μελέτη και ανάλυση των κοινωνικών χαρακτηριστικών πώς μαζί με την ανεργία συνυπάρχουν άλλα προβλήματα και πώς η κατανόηση των κοινωνικών συνθηκών των ανέργων πτυχιούχων πρέπει να συνυδείει τους προβληματισμούς για την απασχόληση τους.

Από τα σχόλια των πτυχιούχων που ακολουθούν φαίνονται τέλος διάφορα άλλα προβλήματα και ανησυχίες που δεν μπορούν να ενσωματωθούν σε Πίνακες ούτε να γενικευθούν, γιατί αναφέρονται σε ατομικές καταστάσεις. Είναι όμως χρήσιμες για την κατανόηση των συνθετών προβλημάτων των πτυχιούχου.

Σχολια ανεργων πτυχιούχων

1. «Ο κυριότερος λόγος της δικής μου ανεργίας είναι: Δημόσιος τομέας: «κουμουνιστικός» φόβος, αλλιώς δεν μπορώ να εξηγήσω γιατί να επιτυχώνα στα γραπτές και προφορικές εξετάσεις των διάφορων θέσεων και να με απορρίπτετε η Επιτροπή Δημοσίας Υπερεσίας. Ιδιωτικός τομέας: Ο οικογενειακός χαρακτήρας της βιομηχανίας μας που περιορίζει τις ανάγκες σε προσοντούχο προσωπικό από τη μας και η μεγάλη προσφορά πτυχιούχων από την άλλη, οδηγεί στην εκμετάλλευση των από ορισμένους ιδιώτες που δέσλων να εξιψωνών το τομέα εργασίας προσλαμβάνοντας μόνο πτυχιούχους για εκτέλεση τέτοιου είδους εργασίας όπως: πωλήτες βιβλιών με το τίτλο του οικονομολόγου, πωλήτες καλλυντικών με το τίτλο του χρημάτων.»

«Η δική μου περίπτωση ισχεία να είναι η μοναδική. Τέλειωσα το Οικονομικό Τμήμα της Νομικής Αθηνών το 1972. Από τότε παραμένω άνεργος. Μια πάθηση του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος με καθηλώσει στα αναπτρικό καρτοσάκι. Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό αν όχι όλο της ανεργίας οφείλεται στην αναπτρική μου. Κατά καιρούς έγραψα σε πολλά πρόσωπα για εργασίδηση μου αλλά δεν έγινε τίποτε. Μέχρι και στο Κον Πρέσερο έγραψα. Θα σταματήσω όμως τώρα και αν χρειάζεστε πιο πολλές λεπτομέρειες για μένα γράψετε μου και ευχαριστώ θα σας απαντήσω.»

«Θα θελα να παραπονεθώ ότι το Υπουργείο Παιδείας εκπαιδεύει Μαθηματικούς ή φυσικούς που τώρα είναι καθηγητές για ανα διδάσκουν το μάθημα των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών στα σχολεία. Αυτό είναι απαράδεκτο τη σημείη που έχουμε αίτηση στο Υπουργείο τώρα και δυσ χρόνια.»

«Οι ευκολίες απασχόλησης στην Κύπρο είναι πολύ μειωμένες και όπου υπάρχουν οι εργαδότες προσπαθούν να εκμεταλλευτούν όσο το δυνατό ποι πολύ τους αιτητές για μια δουλειά. Πολλοί πτυχιούχοι ασχολούνται σε εργασίες που δεν έχουν καμμά σχέση με τον κλάδο σπουδών τους.»

«Ενα γίνει εισήγηση στους αρμόδιους για να τεθούν κατώτερα όρια μισθοδολγικής κλίμακας για τους πτυχιούχους επιστήμονες ούτε ώστε να αποφεύγεται αυτή η φανερή εκμετάλλευση από τους εργαδότες.»

«Η μέχρι τώρα εμπειρία μου, δικρόνη πείρα, μου απέδειξε ότι οι Κυπριακές Επιχειρήσεις δεν αντιμετωπίζουν σωστά τον εργαζόμενο, ειδικά τους πικραμένους και πτυχιούχους και δεν τους δίδουν αρκετές πρωτοβουλίες για δυναμική παρούσια τους. Παρουσιάζεται επίσης μια άνευ προηγουμένου εκμετάλλευση τόσο από μεριά μισθών και συνθηκών εργασίας. Οι εργασίες σχέσεις είναι απαράδεκτες και δεν υπάρχει συνείδηση και πευθυνότητα.»

«Διμοστχώς από τις αρμόδιες αρχές δεν γίνεται η αρμόδιουσα αξιολόγηση του επιστήμων. Εμένα για παράδειγμα με βάλουν ένα με πτυχιούχους χωρίς διπλώμα και πληρώνουματα ανάλογα με αυτούς, πράγμα άδικο.»

2. «Δεν νομίζουμε ότι με τα υπάρχοντα τόσοι ανέργοι πτυχιούχοι, που είναι το καλύτερο κομμάτι του πληθυσμού, δημιουργείται αδιαφορία από το κράτος για το πρόβλημα του, τι ενδιαφέρουν θέτει η έχει για το αν ελευθερωθεί η Κύπρος. Οταν δεν μπορείται καβέρηση να λύσει το πρόβλημα των πτυχιούχων που θα μπορείται να λύσει

εθνικό πρόβλημα.»

«Οι Διευθυντικές και γενικά ανώτερες θέσεις ενάντι της ανεργίας που έχει πάρει τη μορφή της Επιτροπής Δημοσίας Υπερεσίας πρέπει να στην ουσία παρακολουθεί το μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΜΙΜ και παράλληλα απασχολούμενους σε εργοστάσιο υποδημάτων. Τέλειωσα το πρόγραμμα του ΜΙΜ τον Ιούλιο του 1986 και είμαι πάλι άνεργος από τον Οκτώβρη του 1986.»

7. «Η Αρχή Βιομηχανίκης Καταρτίσεως πρέπει να σταματήσει να εκμεταλλεύεται τους ανέργους πτυχιούχους. Αν γίνεται μια ερευνή πάσι στο τομέα της καταρτίσεως εργασίας τους σημειώνεται από την εργασία.»
8. «Βασικό εμπόδιο στην εξέμπειρη εργασία είναι η έλλειψη πείρας σε νέους πτυχιούχους. Πολύ μεγάλο πρόβλημα αντιμετωπίζουν οι ανέργοι παντρεμένοι πτυχιούχοι διότι καμμιά πρόνοια, ούτε επίδομα υπάρχουν.»
9. «Ενώ ορισμένους φοιτητές είχαν την δυνατότητα να παραμένουν για εργασία στη χώρα που σπουδάζουν (μέχρι να αποκτήσ

η κασέτα σατυρικό θεατρο

Θεαματικό θάλεγα, ξεκίνημα έκανε το «Σατυρικό Θέατρο» με την «κασέτα» της Λούλας Αναγνωστάκη, σκηνοθεσία του Nikou Xaralampous, και εμπλουτισμένο με καινούργιους ηθοποιούς. (Εκτός δηλαδή από τον Αντρέα Τσουρή, τη Πόπη Αβραάμ και το Χριστό Ζάνο που στελέχωσαν πέρα το θίασο συμμετείχαν ο Χάρης Πισιάς, η Μαρία Μίχα, η Γεωργία Θεοδωρακοπούλου, η Ανδριανή Μαλένη και ο Δημήτρης Ξύστρας). Είχαν δηλαδή μπροστά μας ένα θίασο ολοκληρωμένο απ' όλες τις πλευρές που απέτρεψε την καταδεκτή ματιά του θεατρίου (λόγω «αντικειμενικών αδυναμιών»). Η νέα αυτή δουλειά του Σατυρικού αποτελεί ασφαλώς ένα άλμα για το ίδιο αλλά και για το ελεύθερο θέατρο γενικά, βάζοντας το ταυτόχρονα μπροστά στις ευθύνες του για συνεπέστερη και πιο φιλόδοξη δουλειά.

Η σκηνοθεσία του Nikou Xaralampous ήταν λυπή και στέρετη. Οι χαρακτήρες σαφείς (κάπως υπερβολικά θάλεγα) και οι ηθοποιοί υποταγμένοι σε ένα ομοιογενές σύνολο. Το ότι η Πόπη Αβραάμ και ο Ανδρέας Τσουρής μπόρεσαν να ξεφύγουν από τον «πρωταγωνιστισμό» της περαινής χρονιάς και κάποια τυποποίηση, δείχνει τις ικανότητες τους όπως κι' αυτές του σκηνοθέτη, αλλά φυσικά και τις αρετές του να παίζεις μέσα σ' ένα ικανό σύνολο. Ωστόσο το έργο παραήταν φωναχτό. Θα μπορούσε η απόγνωση και η βαθειά έλλειψη επικοινωνίας της αθηναϊκής ζούγκλας να μεταφερθούν με λιγότερη δοκιμασία των ακουστικών μας τυμπάνων. Ήχω την εντύπωση ότι ο σκηνοθέτης απέφυγε το ρίσκο και προτίμησε την βέβαιη επιτυχία, χωρίς να επιδιώκει καινοτομίες. (Με την ευκαρία αναφέρω ότι ο Ορέστης του στην Ιφιγένεια εν Ταύροις μ' ενθουσιασμό).

Τα σκηνικά και κοστούμια του Κώστα Καυκαρίδη σεμνά και λειτουργικά. Ιδίως τα κοστούμια υπηρέτησαν τέλεια την ομάδικη εικόνα που θέλησε ο σκηνοθέτης να δώσει ανάμεσα στους τόσο διαφορετικούς και τόσο αδιέξοδα όμοιους χαρακτήρες του. Κάθε εξεζήτηση έλειπε.

Η «κασέτα» που κατά ένα κείμενο του Κώστα Γεωργασόπουλου («Νέα Αθηνών» 29/12/82) είναι «το εντελέστερο θεατρικό κείμενο της τελευταίας εικοσιπενταετίας» είναι ένα εξαιρετικά απαισιόδοξο κοιταγμα πάνω στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία. Ο μόνος που «καταλαμβάνει» ο Παύλος, η εξαίρεση, δεν μπορεί να κάνει τίποτε άλλο από αυτό! Να «καταλαμβάνει», και στο απόγειο να προβαίνει στην ύστατη πράξη προσωπικής άρνησης, την αυτοκτονία. Η απαισιόδοξη ασκοπία από την οποία η Λούλα Αναγνωστάκη παρατηρεί την κοινωνία και που πρόσφατα επιβεβαίωνει δυστυχώς η πρωτική έξοδος, του μέχρι τη στιγμή εκείνη, άγνωστου αναρχικού Πρέκα, πάνω σ' ένα μπαλκόνι, μ' ένα μονόσφαιρο περιστροφο, αφαιρεί κατά την γνώμη μου αυθαίρετα τα στοιχεία της ελπίδας, που είναι επίσης στοιχεία προς παρατήρηση υπαρκτά.

Τώρα, το γεγονός ότι το «Σατυρικό» επέλεξε αυτό το απαισιόδοξο έργο, είναι ελπιδοφόρο γεγονός. Γιατί η απλοίκη αισιοδοξία της παραδοσιακής αριστεράς για μιαν άλλη κοινωνία (σαν συνέπεια του ιστορικού ντετερμινισμού) είναι μια άλλη αδιέξοδη στάση.■

αντιγονη του μπρεχτ απο το νεο θεατρο

Ενδιαφέρουσα έναρξη για το τέλος του Νιόβρη (21η) προετοιμάζει το Νέο Θέατρο. Πρόκειται για την Αντιγόνη του Μπρεχτ. Θα είναι η πρώτη θεατρική σκηνοθεσία του Γιάννη Ιωάννου (του σκηνοθέτη των «νεκατωμένων αέρηδων»). Την προσμένουμε με αγωνία και με τις ανάλογες απαιτήσεις πάνω απορρέουν από την τανιά του, αν και το άλμα από τον κινηματογράφο στο θέατρο δεν είναι καθόλου αυτονόητο. Απ' όπιάντως αντιληφθήκαμε ότι πρόκειται τουλάχιστον, για θεατρική δουλειά. Τον Κρέοντα θα υποδύνεται ο Φώτος Φωτιάδης που μάλλον θα βαστάξει τον άξονα του έργου διότι κατά τον σκηνοθέτη: «παρόλο που το έργο ονομάζεται Αντιγόνη, είναι ένα έργο πάνω στο Κρέοντα δηλαδή την εξουσία που προστάθηκε να υπερβεί τα σύνορα του φυσικού, να θεσπίσει νόμους που έρχονται σε αντίθεση με τη μνήμη των καταπιεσμένων. Αυτή τη μόνιμη και εμμένουσα μνήμη που δεν εγκαταλείπει την πάλη για τη διατήρηση της, παρά την πλαστογράφηση που μάταια αλλά επίμονα επιχειρούν οι εξουσίες». Ο Κυριάκος Ευθυμίου, ξαναευφανίζεται επιπλέους επί σκηνής στο ρόλο του Τειρεσία. Τους υπόλοιπους ρόλους θα μοιραστούν η Γιώργια Λαμπροπούλου, ο Μιχάλης Έλληνας, η Νανά Γεωργίου, ο Γιώργος Τσιάκας, ο Χριστόφορος Τσαγγαρίδης και ο Παντελής Παπακωνταντίνου. Τα σκηνικά και τα κοστούμια θα κάνει ο Ανδρέας Χαραλάμπους. Η μουσική θάναι ζωντανή, από το Ρικαρδο Λόπεζ και θα τραγουδά η Κλέλια Πετρίδου.

Το έργο όπως μας λέει ο σκηνοθέτης, δεν είναι αναπαράσταση μιας αρχαίας τραγωδίας. (Κατά τον Μπρεχτ άλλωστε). Η Αντιγόνη δεν είναι ηρωΐδα. Είναι ένας απλός ανθρώπος που κινητοποιείται μόνο όταν η τραγωδία μπαίνει στο σπίτι της.

Το ζητούμενο: η υπευθυνότητα του ατόμου μπροστά στην εξουσία. Μία εξουσία που το παράλογό της, αποκαλύπτεται πλήρως στην τυραννική της διάσταση οπότε αφήνει άθαφους τους νεκρούς (Πολυνείκη), ενώ θάβει τους ζωντανούς (Αντιγόνη).

Ένα έργο-τραγούδι στη μοναξιά του ανθρώπου που αντιμάχεται τις εξουσίες.■

αντρεας χριστοδουλιδης

Γεννήθηκε στο Καρτίφ Ουαλλίας το 1951. Αρχισε την δουλειά του στο θέατρο, στο κρατικό θέατρο Σουηδίας «LINKOPING-NORRKOPING STADSTEATER» όπου και παραμένει 4 χρόνια καλύπτοντας πολλές πτυχές του θεάτρου. Ακολούθως πήγε στο Λονδίνο όπου και παρακολούθησε σκηνοθεσία στο «ACADEMY OF LIVE AND RECORDED ARTS». Μετά το τέλος των σπουδών του στο Λονδίνο έγινε δεκτός στο «UNIVERSITY COLLEGE CARDIFF» στην Ουαλλία για μεταπτυχιακές σπουδές στο θέατρο και ειδικά στην σκηνοθεσία.

Στην Ουαλλία σε συνεργασία με το «SHERMAN THEATRE» έλαβε μέρος σε εργαστήρια με τους πιο γνωστούς Αγγλικούς θίάσους του ελεύθερου θεάτρου «FRINJE THEATRE», πειραματίστηκε γενικά με το θέατρο και σκηνοθέτησε έργα.

Συνεργάστηκε επίσης με την Εθνική Όπερα Ουαλλίας, σε δύο παραγωγές, το «CREEK PASSION» (Ο Χριστός ξανασταυρώνεται) του Καζαντζάκη και το

«THE JOURNEY». Σκηνοθέτησε μεταξύ άλλων τα έργα: «THE QUESTIONING OF NICK», του A. COPIT, «THE INSECT PLAY», CAPEC BROTHERS, «MUSIC CHAMBER», A. COPIT, «MUTATIS MUTANTIS», CAMPTON, «THE BEAR», Τσεχώφ, «THE TWO EXECUTIONERS», ARRABAL, «THE PASSION OF DRACULA», RICHMOND και διασκευή του μύθου της Δήμητρας και Περσεφόνης.

To 1981 επέστρεψε στην Κύπρο όπου και ίδρυσε «ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΘΕΑΤΡΟ» με το οποίο ανέβασε το «ΝΤΟΥΕΤΟ ΓΙΑ ΕΝΑ» του Τομ Κεμπίνσκι, την «ΣΑΛΩΜΗ» του Oscar Wilde και την τραγωδία του Ευριπίδη «ΒΑΚΧΕΣ».

Ανέβασε επίσης «ΠΟΘΟΙ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΛΕΥΚΕΣ» του Ο' Νηλ. Σε παρένθεση αναφέρω ότι εισήγηση του Α. Χριστοδουλίδη να σκηνοθετήσει την «Σαλώμη» στο PIK απορρίφθηκε με την δικαιολογία ότι το έργο είναι «too sexy».

Το προωρινό διοικητικό συμβούλιο του «Ένα» αποτελείται από τους Ανδρέα Χριστοδουλίδη, Νικόλα Λοΐζου, Πίτσα Αντωνιάδου, Στέφανο Αθηναινίτη, Σταύρο Αντωνόπουλο, Βάσο Φωταχόπουλο, Λία Καλλίδου, Τάκη Παυλίδη και Φοίβο Στεφάνου.

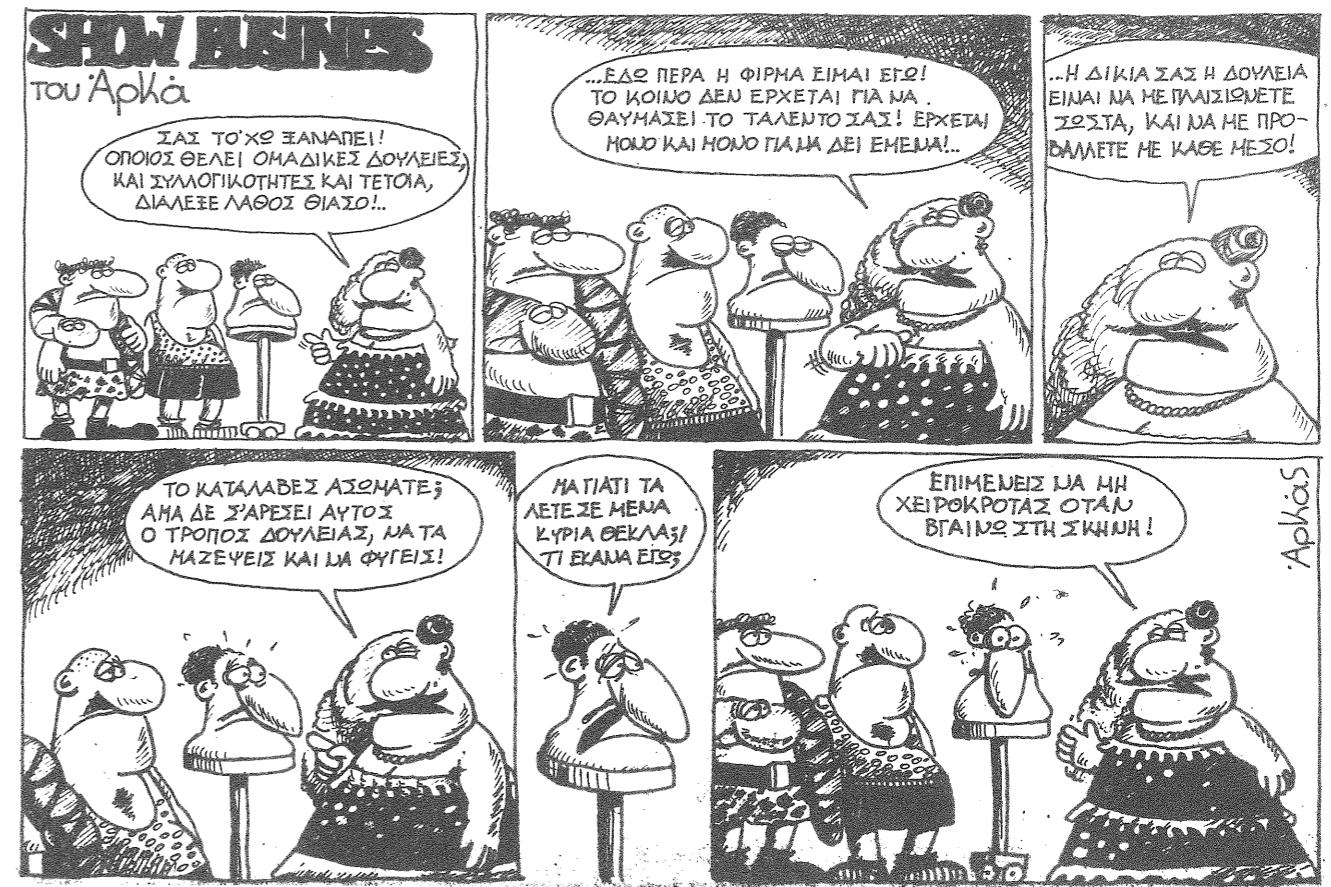
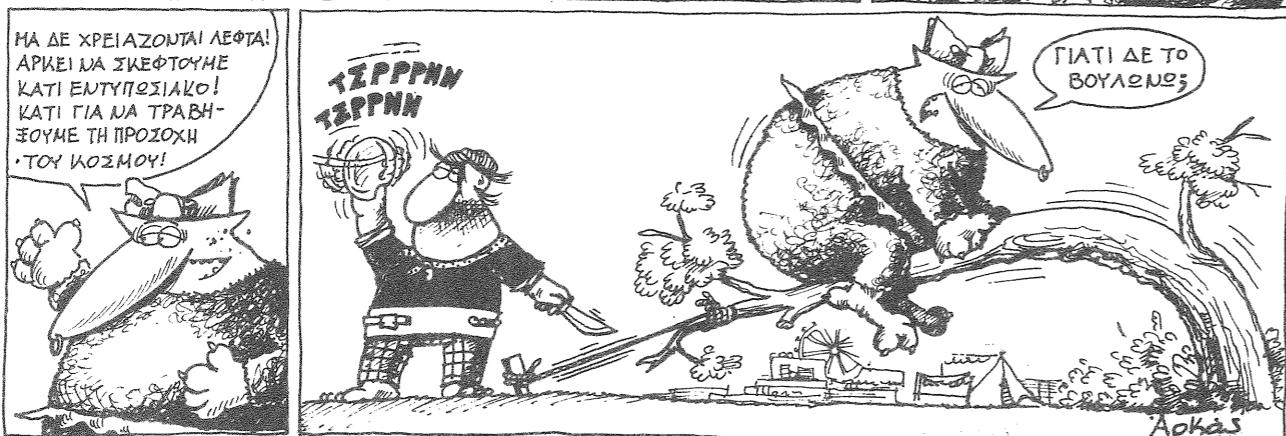
Συνεργάζεται με το «Ένα» σαν διευθύντρια σκηνής η Λένα Σπανού και ο φωτιστής Σταύρος Τσαγγαρίδης.■

θεατρο «ενα»

Και μια νέα λοιπόν θεατρική ομάδα φέτος στη Λευκωσία με δικό της μόνιμο χώρο. Θα στεγάζεται σε μια ανακαινισμένη παλιά αποθήκη απέναντι από το Bastionε και δίπλα από τη νέα μπουάτ του Χριστού Φλίππου. Είναι ένας σημαντικός και ζεστός χώρος, των 100 περίπου θέσεων που προδιαθέτει για μια άμεση σχέση του θεατρή με τον θησοποιό. Επιπλέον αυτό το μέγεθος είναι πιστεύω σε αρμονική σχέση με το μέγεθος του κυπριακού κοινού και απαλλάσσει τον θησοποιό από το πρόβλημα των κενών καθισμάτων που ταχτικά είναι πιο πολλά από τα γεμάτα.

Η κύρια σκηνή της νέας θεατρικής ομάδας αρχίζει παραστάσεις στις 6 του Νιόβρη με τον «Γυάλινο Κόσμο» του Τενεσσή Ουίλιαμς. Θα συμμετέχουν οι ηθοποιοί: Ιωάννα Σιαφκάλη, ο Ανδρέας Βασιλείου, η Έλενα Παπαδοπούλου και ο Θουκιδίης Μηχανικός. Κατά τον Ανδρέα Χριστοδουλίδη το έργο αυτό «είναι μια αναπόληση που σαν τέτοια φωτίζεται θαμπά. Ο μη ρεαλιστής χαρακτήρας του έργου επιτρέπει να μεγιστοποιείσει τη σημασία κάποιων στηγάνων του και να ελαχιστοποιήσει την αμμαδία άλλων. «Ολόκληρο το έργο είναι ένα θεατρικό ποίημα που θυμίζει παλιοκαριτική φωτογραφία» προσθέτει η Λία Καλλίδου της καλλιτεχνικής επιτροπής.

Το θέατρο «Ένα» διαθέτει και παιδική σκηνή στην οποία συμμετέχουν και η Χάιδω Μήχαγι και ο Σοφοκλής Κωμοδόρος. Θ' αρχίσει με τον «Εγώιστη Γίγαντα» του Οσκαρ Ουάιλντ. Προς σημείωση το γεγονός ότι τα σκηνικά του έργου ετοιμασσαν τα παιδιά του παιδικού εργαστηρίου «Ηλιος» (για το οποίο μιλήσαμε στο προηγούμενο

Σ το ερώτημα: «Ποιός είναι ο σκοπός της τέχνης;» δώθηκε πολλές φορές και η απάντηση: «Κανένας».

Πριν, λοιπόν καταπιστούμε με το θέμα, όπως το υποδηλώνει ο τίτλος αυτής της μελέτης θα πρέπει να θέσουμε το ερώτημα: «Έχει η τέχνη κάποιο σκοπό ή, μήπως, η υπαρξή της είναι ανεξάρτητη απ' αυτό και πάνω απ' αυτό; Μήπως η τέχνη μπορεί να εξυπηρετεί ή να μην εξυπηρετεί κάποιο σκοπό γιατί τούτο είναι πέρα από την ουσία της; Μήπως ο μοναδικός σκοπός της τέχνης είναι η ομορφιά που προσπαθεί να την φτάσει, να την αγγίξει, να την αποδώσει να ταυτιστεί μαζί της και να δοξάσει τον εαυτό της;

Αν δεχτούμε την άποψη αυτή θα πρέπει να ρωτήσουμε μερικά πράγματα για να ξεκαθαρίσουμε το θέμα καλύτερα: Ας πάρουμε πρώτα το θέμα της «ομορφιάς». Μήπως η ομορφιά αυτή δημιουργείται, πλάθεται από την αρχή από την τέχνη, που είναι ένα είδος θεοποιού δύναμης; Σε τέτοια περίπτωση και το μοντέλλο που δημιουργεί η τέχνη θα πρέπει να διατηρεί πλήρη ανεξαρτησία και αυτοτέλεια απέναντι στην ιστορική και κοινωνική πρακτική, να μη διαλέγε-

ται μαζί της και να μην υπόκειται σε κριτική εκτίμηση που να ξεκινά απ' αυτή, οπότε δεν θα δεχόμαστε ακόμα και το κριτήριο του χρόνου ως αντικειμενικό κριτήριο για την αξία της τέχνης. Θα έχουμε, δηλαδή μια τέχνη — ένα είδος κοινωνικού αφρού που θα επιπλέει πάνω από την κοινωνική βάση χωρίς να έχει καμιά σχέση και καμιά ενεργητική επικοινωνία μαζί της.

Μπορεί, όμως, να πούμε ότι η τέχνη δεν δημιουργεί αλλά φτάνει και μορφοποιεί την ομορφιά. Η ομορφιά δηλαδή, υπάρχει κάπου, αντικειμενικά, και η τέχνη την φτάνει και τη δίνει έκφραση και υπόσταση με τα δικά της εκφραστικά μέσα. Άλλα που υπάρχει αυτή η ομορφιά; Στη θεοκρατική ιδέα του κόσμου, την Πλατωνική ή την Έγελειανή αν θέλετε; Η μήπως, στην πραγματικότητα του φυσικού και ιστορικο-κοινωνικού κόσμου; Αν δεχτούμε τη πρώτη άποψη τότε τοποθετούμε την τέχνη κοντά στη θρησκεία και είμαστε και συνεπείς με τη θέση ότι η τέχνη εξυπηρετεί την ομορφιά. Θεοποιούμε, βέβαια, την έννοια της Ομορφιάς, που την μετατρέπουμε σε μια μεταφυσική κατηγορία. Αυτό όμως είναι κάτι που πρέπει να το δεχτεί αως δεδομένο ο οπαδός αυτής της άποψης.

Αν όμως δεχτούμε τη θέση ότι η ομορφιά βρίσκεται στην πραγματικότητα του φυσικού και ιστορικού κόσμου, τότε θα δούμε ότι η ομορφιά αυτή δεν είναι στατική, ότι μεταβάλλεται και διαμορφώνεται μέσα στη ρευστότητα των ιστορικο-κοινωνικών καταστάσεων και ότι είναι διαφορετικές οι αντιλήψεις γι' αυτή σε διαφορετικές εποχές και σε διαφορετικές κοινωνίες. Και μιλούμε, ασφαλώς για τις κοινωνικές και τις ανθρώπινες αντιλήψεις περί ομορφιάς.

Στην περίπτωση, όμως, αυτή περιορίζουμε πολύ την τέχνη, την τοποθετούμε σ' ένα καθαρά δευτερεύοντα και εξαρτόμενο ρόλο, αν δεχτούμε ότι ο σκοπός της είναι μόνο η έκφραση αυτής της ομορφιάς. Και επειδή μιλούμε για αντιλήψεις περί ομορφιάς της στερούμε το δικαίωμα της συμμετοχής στη διαμόρφωση αυτών των αντιλήψεων και της ενεργητικής επίδρασης του δικού της αποτελέσματος πάνω σ' αυτές.

Το δρόμο πέρα από τις αδιέξοδες αυτές θέσεις μας τον δείχνει, πιστεύω, η ιστορία της τέχνης. Κι αν δεχόμαστε την άποψη ότι κάθε πράγμα υπάρχει γιατί έχει την ιστορία του, η ιστορία αυτή μας βοηθά να κατανόσουμε καλύτερα το αντικείμενό μας.

Το συμπέρασμα που βγαίνει από τη

μελέτη της ιστορίας της τέχνης είναι ότι αυτή είναι προϊόν της κοινωνικής πρακτικής και δραστηριότητας του ανθρώπου. Η δημιουργία της είναι αποτέλεσμα μιας βαθειάς αναγκαιότητας για έκφραση, έκφραση ενεργητική και όχι παθητική — να εξορκίσει το κακό, να εξευμενίσει τις άγνωστες και εχθρικές δυνάμεις, να εμψυχωθεί ο ίδιος στον αγώνα του. Είναι ακόμα μέρος της ασταμάτητης προσπάθειας του να φτάσει το ωραίο, την αλήθεια, τη γνώση.

Όταν ο άνθρωπος αναπαραστάνει όταν μιμείται κάτι χρησιμοποιώντας κάποια υλικά μέσα: ήχους που βγάζει με το στόμα ή χτυπώντας δύο αντικέιμενα, κινήσεις, που κάνει με τα χέρια και το στόμα, σχέδια, που κάνει με την πέτρα ή το κάρβουνο, λέξεις που φωνάζει κλπ. μπαίνει σε μια διαφορετική διαδικασία γνωριμίας με το αντικείμενό του που του αποκαλύπτει μια ιδιαίτερη άποψή του, του αποκαλύπτει μια διαφορετική ουσία από αυτή που βλέπει συνήθως και μια άλλη ομορφιά.

Την ουσία αυτή και την ομορφιά την αποτυπώνει στη γλώσσα ή τον κώδικα που του ορίζει το υλικό που χρησιμοποιεί, ήχοι, χρώμα, κίνηση, λόγος κλπ. Έτσι κωδικοποιούνται και αυτονομούνται τα μέσα αναπαράστασης, τα σύμβολα, η γλώσσα κλπ. Δημιουργείται το καλλιτεχνικό μοντέλλο μέσα από το οποίο ερμηνεύεται και φωτίζεται ο κόσμος. Το μοντέλλο αυτό έχει αξία ως μέρος αυτής της διαδικασίας και όχι έξω ή πάνω απ' αυτή. Κάθε απότειρα αυτονόμησης αυτού του μοντέλλου και αποδεσμευσής του από τον κοινωνικό στόχο σημαίνει το θάνατο του ιδίου του μοντέλου, της ίδιας της τέχνης.

Αν η τέχνη επιλείνει στην αυτονομία και ανεξαρτησία του δικού της μοντέλου από την ιστορική και κοινωνική πρακτική, τότε θα περιπέσει σε μια κατάσταση φετιχισμού, θα εξηγεί την ύπαρξή της και τη λειτουργία της μόνο από τον εαυτό της. Έτσι θα απομονωθεί από τη ζωή κηνωγώντας μια κενή και ψυχρή ομορφιά, αδιάφορη για την ανθρώπινη μοίρα και ιστορία. Στην περίπτωση, όμως, αυτή θα πάρει η ίδια η τέχνη σκληρή εκδίκηση από τον εαυτό της.

Εγώ θέλω να σταθώ σε δυο παραδείγματα, σε δυο λογοτεχνικά έργα, που το ένα έχει ως θέμα του το πρόβλημα που τέθηκε πιο πάνω στη μουσική και το άλλο στη ζωγραφική. Και στις δύο περιπτώσεις η τέχνη οδηγείται στο θάνατο από την αδιαφορία της για τη ζωή, για την κοινωνία και τον άνθρωπο.

Το πρώτο παράδειγμα είναι από το μυθιστόρημα του Τόμας Μάνν «Δόκτωρ Φάουστος». Το έργο αυτό είναι πολύ πικνό σε φιλοσοφικά νοήματα και είναι γραμμένο σε πολλά επίπεδα. Για να αναλυθεί χρειάζεται χρόνο πολύ και χώρο. Θα πρέπει να γίνουν εκτεταμένες αναφορές στον «Φάουστ» του Γκάιτε, στις φιλοσοφικές θεωρίες του Νίτσε και του Σοπενχάουερ, στον ανερχόμενο στη δεκαετία του 1930 Γερμανικό φασισμό και πολλά άλλα.

Αυτό δεν μπορεί να γίνει εδώ. Σταματώ μόνο στον κεντρικό ήρωα του έργου, τον μουσικό Αντριάν Λαβερκιούν. Ο Αντριάν Λαβερκιούν είναι ένας εξαιρετικά προικισμένος συνθέτης, η τέχνη του είναι ζωτανή και ανθρώπινη, γεμάτη ζεστασία... Σε κάποιο στάδιο, όμως, και μέσα από μια σειρά πολύπλοκων διεργασιών, ο Λαβερκιούν όπως και ο Φάουστ, πουλά τη ψυχή του στο διάβολο, όχι για να κερδίσει τη σοφία του κόσμου αλλά την κατοχύρωση, τη σιγουριά και τη φήμη. Ο διάκος του διάβολος του υπόσχεται αιώνια δόξα, του υπόσχεται να τον κάνει μεγάλο και διάσημο για πάντα.

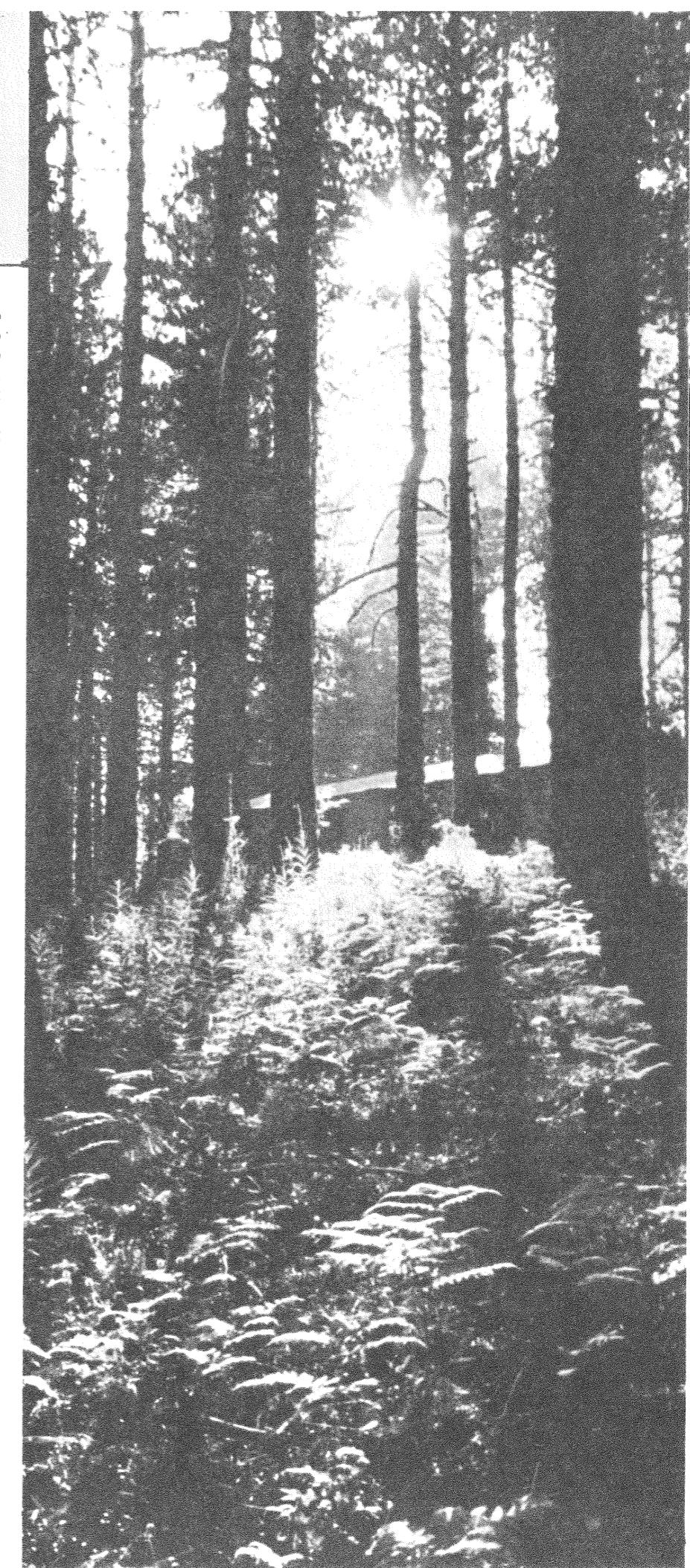
Αυτό, όμως, σημαίνει την εγκατάλειψη των κοινωνικών του θέσεων, την αποξένωση από την ανθρώπινη αγωνία και τη ζεστασία, την εγκατάλειψη του αγώνα και την προδοσία του ιδίου του ανθρώπου. Ο καλλιτέχνης πουλιέται, συμβολικά, στο φορμαλισμό. Κερδίζει μια ψυχρή και κενή τελειότητα, χάνει όμως την τέχνη εκείνη που του εκφράζει, που τον γέμιζε, με την οποία αγωνίζεται...

Η πτώση του Λαβερκιούν είναι σκληρή. Η εκτίμηση της τέχνης, που έχει πεθάνει μέσα του, είναι αμιλήκτη. Το τέλος του είναι τραγικό. Η ίδια η παγωμένη κενότητά του τον κυνήγα, τον κάνει ερεπιού και τον ρίχνει, τέλος, στην τρέλλα.

Η τέχνη υπήρχε μόνο όταν ήταν φορέας του παλμού της ζωής, όταν ζούσε για τους ανθρώπους και όταν δημιουργούσε γι' αυτούς.

Το δεύτερο παράδειγμα στο οποίο θέλω να αναφερθώ είναι από το μυθιστόρημα του σύγχρονου Αγγλού συγγραφέα Τζόν Φάουλς «Ο πύργος από ελεφαντόδοντον».

Στο μυθιστόρημα αυτό ο Φάουλς φέρνει σε σύγκρουση δύο διαφορετικούς εικαστικούς κόσμους, δύο διαφορετικές αντιλήψεις για την τέχνη, σε τελευταία αναλύση, δύο διαφορετικές στάσεις ζωής. Ο «επιτυχαιμένος», με τα μέτρα του αστικού κόσμου, ζωγράφος και κριτικός της τέχνης Ντέιβιτ Γουΐλιαμς, χαρακτηριστικός εκπρόσωπος της αφρομέ-

νης τέχνης, παίρνει παραγγελία να γράψει την εισαγωγή σ' ένα άλπου με έργα του γηραιού ζωγράφου Χένρυ Μπρέϊσλυ, εκπροσώπου μιας άλλης τέχνης.

Η αφορμή αυτή φέρνει σε επαφή και στη συνέχεια σε σύγκρουση τους δύο καλλιτέχνες. Ο νέος έρχεται από ένα «καθωστρέπει», αποσαλάκωτο κόσμο που θεοποιεί μια τέχνη ψυχρή κι αδιάφορη για τη ζωή. Ο άλλος έρχεται από το ειρηνιστικό κίνημα των χρόνων του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, όπου υπηρέτησε σαν νοσοκόμος, έρχεται από το δημοκρατικό μέτωπο του εμφυλίου πολέμου της Ισπανίας, είναι ο δημιουργός μιας σειράς σχεδίων, στο στυλ των «καπρίτσιων» του Γκόγια, με θέμα την τραγωδία του πολέμου στα χρόνια του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου.

Η σύγκρουση αυτή, που πραγματοποιείται μέσα από διάφορες καταστάσεις, θα δείξει, ακόμα και στον Ντεΐβιτ, πόσο κενός είναι ο κόμος που αντιπροσωπεύει και πόσο ψυχρός και στεγνός σε σχέση με τον πλούσιο σε ανθρώπινες σχέσεις και συναισθήματα κόσμου του Μπρέϊσλυ. Θα του δείξει πόσο κενή και ψυχρή είναι η τέχνη του σε σχέση με τη γεμάτη ζωή τέχνη του Μπρέϊσλυ. Θα του δείξει ακόμα πόσο εγωιστική είναι η δική του στάση ζωής σε σχέση μ' εκείνη του παράξενου γέρου ζωγράφου.

«Θρίαμβο του ευνούχου» θα αποκαλέσει ο Μπρέϊσλυ την τέχνη που εκπροσωπεί ο Ντεΐβιν Γουΐλλιαμς.

Αυτό, λοιπόν, θα είναι, αν μπορεί να υπάρξει, μια τέχνη χωρίς το περιεχόμενο της ζεστής ανθρώπινης καρδιάς, της ανθρώπινης ψυχής και της ανθρώπινης αγωνίας. Θα είναι η εκδικητική ψυχρότητα της τέχνης του Αντριάν Λαβερκίουν στον «Δόκτορ Φάουντους» του Τόμας Μάνν, «Ο θρίαμβος του ευνούχου» στην περίπτωση της τέχνης του Ντεΐβιν Γουΐλλιαμς στον «Πύργο από ελεφαντόδοντο» του Τζον Φάουλς.

Το θέμα αυτό, όπως τέθηκε και αναλύθηκε πιο πάνω, δίνει και μια απάντηση στο ερώτημα: Υπάρχει τέχνη μη ουμανιστική; Η απάντηση δίνεται έμμεσα, γι αυτό και δεν προκαταλαμβάνει το ερώτημα που ακολουθεί, φυσιολογικά, το πιο πάνω: Τι θα πούμε για έργα που καλλιεργούν τη μισαλλοδοξία, το μίσος, την ανωτέροτητα του ενός λαού απέναντι στον άλλο; Ποιο είναι το κριτήριο γι' αυτά; Υπάρχει κάποια αντικειμενική αλήθεια, η αντιπαραβολή τους με την οποία θα τα τοποθετήσει στη σωστή τους θέση;

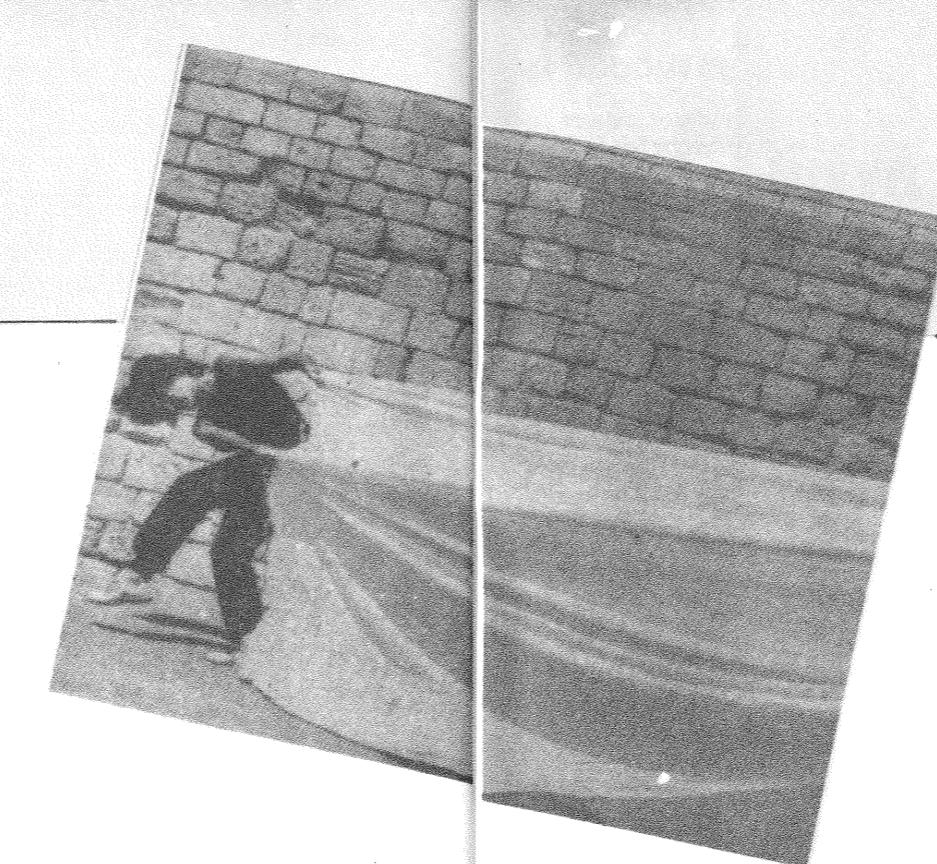
Πιστεύω πως μια τέτοια αλήθεια βρί-

σκεται μέσα στη σωστή παρατήρηση και ερμηνεία της ιστορικοκοινωνικής εξέλιξης, στην σωστή εκτίμηση της ύπαρξης και της πορείας του ανθρώπου πάνω στη γη, του αγώνα του για την γνώση, για την αλήθεια, την ομορφιά. Με τον ένα ή τον άλλο τρόπο η αληθινή τέχνη θα εκφράσει, σίγουρα αυτό τον αγώνα του ανθρώπου. Ο ειλικρινής καλλιτέχνης, στην μεγάλη και απόλυτη στιγμή της επαφής του με τη δημιουργική έμπνευση, κινείται από τη δύναμη της ζωής, από τη δίψα για ζωή, γιατί μόνο αυτή είναι ικανή να αθήσει στη δημιουργία. Η απουσία της μόνο προς το θάνατο οδηγεί.

Το αποτέλεσμα της καλλιτεχνικής δημιουργίας θα δοκιμαστεί στη λύδια λίθου του χρόνου. Αυτή είναι μια γενική παραδεκτή θέση. Τι σημαίνει όμως αυτό; Βασικά ότι θα κριθούν με τον ιστορικά και κοινωνικά καλυμμένο και γνωρισμένο χρόνο οι αλήθειες εκείνες που το έργο στάθηκε ικανό να κλείσει μέσα του, αν προέλεγε, από την άποψη αυτή, τον δρόμο εκείνο που θα αποδεικνύαταν αντικειμενικά σωστός, αν συνέλασε κι έκλεισε μέσα του τα σπέρματα εκείνα που θα μεγάλωναν αργότερα και θα έδιναν καρπούς, αν έκλεισε μέσα του, κατά τρόπο δυναμικό, τις αιώνιες αλήθειες της ζωής.

Μπορεί, όμως, να μου πείτε ότι απλοποιεί τα πράγματα και ότι με τον τρόπο αυτό δεν εξηγούνται πολλά μεγάλα έργα της τέχνης, απαισιόδοξα και πολλές φορές μηδενιστικά; Εκείνο που θα πρέπει να θυμίσω εγώ είναι ότι η ανθρωπότητα, στην ιστορικο-κοινωνική της εξέλιξη, περνά διάφορα στάδια, γνωρίζει περιόδους προόδου και περιόδους στασιμότητας, σαν κοινωνικό ον, καταδιώκεται από τέτοιες περιόδους, που τον τρομάζουν πολλές φορές και τον απελπίζουν. Η απόδοσή τους από τον δημιουργό, ακόμα κι όταν δεν μπορεί να βγει έχω από αυτές, κι όταν δεν μπορεί να δει πέρα από αυτές το φως της ζωής και τον τροχό της προόδου, έχει το χαρακτήρα μιας καταγγελίας, μιας καταδίκης αυτού που παρουσιάζει, έστω ασυνείδητα, ενώ το όνειρο της ζωής αποτελεί τον αθέατο πόλο προσανατολισμού.

Ο σκοπός που τα ανάφερα όλα αυτά είναι για να τονίσω το πόσο βαθειά και οργανικά είναι συνδεδεμένη η τέχνη και η καλλιτεχνική δραστηριότητα του ανθρώπου με τις βαθύτερες έννοιες του ανθρωπισμού. Η συνειδητοποίηση αυτού του πράγματος θα μας βοηθήσει να διαβάζουμε σωστά τα μηνύματα της τέχνης, αλλά κυρίως να ενεργοποιήσουμε συ-

νειδητά και πρακτικά τον ανθρωπιστικό χαρακτήρα της τέχνης. Η τέχνη, ακόμα κι όταν απολογείται, είναι μια θέση υπέρ της ζωής.

Αυτή είναι μια άποψη του θέματος κοιταγμένη περισσότερο από την πλευρά της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Υπάρχει, όμως, και η άλλη πλευρά, εκείνη της λειτουργικότητας της τέχνης και στο επίπεδο αυτό τα πράγματα είναι απλά και ξεκάθαρα. Η τέχνη φέρνει σε επικοινωνία τους ανθρώπους και τους λαούς. Η λέξη επικοινωνία, όμως, δεν είναι αρκετή. Όπτε και η λέξη επαφή. Επικοινωνία και επαφή μπορεί να γίνει σε διάφορα επίπεδα, κάποτε τυπική και επιφανειακή, είτε για λόγους εξωτερικούς και συμφεροντολογικούς. Η επικοινωνία, όμως και η επαφή που πραγματοποιείται μέσα από την τέχνη έχει τη δική της, μοναδική ποιότητα. Είναι, πρώτα απ' όλα, εντελώς ανιδιοτελής και πέρα από κάθε υπολογισμό. Έχει, επομένως, το μεγαλύτερο βαθμό ειλικρίνειας και καλής πρόθεσης. Και απ' εδώ προέρχεται η ουσιαστική συμβολή της στην αληλοκατανόηση μεταξύ των ανθρώπων και των λαών. Γιατί, όπως το είπαμε και πιο πάνω, η τέχνη είναι φορέας των ιδεών, των σκέψεων και των οραματισμών της κοινωνίας ευρύτερα και βρίσκεται σε διαφορή διάλογο και είναι υπόλογη απέναντι στην αλήθεια του ιστορικο-κοινωνικού γίγνεσθαι.

Και μια τελευταία άποψη, στην οποία ήθελα να αναφερθώ, είναι η γνωσιολογική πλευρά της τέχνης και το ανθρωπιστικό της περιεχόμενο.

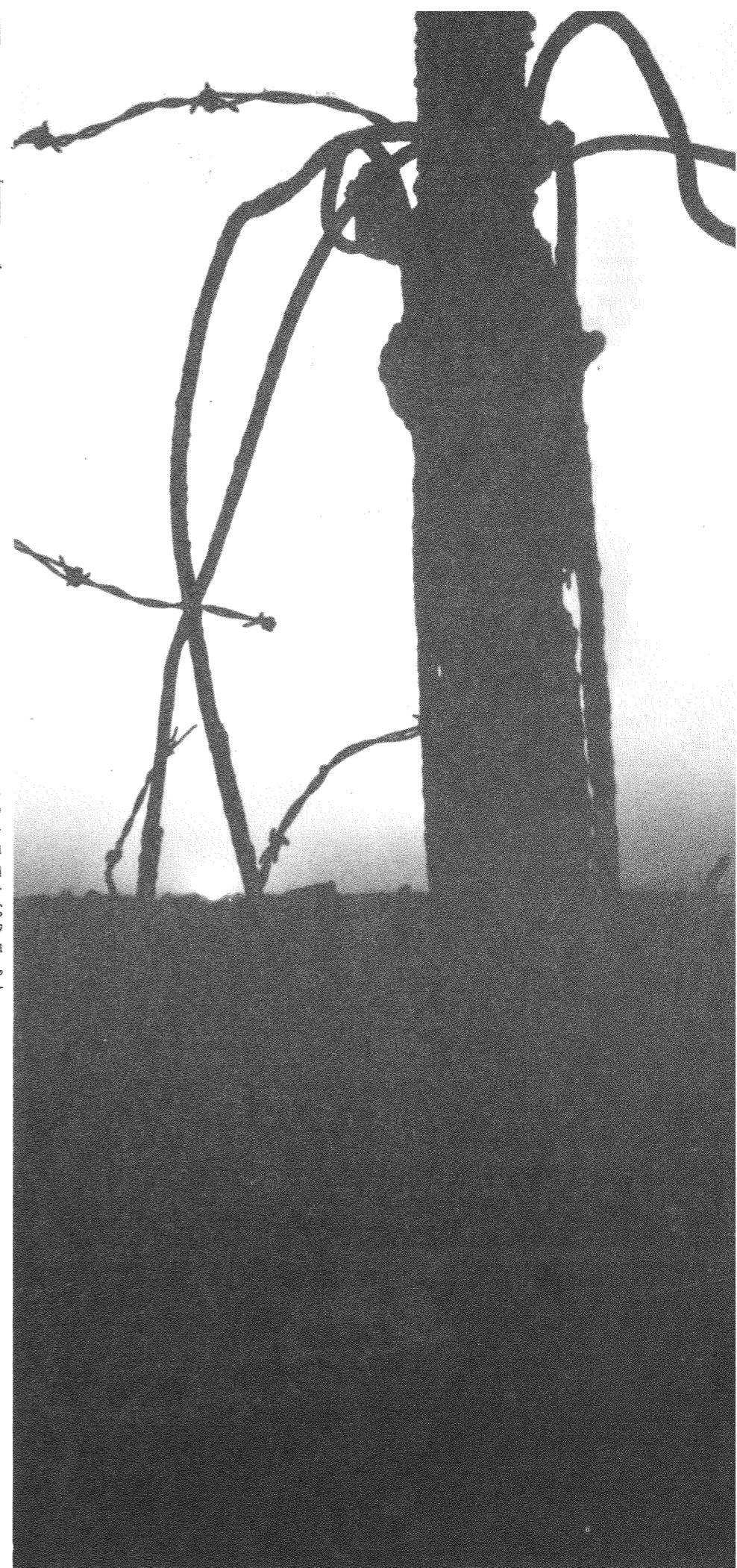
Η τέχνη, με το δικό της τρόπο γνωρίζει και ερμηνεύει τον κόσμο. Μεταφέροντας στο δικό της κώδικα τα πράγματα, τις ιδέες, τα συναισθήματα, τα γνω-

ριζει από μια μοναδική σκοπιά, τα αγγίζει, τα συνδέει μεταξύ τους και βρίσκει τους μυστικούς δεσμούς τους, το δικό τους βάρος και το νόημα. Η τέχνη προσλαμβάνει τον κόσμο σαν ενότητα και μας δίνει μια συνθετική και λειτουργική εικόνα του κόσμου. Όλα αυτά πραγματοποιούνται μέσα από τις προσλήψεις των ανθρώπων αισθητηρίων κι έχουν επίκεντρο τον άνθρωπο: ο άνθρωπος και η θέση του στον κόσμο, στο σύμπαν, στην κοινωνία, ο ρόλος τους στην πορεία τους και η σχέση του μαζί τους.

Μέσα από την τέχνη και τον πολιτισμό ο άνθρωπος συνειδητοποιεί, με τον πιο πειστικό τρόπο, ότι βρίσκεται στην κορυφή της πυραμίδας της ανθρώπινης ιστορίας. Συνειδητοποιεί ότι αυτός που είναι σήμερα είναι το αποτέλεσμα μιας μακράς πολιτιστικής παράδοσης και καλλιέργειας που τον ανεβάζει, που τον δίνει αξιοπρέπεια και περηφάνεια απέναντι στην τραγική και θυντή ατομική του μοίρα. Παράλληλα συνειδητοποιεί και το χρέος του απέναντι σ' αυτή την παράδοση του πολιτισμού και της τέχνης.

Η κατανόηση της φύσης αυτής της τέχνης θα πρέπει να μας κάνει να μην την αντιμετωπίζουμε ως ένα φαινόμενο παθητικό αλλά δυναμικό κι ενεργητικό. Από τη φύση της αυτή πηγάζει και το χρέος της να αγωνίζεται, να είναι δραστική κι επίκαιρη, να τοποθετείται πάνω στα προβλήματα του καιρού της, να πάρει θέση.

Γιώργος Μολέσκης

στοιχεία για τη λατινοαμερικανική λογοτεχνία

λουκά κακούλλη

οι βραδυνές ειδήσεις

Δεν είναι λοιπόν τυχαία που ο Γκαρσία Μάρκεζ χαρακτήρισε κάποτε την πραγματικότητα σαν τον μεγαλύτερο Λατινοαμερικανό συγγραφέα.

«Ένας φίλος του — συνεχίζει ο συγγραφέας του «Εκατόν χρόνια μοναξιάς» — πήγε σπίτι του ένα βράδυ μετά τη δουλειά του και βρήκε την γυναίκα του να κάθεται μπροστά στην τηλεόραση να παρακολουθεί ένα βάρβαρο πρόγραμμα. Ένα πλήθος από άνδρες και γυναικόπαιδα είχαν σφαγεί απ' τις συνάμεις Δημόσιας Τάξης στην αυλή της εκκλησίας. Οι πιο πολλοί είχαν κιόλας πεθάνει, αλλά άλλοι πάλευαν μέσα σε μια λίμνη αίματος να γλυτώσουν. Αυτούς τους ξέκαναν με απανωτούς πυροβολισμούς οι αστυφύλακες. Έμοιαζε σαν να ήταν μια φτηνή απομίμηση της αξέχαστης ταινίας «Θωρακτό Ποτέμκιν» του Αιζενστάιν, αλλά με ποιο πολλή βία και λιγότερο καλλιτεχνική. Ο φίλος μου ρώτησε τη γυναίκα του γιατί παρακολουθεί ένα τόσο τρομακτικό έργο. «Δεν είναι έργο του είπε εκείνη», είναι οι βραδινές ειδήσεις από το Ελ Σαλβαντόρ.»

Στη συγκλονιστική τριλογία του «Σκληροί καιροί» «Νύκτα αγωνίας» και «Φως στο σκοτάδι» καθώς και στα έργα του «Τιετά η γιδοβοσκός», «Τερέζα Μπατίστα», «Οργισμένη γη», «Οι δρόμοι της πείνας» και στ' άλλα αριστουργήματα του, ο Γιώργκε Αμάντο μας δίνει τη βραζιλιάνικη και κατ' επέκταση τη λατινοαμερικάνικη πραγματικότητα τόσο ζωντανά ώστε κοντεύουμε να τη ζήσουμε κι' εμείς...».

«Βήμα με βήμα προχωρούσε σ' αυτή την έρημο ένα αμέτρητο κοπάδι χωρικοί. Άνθρωποι διαγένεντο απ' τα σπίτια τους, απ' τους μεγαλοτιφλικάδες και τη ξηρασία, αφανισμένοι, χωρίς δουλειά, τραβούσαν για το Σάο Πάολο, το Ελντοράντο της φαντασίας τους. Κατέβαιναν απ' όλες τις επαρχίες γι' αυτό το επικίνδυνο ταξίδι, φορώντας στα πόδια τους ένα ζευγάρι μονάχα σανδάλια. Διασχίζουν την καρδιά της Καατίγκα, ανοίγουν πέρασμα μέσ' απ' αγκάθια, νικάνε τα φαρμακερά φίδια, τη δίψα, την πείνα. Τα χέρια τους γδέρνονται, τα πρόσωπα τους ξεσήκωνται και τη ψυχή της ζώνει η απέλπισια. Χιλιάδες και χιλιάδες σε μιαν απέραντη φάλαγγα που δεν έχει τέλος.»

Έτσι περιγράφει ο Αμάντο στους «Δρόμους της πείνας» το ατέλιωτο ταξίδι των αμέτρητων Βραζιλιανών χωρικών, που εγκαταλείπουν κάθε χρόνο την ύπαιθρο, με την ελπίδα ότι θα βρουν καλύτερη τύχη στις μεγάλες πόλεις. Όμως, δύσι από αυτούς καταφέρουν να φθάσουν ως εκεί ανακαλύπτουν πώς πήγαν από το κακό στο χειρότερο. Πριν ακόμα φθάσουν στο Σάο Πάολο, συναν-

τούν άλλους που φεύγουν απελπισμένοι από εκεί.

«Και τότε, συνεχίζει ο Αμάντο, είναι πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να πει κανείς ποιοι γεύονται την πιο μεγάλη συμφορά, εκείνοι που πάνε ή οι άλλοι που ξαναγυρίζουν στα χώματα τους. Η πείνα κι' οι αρρώστειες σκορπίανε αμέτρητα πτώματα στο δρόμο που μένουν παρατημένα εκεί, λιπαίνοντας το χώμα της ερήμου, για να γεννιώνται πιο ακμαίοι οι μαντακάρους, για να ορθώνονται πιο αιχμηρά τ' αγκάθια που θα σκίζουν τις σάρκες των φυγάδων...».

Πόσο διαφέρει η εικόνα που μας δίνει ο Αμάντο από τις ειδήσεις που φθάνουν αδιάκοπα από τον νοτιοαμερικανικό γιγαντα; Παραθέτω στη συνέχεια μια τέτοια ειδήση, όπως ακριβώς δημοσιεύτηκε στις 21.10.1983 στα «Νέα» των Αθηνών:

«... Σε απέραντες περιοχές της Βραζιλίας, που μαστίζονται από την πείνα, οι κάτοικοι και ιδίως τα παιδιά έχουν καταληφθεί από υστερία και πολλοί έχουν κυριολεκτικά τρελαθεί. Η πνευματική παράκρουση είναι συνήθως ένα στάδιο πριν από το θάνατο...».

Στη συνέχεια, η ίδια ειδήση μιλούσε για περιστατικά παιδιών που αδυνατούσαν να φάνε, λόγω της παρατεταμένης ασιτίας και που πάθαιναν νευρική κρίση όταν κάποιος ξένος τους πρόσφερε τρόφιμα...

να τους χαρίσω το κρέας;

Παρακολουθώ συστηματικά και για πολλά τώρα χρόνια τη μεγάλη τραγωδία και τους σκληρούς αγώνες της μαρτυρικής Λατινικής Αμερικής. Γνωρίζω γι' αυτό το λόγο αρκετά για τις απίστευτες διαστάσεις της καθυστέρησης και της εξαθλίωσης των λαών της. Πρέπει, όμως να παραδεχτώ πως, όταν διάβαζα τα γεγονότα που περιγράφει ο Χόρχε Ικάζα στο βιβλίο του «Ουαζιπούγκο», διοτάζα να δεχτώ σαν πραγματικότητα το δράμα των Ινδιάνων που ικέτευαν τον αφέντη τους να τους δώσει το σάπιο κρέας ενώς ψωφισμένου βοδιού για να το φάνε. Περιμέναν, λοιπόν, με αγωνία την απάντηση του αφεντικού μέσω του επιστάτη:

«Να τους χαρίσω το κρέας; Με παίρνεις για τρελό; Θα τους βάλεις αμέσως να σκάψουν ένα λάκκο πολύ βαθύ και να θάψουν εκεί το βόδι. Οι Ινδιάνοι δεν πρέπει ποτέ να φάνε ούτε ένα κομμάτι κρέας. Μόλις τους δώσεις λίγο θα τους καλαρέσει και τότε την έχουμε άσχημα. Κάθε μέρα θα μου χάλαγαν ένα ζώο απ' το κοπάδι για να το σφάξουν έπειτα. Οι δικαιολογίες δεν θα έλειπαν! Βόδι στους Ινδιάνους; Αυτό τους έλειπε! Ούτε μυρωδιά. Αυτοί είναι σαν τ' αγρίμια συνηθίζουν σε κάτι και μετά δεν μπορείς

πια να τους κρατήσεις. Θα πρέπει να τους σκοτώσουμε, για να μην χαλάσουν όλο το κοπάδι. Μεταξύ δυο κακών πρέπει να διαλέξεις το μικρότερο βάλε να θάψουν το ζώο όσο πιο βαθιά γίνεται».

Κανένας συγγραφέας της Ευρώπης της Βορείου Αμερικής δεν θα μπορούσε να περιγράψει με τόση πειστικότητα την τραγωδία αυτή...

«Καθώς έσερναν, το ψόφιο ζώο προς το λάκκο, συναγωνίστηκαν σε ταχυδακτυλουργία για να ξεκλέψουν ένα κομμάτι κρέας και να το κρύψουν κάτω απ' τα ρούχα τους. Το ψωφίμι, με τα άντερα έξω, τις κόκκες των ματιών άδειες, τα πισινά καταφαγωμένα από το ράμφος των πουλιών, άφηνε στο χώμα ένα αυλάκι από σιχαμέρές ουσίες, ανακατεύμενες με σκουλήκια. Ο Αντρές ξεκόλλησε ένα κομμάτι κρέας που κρεμόταν από το πόδι και το έβαζε ήδη αστραπαία κάτω από το πόντο του, όταν το μαστίγιο του επιστάτη ξέσπασε πάνω του.

Ο πόνος έφτασε μέχρι το κόκκαλο.

— Αστο κάτω, διάβολε!

Οι δυστυχισμένοι Ινδιάνοι δεν είχαν άλλη εκλογή. Πήγαν το βράδυ κρυφά, ξέθαψαν τα βρωμισμένο βόδι και πήραν ότι αποσύνθεση μπορούσε ο καθένας στο σπίτι για να φάει πεινασμένη οικογένεια...

Το «γλέντι», όμως, δεν κράτησε για πολύ... Ο τρομερός πόνος και ο βασανιστικός θάνατος ακολούθησαν μετά την καταβρόχθιση των πρώτων κομματών...

Λίγες μέρες μετά την ανάγνωση του βιβλίου του Χόρχε Ικάζα, έφθασε στα χέρια μου η εφημερίδα «Τραμπαχαντόρες» της 29/8/1983, στην οποία διάβασα και την πιο κάτω είδην:

«Ο παράνομος ενταφιασμός μεγάλης ποσότητας γάλακτος και άλλων τροφίμων που βρίσκονται στο στάδιο της εποισύνθεσης αποτελεί κίνδυνο μαζικής δηλητηρίασης στο Λίμα. Οι φτωχοί κάτοικοι της περιουπιανής πρωτεύουσας της ξεθάβουν για να τα φάνε. Πολλοί από αυτούς έπαθαν ήδη δηλητηρίαση και μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο...»

Αστειρευτή πηγή της λατινοαμερικανικής λογοτεχνίας ο θάνατος από την πείνα και τις ασθενίες όπως επίσης κι ο θάνατος από κάποιες άλλες αιτίες...

«Πόσοι άραγε θ' αρπάχτονται από τα σπίτια τους απόψε, για να βρεθούν κατόπιν πεταμένοι στους δρόμους, με μερικές τρύπες στην πλάτη; Πόσοι είναι αυτοί που θα καούν, θα ακρωτηριαστούν, θα εξαφανιστούν;»

Τα ερωτήματα αυτά δεν αναφέρονται μόνο σε κάποιο έργο ενός Λατινοαμερικανού συγγραφέα, αλλά διατυπώνονται καθημερινά από χιλιάδες απλούς ανθρώπους. Σήμερα στη Χιλή, τη Αϊτή, το Ελ Σαλβαντόρ, την Παραγουάνη και σε

άλλες χώρες, χτες στην Αργεντινή, την Ουραγουάη, τη Βολιβία, τη Βραζιλία και αλλού...

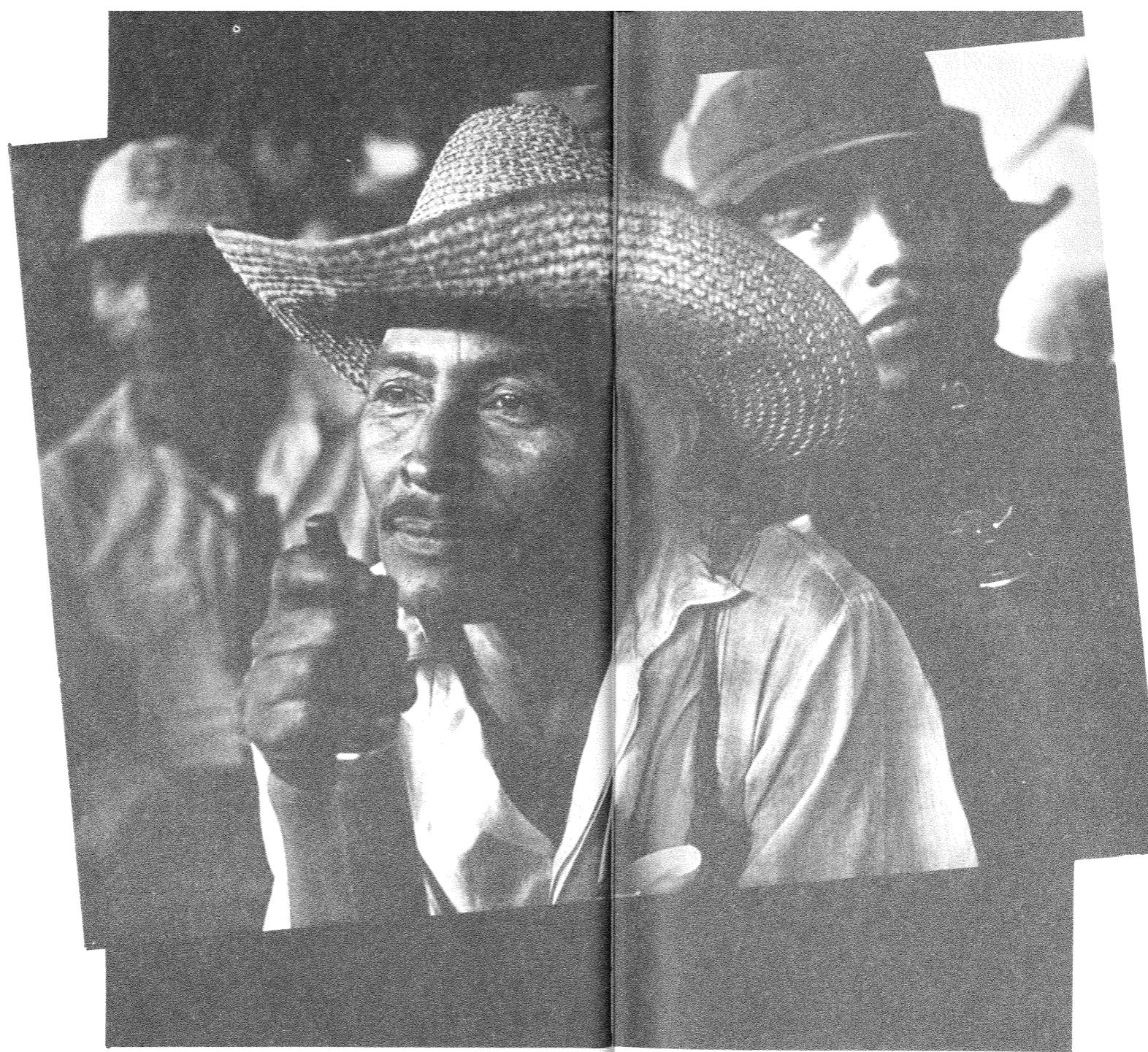
Θα μπορούσες ισως εδώ να αναφερθεί μέσα σε παρένθεση ότι δύο από τις επτά χώρες που καταψήφισαν την απόφαση της τρίτης Πολιτικής Επιτροπής του ΟΗΕ με την οποία καλείτο η Διερευνητική Επιτροπή για τους αγνοούμενους να προχωρήσει χωρίς καθυστέρηση στο έργο της διακρίβωσης της τύχης των Κυπρίων αγνοουμένων, ήταν το Ελ Σαλβαντόρ και η Γουατεμάλα. Η εφημερίδα «Ελ Παίς» (που θεωρείται σαν η πιο έγκυρη και η μεγαλύτερη σε κυκλοφορία στην Ισπανία) έγραφε στις 22.11.1981 και τα ακόλουθα για τη δεύτερη αυτή χώρα της Κεντρικής Αμερικής:

«Σε κάθε εκατό παιδιά που γεννούνται στη Γουατεμάλα, μόνο 35 έχουν το προνόμιο να γίνουν 15 χρόνων. Η πείνα και οι ασθένειες σκοτώνουν στο μεταξύ τα άλλα 65. Άλλα, δεν είναι η μιζέρια η μόνη μάστιγα. Σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία, κατά τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια στη Γουατεμάλα διαπράττεται μια πολιτική δολοφονία κάθε πέντε ώρες. Η Κρατική τρομοκρατία δρα με τη μάσκα. Ο Πρόεδρος νίπτει τας χείρας. Οι δολοφόνοι δεν έχουν πρόσωπο ή όνομα. Ούτε τα περισσότερα θύματα έχουν πρόσωπο ή όνομα. Όταν δεν ρίχνουν τα θύματα τους στους κρατήρες των ηφαιστείων ή στο βυθό της θάλασσας, τους παρουσιάζουν παραμορφωμένους από τα βασανιστήρια, με κατακαμένο το πρόσωπο και με κομμένα τα δάκτυλα τους. Κεφάλια καρφώνονται σε πασάσλους στις άκρες των δρόμων. Το έγκλημα μετατρέπεται έτσι σε δημόσιο θέαμα, όπως κατά την εποχή της Ιεράς Εξέτασης Τιμωρία, μάθημα, προειδοποίηση. Σχεδόν δεν υπάρχουν πολιτικοί κρατούμενοι στη Γουατεμάλα. Το να φθάσει κάποιος ζωντανός στους δικαιστές είναι προνόμιο ή σύμπτωση».

Ανκαί το απόσπασμα αυτό είναι σχετικά μεγάλο, θεωρώ ότι δεν δικαιούμαι να το περικόψω περισσότερο. Γιατί η συνείδηση μου λέει πως αν έκανα κάτι τέτοιο θα διέπραττα κι εγώ έγκλημα σε βάρος της αθώας και τραγικής μητέρας και σε βάρος του μικρού παιδιού που έχασε τη ζωή του στη διάρκεια των βασανιστήριων, θα εγκληματούσα σε βάρος εκανοντάδων χιλιάδων τραγικών μητέρων και παιδιών της Λατινικής Αμερικής.

— Δυο ώρες είναι που κλαίει. Περιττό να γυρεύετε που είναι... Κλαίει από πείνα και θα πεθάνει από την πείνα αν δεν μου πείτε που είναι ο Στρατηγός!

— Ορμησε προς μια πόρτα, μα αμέσως τρεις άντρες την σταμάτησαν, τρία μαύρα ζώα που, χωρίς μεγάλη προσπάθεια, έσπασαν τις φτωχές

δυνάμεις της γυναικας...

Σ' αυτό το ανώφελο πάλεμα λύθηκαν τα μαλλιά της, η μπλούζα της βγήκε από τη φούστα της και πέσανε τα μισοφόρια της. Σχεδόν γυμνή, ξαναγύρισε σερνάμενη στα γόνατα, ικέτευσε τον Ανακριτή να την αφήσει να βυζάξει το μωρό της.

— Ο, τι θέλετε, αλλά να μου πείτε πρώτα που είναι ο Στρατηγός.

— Μα την Παναγία του Κάρμελ, κύριε, παρακάλεσε θερμά εκείνη, φιλώντας τα παπούτσια του Ανακριτή. Μα την Παρθένα του Κάρμελ, αφήστε με να δώσω βυζί στο μικρό μου αγόρι! Ειδέστε, δεν έχει

ούτε να κλάψει πια κουράγιο, πεθαίνει σκοτώστε με μετά αν θέλετε!

— Δεν περνάνε Παρθένες του Κάρμελ! Θα μείνουμε εδώ όσο δεν θα μου λέτε που είναι κρυμμένος ο Στρατηγός κι ο γιος σας θα σκάσει από το κλάμα!

Σαν μια τρελλή, γονάτισε μπροστά στους άντρες που φυλάγανε την πόρτα. Πάλαιψε μαζί τους. Έπειτα ξανάρθε να γονατίσει μπρος στον Ανακριτή, να δοκιμάσει να φιλήσει τα παπούτσια του.

— Κύριε για τον γιο μου!

— Ε, λοιπόν για τον γιο σας, που

είναι ο Στρατηγός; Αχρηστο να γονατίζετε και να παίζετε όλη αυτή την κωμωδία, γιατί αν δεν απαντήσετε σ' αυτό που σας ρωτώ, μην ελπίζετε ποτές πως θα βυζάξετε το γιο σας!

Και λέγοντας τα, ο Ανακριτής σηκώθηκε, γιατί είχε κουραστεί να κάθεται. Ο γραμματέας καθάριζε τα δόντια του, με την πέννα έτοιμη να σημειώσει τη δηλωση που δεν έλεγε να βγει από τα χείλη της δύστυχης εκείνης μάνας...

Θα κάμω ότι θέλετε, μ' αφήστε με πριν να δώσω βυζί στο μικρό μου! Κύριε, μην είστε έτσι, ελάτε, δεν είναι δίκη, κύριε, το φτωχό μικρό δεν φταιει σε τίποτα! Τιμωρείστε με όπως θέλετε!

που είναι ο στρατηγός;

Αυτή ακριβώς τη Γουατεμάλα περιγράφει στα έργα του κι ο μεγάλος συγγραφέας της Μιγκέλ Ανχέλ Αστούριας. Στο μυθιστόριμα του, «Ο Κύριος Πρόεδρος», που γράφτηκε το 1946, ο Αστούριας δίνει με εξαιρετική ακρίβεια τη σκοτεινή και άθλια πραγματικότητα της εποχής του, αλλά και τη σκληρή και φρικαλέα πραγματικότητα του σήμερα...

Παραθέτω στη συνέχεια, με μικρές μόνο περικοπές, ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα από τα βασανιστήρια μιας εντελώς αθώας γυναικάς. Μιας μαρτυρικής μάνας που δεν ήξερε απολύτως τίποτε για όσα τη ρωτούσαν...

Ένας από τους ανθρώπους που έφραζε την πόρτα την έρριξε χάμου με σπρωξιά, ένας άλλος της έστειλε μια κλωτσιά που την άφησε ξαπλωμένη χάμου, πάνω στις πλάκες. Τα δάκρυα και η αγανάκτηση έσβησαν γι' αυτήν τους τοίχους και τα πράγματα. Τίποτε άλλο δεν υπήρχε από τα κλάματα του γιου της...

Μια ώρα...

Δυο ώρες...

Ποτέ λοιπόν δεν θα πήγαινε τρεις; Το μικρό παιδάκι της έκλαιγε.

Τρεις, θάπτετε νάταν τέσσερις...

Τέσσερις ώρες. Και το μικρό παιδί της έκλαιγε... ποτέ λοιπόν δεν θα πήγαινε πέντε η ώρα! Και το μικρό παιδί της έκλαιγε...

Που είναι ο Στρατηγός;

Με τα χέρια γεμάτα αμέτρητα σκασιμάτα βαθιά, που σε κάθε κίνηση άνοιγαν ακόμα πιό τερο, την άκρη των δακτύλων φλογισμένη, ταυρουφυλισμένη, τα νύχια ματωμένα, με φλόγες ανάμεσα στις φλαγγές, η Φεντίνα φώναζε σαν ελάφι, ούρλιαζε από τον πόνο κυλώντας πάνω στην πέτρα του ασβέστη. Όταν σταματούσε, ικετεύοντας για το γιο της, πιό τερο, παρά για τον δικό της πόνο και μαρτύριο, την δέρνανε.

Που είναι ο Στρατηγός;

Δεν άκουγε τη φωνή του Ανακριτή. Τα κλάματα του μωρού όλο και πιο αδύναμα γέμιζαν τ' αυτιά της. Στις τέσσερις παρά τέταρτο, την παράτησαν χάμου αναίσθητη. Από τα χείλια της έπεφτε ένα γλιωδικό σάλιο κι από τα στήθια της αυλακωμένα από ραγάδες αδιόρατες, κυλούσε το γάλα, πιο άσπρο κι από τον ασβέστη. Κατά διαστήματα, από τα φλογισμένα μάτια της έφευγαν δάκρυα κλεφτά.

Αργότερα, φαινότανε κιόλας το φως της αυγής, την μεταφέρανε στο μπουντρούμι της. Κει κάτω, ξύπνησε κοντά στον ετοιμοθάνατο γιο της, παγωμένο, χωρίς ζωή, σαν κούκλα από κουρέλια. Νώθοντας στον μητρικό κόλπο το παιδί, ξαναζωντάνεψε λιγάκι και δεν άργησε να ρίχτει στο βυζί με απληστία. Μ' αμέσως μόλις το έβαλε στο μικρό του στόμα κι ένιωσε την στιφόδενη καυστική γεύση του ασβέστη, άφησε το βυζί και ξανάρχισε να κλαίει και ότι έκανε εκείνη για να το ξαναπάρει στάθηκε ανώφελο. Με το μωρό της στην αγκαλιά φώναξε, κτύπησε την πόρτα... Πάγωνε. Πάγωνε... Πάγωνε. Δε γινόταν να τ' αφήσουν να πεθάνει έτσι. Ήταν αθώα και ξαναγύρισε στην πόρτα να κτυπήσει, να φωνάξει...

— Αχ! ο γιος μου πεθαίνει! Ο γιος μου πεθαίνει! Αχ! η ζωή μου! το μικρό της ζωής μου κομμάτι! Ελάτε, για το Θεό! Ανοίξτε! Για όντα του Θεού, ο γιος μου πεθαίνει! Αγία, Αγία μου Παρθένα! Αγίε Αντώνιε ευλογημένε! Ιησού της. Αγίας Κατερίνας!■

Η Μαρούλα

Σούλα Κλεάνθους-Χατζηκυριάκου

ΗΜαρούλα κοίταξε το πρόσωπό της στον καθρέφτη. Σήκωσε απότομα με το χέρι το τσουλούφι που έπεφτε στο μέτωπο και της χάριζε γλυκάδα και θηλυκότητα. Αυτό όμως απίθασο κι' ανυπότακτο έγινε πίσω, στάθηκε μετέωρο και περίμενε να γύρει και πάλι μπροστά, να της ημερέψει λίγο την όψη. Πλησίασε το κεφάλι της πιο μπροστά και κοίταξε το δέρμα της προσεκτικά. Λεπτό, διάφανο, με λίγες φακίδες. Κάποιες ρυτίδες γύρω από τα μάτια της, εκείνα τα πελάρια, εκφραστικά μάτια, ήταν ακόμα ανεπαίσθιτες. Τα σώμα της λεπτό, σχεδόν εφηβικό, κι ας ήταν τριάντα οκτώ χρόνων. Κι' ας είχε κάνει δύο παιδιά. Ένα σώμα στεγνό, χωρίς χυμούς, χωρίς ένα χέρι αντρικό να το χαιδέψει εδώ και δεκατρία χρόνια. Από τότε που ο Χριστάκης της χάθηκε στην εισβολή.

Στη θύμιση του τρεμούλιασε, ένοιωσε πάλι εκείνο το φριχτό σφίξιμο στο στήθος. Για μια στιγμή, έπιασε τον εαυτό της να γλυστρά ξανά σ' εκείνο το ξύπνιο λήθαργο που τόσο συχνά την κυρίευε όλα αυτά τα χρόνια.

«Όχι πάλι», σκέφτηκε με οργή, και σηκώθηκε απότομα να φτιάξει καφέ.

Στην γωνιά είδε τη ραπτομηχανή κλειστή και σκεπασμένη μ' ένα λουλουδάτο κάλυμμα. Έμεινε κι αυτή ακίνητη από τότε που ο τύπος που μένει με τη φιλενάδα του στο κάτω διαμέρισμα, εκεί στον προσφυγικό συνοικισμό, βγήκε και φώναξε ότι τον ενοχλεί που ράβει. Αυτός, καλέ, της είπε, θέλει να κοιμάται την μέρα γιατί το βράδυ δουλεύει στο μπαρ του. Ε, και λοιπόν τι τον νοιάζει που αυτή θέλει να βγάλει ένα μεροκάματο, πουτάνα, ε πουτάνα, της πέταξε.

Ακούς να της πει πουτάνα... Μόνο η λέξη την έκανε να κοκκινίζει. Αυτή που δεκατρία χρόνια από τότε που χάθηκε στον Χριστάκη της, δεν κοίταξε καλά καλά στα μάτια έναν άντρα... Κι' ας ξυπνούσε τις νύχτες ιδρώμενη όταν έβλεπε ξανά και ξανά εκείνο το όνειρο με τα χέρια, τα πολλά χέρια κάποιου υπερφυσικού σερνικού να απλώνουν προς το μέρος της, να τις ξεσκιάζουν τα ρούχα, να της χαϊδεύουν τη ραχοκοκκαλιά. Κι' αυτή να ανατριχιάζει, να νοιάθει μια ηχηρή ανάσα να παιγνιδίζει ανάμεσα στα μπούτια της, σταγόνες

Πίνακας του Σ. Αντωνόπουλου

ιδρώτα να σπαρταρούν στο στήθος της, να γλυστρούν στα σκέλια της, να ανασαλεύει η τούφα του εφηβαίου, κι' αυτή να βυθίζεται σε μια γλυκειά ηδονή. Και μετά ο Χριστάκης της. Ένα πρόσωπο θλιμμένο, να την κοίτα χωρίς να σαλεύει δύο μάτια τεράστια, υγρά και απόμακρα. Κι' αυτή να πεπιέται, να προσπαθεί να παλέψει με τους ίσκιους και να πέφτει σ' ένα βουβό, μακρόσυρτο κλάμα σα σκυλί που ουρλιάζει τη νύκτα, αδύναμο και εγκαταλελειμένο.

Δεν τον αγάπησε από την αρχή τον άντρα της. Δεν τον ήθελε όταν της τον έφεραν οι δικοί της και της είπαν ότι «πρέπει» να τον πάρει, είναι ξενοχωριάτης, όχι σαν τα κοπέλλια του χωριού που δεν άξιζε κανένα, που πότε έβγαι-

σκαρπάρης στο επάγγελμα, κάτι παπούτσια έφτιαχνε λίγες ώρες το πρωί, και το απόγευμα πήγαινε για κανένα τάβλι στον καφενέ, να πει και καμιά κουβέντα να ξεδώσει. Τι, όλη μέρα με τα καλπόδια και τη βρωμιά του δέρματος, ζωή είναι αυτή; μουρμουρούσε.

Με το που τέλειωσε το δημοτικό, η Μαρούλα ήθελε να συνεχίσει, διψούσε να μάθει κι' άλλα γράμματα. Ο δάσκαλος βρήκε τον πατέρα της στον καφενέ και τούπε πώς η κόρη του μπορεί να γίνει ακόμα κι' επιστήμονας. Άς πάει τουλάχιστο γυμνάσιο, είναι κρίμα να χαθεί τέτοιο μαλά. Ανένδοτος ο πατέρας. Και πώς θα πηγαίνει από το χωρίο στη Μόρφου κάθε μέρα με το λεωφορείο μια κορούδα μόνη της; Και ποιός θα κοιτάζει τα άλλα παιδιά; Είναι και το σπίτι, ε, ποιός θα φροντίζει το σπίτι που η γυναίκα του πρέπει να δουλέψει; Και μετά πάρνει σειρά γιογά, κι' ύστερα ο άλλος γιός..... Δεν μπορεί αυτός να πληρώνει για όλους. Κι' εδώ που τα λέμε, οι άντρες ναι, να μάθουν γράμματα, γ' ανοίξουν τα μάτια τους, να μη γελούνται στην κοινωνία. Όμως η γυναίκα, δεν μου λες το σχολείο τι το θέλει; Για να γυρεύει αύριο να βρει και καμιά δωλωφιά στην πόλη και μετά πού την είδες; Κι' εξεπετάχτηκε κιόλας, σε λίγο θα παντρευτεί, τι της βάζεις τώρα λόγια δάσκαλε και της ξεσηκώνεις τα μαλά; Λίγο ράψιμο να μάθει της πέφτει και πολύ.

Κι' έτοι πήγε ο δεύτερος γιός γυμνάσιο, και μετά ο τρίτος, αλλά τι τα θέλεις, κανείς δεν έπαιρνε τα γράμματα, κι όταν έμειναν στην ίδια τάξη, βγήκαν από το σχολείο και πήγαν στα κτίσματα. Άδικος κόπος, άδικα λεφτά, κι' αυτή εκεί να τους πλένει, να τους μαγειρεύει να ξεσκατίζει τα μικρά που γεννούδιούσε η μάνα της μέχρι τελικής πτώσεως. Κι' όταν είπε, αμάν πα με τα παιδιά, αυτή δεν πρόκειται ποτέ να κάνει δικά της, της φέρνουν τον Χριστάκη.

Δεν τον ήθελε. Ήταν μαυριδερός. Με δάχτυλα χοντρά. Που φάνταζαν πιο χοντρά και μαύρα με τη χρυσή αντίκα στο μικρό δάκτυλο με το μακρύ νύχι.

Στρατιώτης ακόμα, πιο μικρός της στην ήλικια, δεν της γέμιζε τη ψυχή με την επιπολαίστη του. Ενοιωθεί πως είχε δίπλα της ένα ακόμη παιδί να μεγαλώσει. Ποιγιάζης η δουλειά του, αλλά και οδηγός τράχτορ, και χασάπης, δεν πρόκειται να πεινάσει κοντά του, της έλεγαν οι δικοί της. Δύο χρόνια κάνανε αρραβωνιασμένοι μέχρι να αποστρατευτεί, να τελειώσει το σπίτι τους.

Όποτε είχε άδεια ερχόταν και την έβλεπε, ήθελε να την ξεμοναχιάσει, να κοιμηθεί μαζί της. Όμως αυτή τον απέφευξε. Άλλωστε το σπίτι ήταν πάντα γεμάτο με τα αδέλφια της.

Μια μέρα όμως τα κατάφερε. Την έκοψε στο σώσπιτο της γιαγιάς της

όπου πήγε να πάρει κρασί από τα πιθάρια. Τρόμαξε όταν τον είδε εκεί ξαφνικά. Φοβήθηκε ακόμη περισσότερο όταν τον είδε να ανοίγει το παντελόνι του και να προσπαθεί να κολλήσει το σώμα του πάνω στο δικό της. Τον έσπρωχε, αυτός μούγκριζε, το κορμί του πίεζε δυνατά, μέχρι που ξαλάφωρας, σηκώθηκε έφτιαξε τα αχαμά του, έκλεισε το παντελόνι και τη ρώτησε, τι έπαθε τέλος πάντων, δεν της άρεσε; Πώς φαντάζονται δηλαδή τον έρωτα; Έτσι γίνονται αυτά τα πράγματα. Αυτός ζέρει, έχει πειρά. Πηγαίνει, όποτε, έχει λεφτά σε σπίτια με άλλους στρατιώτες. Όταν θάχουνε και το κρεβάτι τους και θα ξαπλώνει η Μαρούλα στα μαλακά, να δει που θα της αρέσει πιο πολύ. Και τώρα να φεύγει, μην έρθει κανείς και τους δει.

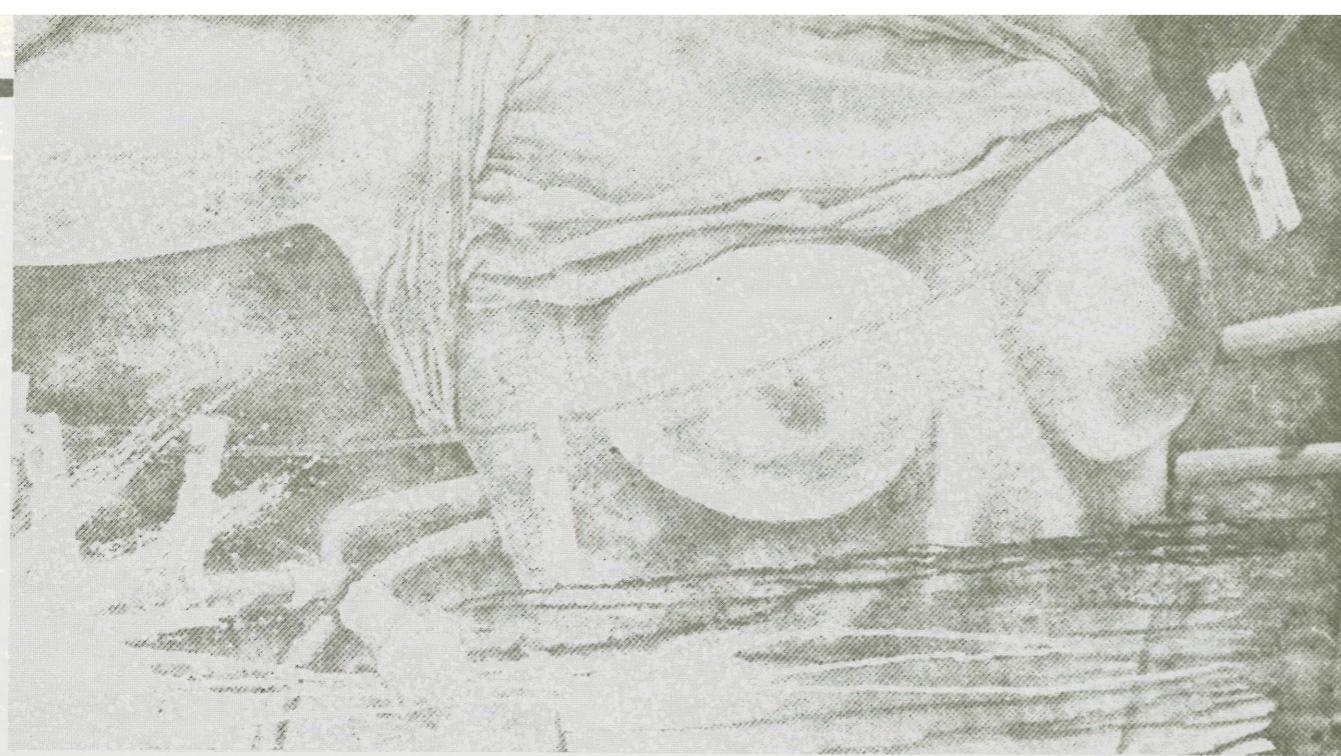
Κι' αυτή έμεινε εκεί με λίγες σταγόνες αίμα μέσα στα σκέλια της, ένα κάψιμο χαμηλά και μια αναγούλα στο στομάχι. Έγινε στο πλάι, έβγαλε τα σωματικά της από τον κλάμα.

Αλλοιώς φαντάστηκε το πρώτο συναντήμα της με τον έρωτα κι' ένοιωθε ένα πλάκωμα φοβερό. Τα λαϊκά περιοδικά που διάβαζε, διάβολε, μιλούσαν για τρυφερότητες, για χάδια, και γλυκολόγα... Όχι έτσι, μια κι' έξω!

Στο μήνα επάνω βρέθηκε κι' αγκαστρωμένη. Αρχισε να συμπεριφέρεται σα χήρα, παρόλο που ήταν σίγουρη πως δεν ήταν. Γονείς και αδέρφια ανέλαβαν «χρέος» να την προστατεύουν μέχρι να γυρίσει ο άντρας της. Μη φορέσει τίποτε χρώματα φανταχτέρα. Μην είναι κοντή η φούστα της. Μην πάει σε γλέντι γάμου. Τις βόλτες στο χωρίο των Κυριακών το απόγευμα τις θέλει; Αυτά ήταν για τις ελεύθερες που ήθελαν να γλυκοκοιτάζουν τα κοπέλλια. Κι' ήταν δεν ήταν η Μαρούλα εικοσιπέντε χρόνων.

Όσο περνούσαν τα χρόνια μερικοί συγγενείς της έλεγαν δειλάδειλά να παντρευτεί τώρα που είναι ακόμα νέα. Τα παιδιά σου θα μεγαλώσουν, της έλεγαν, θα φύγουν, κι' εσύ θα μείνεις μόνη. Κι αν γυρίσει ο άντρας της τι θα του πει, έλεγε ο πατέρας της. Και τι θα του πούμε εμείς, συμπλήρωνε πάντα.

Έτσι η ζωή της έμεινε κλειστή, μίζερη χωρίς μικρές ή μεγάλες χαρές. Νύχτες ολόκληρες καθόταν ξάρυπνη. Ένας άλλος γάμος την τρόμαζε. Φοβόταν βέβαια, και τη μοναδιά. Όμως πάντα δεν ήταν μόνη της; Κι όταν το σπίτι ήταν γεμάτο με τα αδέρφια της, κι όταν έγινε ξενοχωρίτισσα, κι όταν επέστρεψε στο χωρίο της, δεν ήταν πάντα μόνη της; Τον εαυτό της δεν είχε μόνο οι άλλοι αποφάσιζαν γι' αυτήν; Αν μπορούσε να κάνει τη δική της μικρή επανάσταση! Αν μπορούσε..... Όμως έμαθε, μια ζωή τώρα

να κάνει αυτό που ήθελαν οι άλλοι. Τα νεύρα της είχαν τσακίσει. Ένοιωθε το σώμα της να μαραίνεται, να είναι στερημένο από τρυφερότητα, από ηδονές. Ρίγη περνούσαν το κορμί της. Ήθελε να ουρλιάξει, ήθελε να σκισει τις σάρκες της. Μια αγκαλιά ήθελε, να γύρει και να κλάψει. Κι' ίσως αυτό ήταν το πιο δύσκολο να βρει...

Όταν τα παιδιά θα πήγαιναν γυμνάσιο αποφάσισε να πάει στη πόλη και να πάρει σπίτι σε συνοικισμό.

Μόνο για τα παιδιά της ζούσε τώρα. Όσο ήταν μικρά και στηρίζονταν πάνω της για το κάθετι, ένοιωθε κι' αυτή μια ασφάλεια. Την είχαν ανάγκη και ένοιωθε χρήσιμη. Άλλα ήξερε ότι κι αυτά τα χρόνια θα τέλειωναν. Όσο έβλεπε τη Φρόσω της να μεγαλώνει, να καρυδώνουν τα στήθεια της, θυμόταν τα δικά της χρόνια τότε που διάβαζε τα φωτορομάντζα, και νόμιζε πως θα γνωρίσει ένα τρελό έρωτα, θα πάει στην πόλη και θα ζει σ' ένα ωραίο μεγάλο σπίτι... Η κόρη της ήμως τώρα πρέπει να μάθει γράμματα. Να δουλέψει με τον κόσμο. Να βρει μόνη το δρόμο της, μακριά από την μιζέρια της δικής της ζωής.

Μιλούσε στα παιδιά για τον πατέρα τους, για το χωριό που γεννήθηκαν. Τους ήθελε να θυμούνται. Άλλα να θυμούνται σωστά. Δεν ήθελε να τους δώσει, μόνο ρίζες. Ήθελε να τους δώσει και φτερά.....

Η απέναντι μπαλκονόπορτα άρχισε να ανοιγοκλείνει και να κτυπά ρυθμικά από το δυνατό αέρα. Η Μαρούλα σηκώθηκε. Ανοιξε τα τζάμι και κοίταξε την ανοιξιάτικη βροχή που άρχισε να πέφτει. Της άρεσε η μυρωδιά από βρεγμένο χώμα. Κοίταξε τον ουρανό που μαύρισε έτσι όπως γιόμισε σύννεφα. Τουλάχιστον θα προλάβουν ο Νικόλας και η

Φρόσω της να γυρίσουν προτού δυναμώσει η βροχή; Θα πρέπει κι αυτή να τρύγει για τη ψησταριά όπου δουλεύει.

Ομως την ίδια δεν τη νοιάζει αν βραχεῖ. Έκλεισε τα παραθυρόφυλλα, το δωμάτιο σκοτεινιάσε. Δεν άναψε το φως. Της άρεσε να ακούει τις σταγόνες να πέφτουν με δύναμη πάνω στους τοίκους. Άκουε τα λούκια που ξεχειλήσαν και τα νερά που έτρεχαν ορμητικά. Άλλαξε τα παπούτσια της, έβαλε το παλτό της και άπλωσε το χέρι στο κομοδίνο να πάρει τα «ατιθάν». Το χέρι της έμεινε μετέωρο. «Καλύτερα σήκωσε, σκέφτηκε. «Μια ίδεα είναι κι αυτά. Θα γίνω πάλι φυτό, και μόλις τελειώσει η επίδραση τους εκεί είναι όλα.

Ανοιξε τη ξώπορτα και δγήκε. Δεν ήταν μακριά η ψησταριά. Οκτώ λεπτά με τα πόδια. Αν θιαστεί λίγο θα είναι στο μαγαζί πολύ πιο γρήγορα. Έφθασε σχεδόν τρέχοντας. Ο Χριστοφής, το αφεντικό της, ήταν εκεί. Στη γωνιά, το κασόνι με τα κοτόπουλα περίμεναν την Μαρούλα να τα πλύνει και να τα περάσει στις σούβλες. Αμέσως ανασκούπωθηκε στη δουλειά.

- Βράχηκες Μαρούλα, της είπε ο Χριστοφής. Έπρεπε να περάσω να σε πάρω από το σπίτι με το αυτοκίνητο. Ήταν λάθος μου που δεν το έκανα.

- Δεν είναι μακριά, τούπε κοφτά η Μαρούλα.

Η ξέρει πως τη γλυκοκοίταζε. Κι' άλλοι πελάτες τη γλυκοκοίταζαν. Όμως ποτέ δεν έδωσε σημασία σε κανέναν. Ερχόταν και η γυναίκα του Χριστοφή συνήθως στο μαγαζί και δεν ήθελε φασαρίες. Το μεροκάματο την ενδιέφερε.

Σήμερα η γυναίκα του δεν ήρθε. Οι πελάτες απόψε με τη βροχή ήταν αραιοί. Καταλάμβανε πως προσπαθούσε να

γο μαζί της, να την κάνει να ξανοικτεί κι αυτή. Δεν ήταν πως απέφευγε τους άνδρες η Μαρούλα. Ωρες-ώρες μάλιστα η φαντασία της έπλαθε τέτοιες σκηνές, που όταν αργότερα συνερχόταν, κοκκινίζε από ντροπή γι' αυτά που έκανε, γι' αυτά που σκεφτόταν. Ήταν ήμως ένας τρόπος αυτά τα δεκατρία χρόνια να νοιάσει το κορμί της, να νοιάσει ότι είναι ακόμα ζωντανή, ότι υπάρχει. Κατά τα άλλα, είχε δεχτεί μοιρατρικά πως δεν έχει πια η ίδια κανένα μέλλον. Σερνόταν κυριολεκτικά από τη μια μέρα στην άλλη χωρίς να περιμένει τίποτα και κανέναν. Ούτε και το Χριστάκη της πια.

Ενώ έκλεινε το ταμείο η Μαρούλα βρήκε τον καιρό να παρατηρήσει το Χριστοφή προσεκτικά. Καμμία σχέση με τον άνδρα της. Αυτός είναι φαλακρός. Έχει κοιλιά. Άλλα μήπως κι αυτή έμεινε η ίδια όπως τότε που ήταν εικοσι χρόνων; Και είναι ευγενικός μαζί της. Ποτέ δεν την πρόσβαλε. Δεν της μίλησε άγρια ή απότομα παρόλο που είναι αφεντικό.

- Θα κλείσουμε νωρίς Μαρούλα απόψε. Δεν έχει δουλειά. Να σε πάρω στο σπίτι με το αυτοκίνητο;

Η Μαρούλα γύρισε και τον κοίταξε στα μάτια. Έμεινε για μια στιγμή σκεπτική, δάγκωσε τα χειλιά της. Κούμπωσε το παλτό της μέχρι το λαιμό να κρύψει την αμηχανία της. Τα πόδια της τα ένοιωθε βαριά, κολλημένα θαρρείς στο έδαφος.

- Η βροχή νομίζω σταμάτησε, τούπε με σταθερή φωνή. Άλλα αύριο... Αν βρέξει και αύριο, βλέπουμε.....

Ανοιξε την πόρτα και δγήκε τρέχοντας.

πως να κανετε τη σωστη επιλογη κολλεγιου

Μια πρόσφατη έρευνα δείχνει ότι 9 στους 10 Κυπρίους πιστεύουν ότι όλα τα Κυπριακά Κολλέγια είναι περίπου τα ίδια. Και όμως υπάρχουν βασικές διαφορές. Πιο κάτω επιχειρείται μια ανάλυση του τι ακριβώς προσφέρει κάθε Κολλέγιο για να καταποιηστούν ορθότερα όσοι έχουν να κάνουν τη δύσκολη αυτή επιλογή.

Το πρόβλημα της αναγνώρισης

Είναι γεγονός ότι μεχρι τη στιγμή αυτή η Κυβερνηση μάς δεν αναγνωρίζει **κανένα** Κυπριακό Κολλέγιο και συνακολουθά κανεναν πτυχιο που εκδίδεται από Κυπριακό Κολλέγιο. Αυτό το γεγονός της μπαναγνώρισης δεν σχετίζεται με το αν τα Κολλέγια είναι καλά ή όχι – σχετίζεται απλώς με την έλλειψη νομοθεσίας για την ανωτερή εκπαίδευση: αφού δεν υπάρχει νομοθεσία δεν υπάρχει αναγνωριση.. Για το λόγο αυτο το Υπουργείο Παιδείας Κυπρου αναγνωρίζει μονα τα πτυχια που είναι επισημα αναγνωρισμένα στη χώρα στην οποια εκδίδονται.

2. Άλλα Κολλέγια εκδίδουν δικά τους πτυχια που προσυπογραφούνται από ξένα ανωτερά εκπαιδευτικά ιδρυματα σαν **Ισότιμη** ή ισοδύναμα παρομιων πτυχιων του εξωτερικου. Και παλι τα πτυχια αυτα **δεν**

Chartered Association of Certified Accountants, to University of the State of New York και άλλα (στους κλάδους Business, Accounting, Personnel Mgt., Marketing, Public Relations, Advertising, Psychology, Computing, Hotel Mgt., Travel & Tourism Mgt., Secretarial Studies, Graphic/Interior Design).

Τα πτυχια απονεμονται κατευθειαν από τα ιδρυματα αυτα και ειναι πληρως αναγνωρισμένα από τα αρμόδια ξένα Σώματα Αναγνώρισης Πτυχιων και από το Υπουργείο Παιδείας Κυπρου. Τα πιο πάνω ειναι μερικα βασικα στοιχεια

Πτυχια	Επισημη Αναγνώριση	Πιθανότητες Μετεγγραφής	Επίπεδα Διδασκαλίας
1. Κυπριακά	Όχι	Περιορισμένες	Ποικίλλουν
2. «Ισότιμη»	Όχι	Περισσότερες	Ποικίλλουν
3. Ξένα	Ναι	Απεριόριστες	Ψηλά

εχουν επισημη αναγνωριση – εχουν ομως αυξημενο κυρος και πιθανοτητες αναγνωρισης απο ξένα εκπαιδευτικα ιδρυματα για οφοκους μετεγγραφης

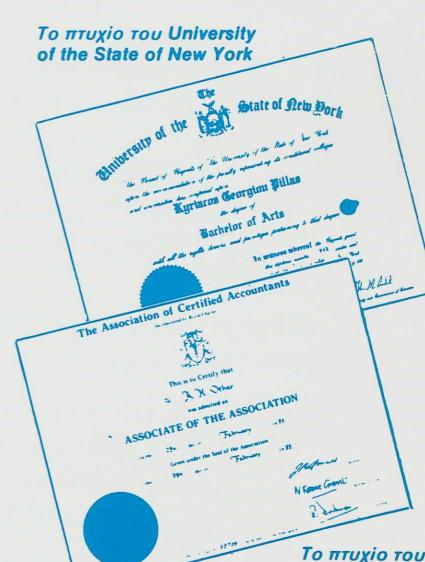
3. Τελος, υπαρχουν Κολλέγια που προστιμαζουν φοιτητες για να αποκτήσουν τα πτυχια **ξένων** εκπαιδευτικων ιδρυματων/πανεπιστημων που ειναι ήδη αναγνωρισμενα απο τα αρμόδια ξένα Σώματα Αναγνώρισης Πτυχιων, επομενως και απο το Υπουργείο Παιδείας Κυπρου.

Επιπτώσεις των λύσεων

Τα πιο πάνω ειναι σημαντικα για πολλους λογους. Για παραδειγμα υπαρχουν επιπτωσεις απο πιθανοτητες εργοδοσιας: ειναι πιθανον ενας υπωφοιτος για διοιρισμο να αποκλειστει, εσωται και αν κατεχει μεταπτυχιακο ξενου πανεπιστημου, επειδη το πρωτο του πτυχιο ειναι Κυπριακου Κολλεγου.

Επιπτωσεις υπαρχουν και στα επιπεδα διδασκαλιας: σε να Κολλέγιο που προστιμαζει φοιτητες για εξωτερικες εξετασεις θα περιμεναμε τα επιπεδα να ηταν πιο ψηλα απο ενα αλλο οπου δεν υπάρχει τετοιος εξωτερικος ελεγχος.

Ο πινακας πιο πάνω συνοψιζει και επεκτεινει την αναλυση μας.

Η περιπτωση του Intercollege

To Intercollege ανηκει βασικα στην τριτη κατηγορια. Δηλαδη, προετοιμαζει φοιτητες για πτυχια Βρετανικων/Αμερικανικων ιδρυματων με παγκοσμιο κυρο, οπως το

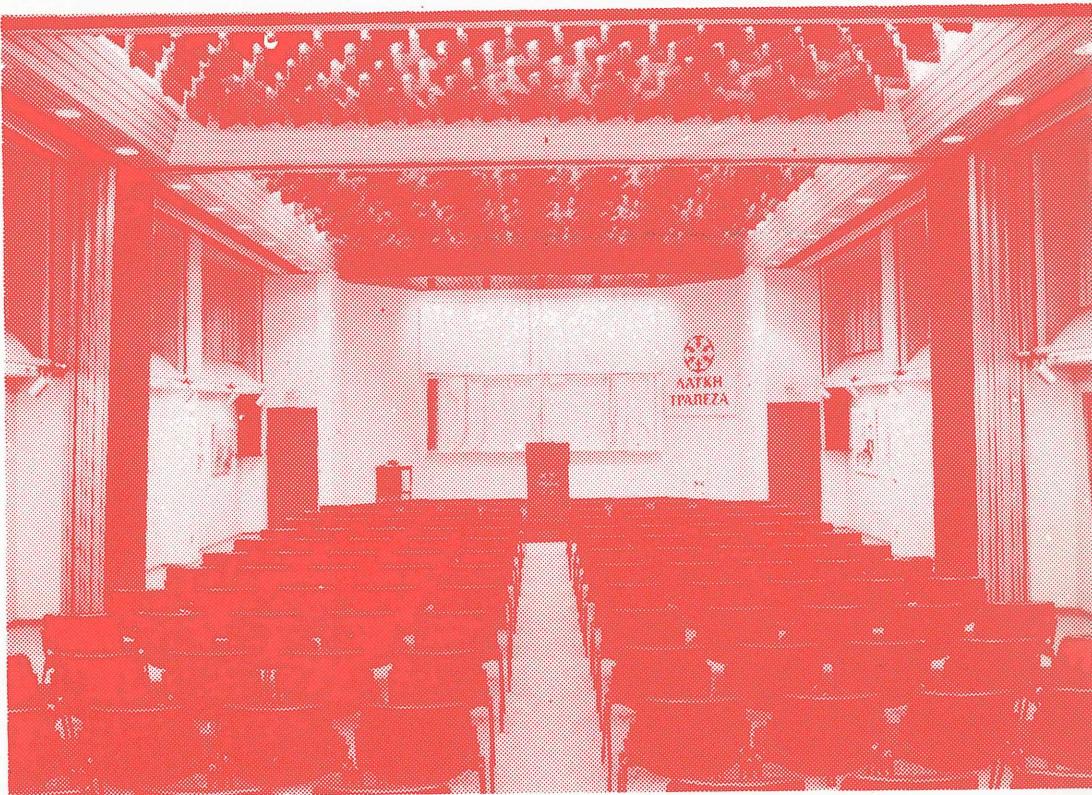
ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΗΡΩΩΝ 17, Τ.Κ. 4005, ΤΗΛ. 02-456892
ΛΕΜΕΣΟΣ: ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΠΑΤΤΙΧΗ, Τ.Κ. 6351, ΤΗΛ. 051-36592

INTERCOLLEGE

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΛΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Αρχ. Μακαρίου Γ 39, Τ.Κ. 2032, Λευκωσία - Κύπρος, Τηλ: (02)450000, Τέλεξ: 2494

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Το Εκπαιδευτικό και Πολιτιστικό Κέντρο αποτελεί μια ακόμα έκφανση της πολυδιάστατης πολιτικής κοινωνικής υπευθυνότητας της Λαϊκής Τράπεζας.

Το Κέντρο αντανακλά τη φροντίδα και το ενδιαφέρον της Τράπεζας για το προσωπικό της, το μεγάλο αριθμό μετόχων, πελατών, φίλων και του κοινού γενικότερα στον τομέα της πολιτιστικής και εκπαιδευτικής ανάπτυξης.

Το Κέντρο, που άρχισε τη λειτουργία του την Άνοιξη του 1983, έχει δύο κύριες επιδιώξεις:

- την επαγγελματική εκπαίδευση και μετεκπαίδευση των μελών του προσωπικού όλων των βαθμίδων αλλά και τη συστηματική ενημέρωσή τους πάνω σε θέματα γενικού ενδιαφέροντος, που είναι απαραίτητη για ένα ολοκληρωμένο τραπεζίτη.
- την ευγενή φιλοδοξία να διοργανώνει διαλέξεις και συζητήσεις πάνω σε σημαντικά επίκαιρα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά, πολιτιστικά και συναφή θέματα καθώς επίσης καλλιτεχνικές εκθέσεις και άλλες εκδηλώσεις.